

TOHOLAMMIN KUNTA
TILINPÄÄTÖS 2019

Kunnanhallitus 30.3.2020 § 47

Tarkastuslautakunta 4.6.2020 §

Kunnanvaltuusto xx.x.2020 §

1 TILINPÄÄTÖSSÄÄNNÖKSET	5
2 TILINPÄÄTÖSASIAKIRJAT	5
2.1 Tilinpäätös	5
2.2 Tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat	6
3 TOIMINTAKERTOMUS.....	6
3.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset	6
3.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	6
3.2.1 Kunnanjohtajan katsaus vuodesta 2019.....	6
3.2.2 Kunnan organisaatio	8
3.2.3 Henkilöstö.....	10
3.2.4 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys.....	10
3.2.5 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	16
3.2.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	16
3.2.7. Ympäristövastuut.....	16
3.3. Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä.....	16
3.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	17
3.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	17
3.4.2 Toiminnan rahoitus.....	19
3.5 Rahoitusasema ja sen muutokset.....	21
3.6 Kokonaistulot ja –menot	23
3.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous	24
3.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä.....	24
3.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus.....	24
3.7.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	24
3.7.4 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	25
3.8 Keskeiset liitetiedot	28
3.9. Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	28

3.9.1 Asiaa koskeva sääntely	28
3.9.2 Tilikauden tuloksen käsittely	28
3.9.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	28
4 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	29
4.1 Seuranta koskeva sääntely	29
4.2 Tavoitteiden toteutuminen	29
4.3 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	29
4.3.1 Käyttötalouden toteutuminen	29
4.3.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen	45
4.3.3 Investointien toteutuminen	47
4.3.4 Rahoitusosan toteutuminen	48
4.3.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	49
5 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	50
5.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet	50
5.2 Tuloslaskelma	50
5.4 Tase	52
5.5 Konsernilaskelmat	53
6 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	56
6.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	56
6.1.1 Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät	56
6.2 Tuloslaskelman liitetiedot	56
6.2.1 Toimintatuotot	56
6.2.2 Verotulojen erittely	56
6.2.3 Valtionosuuksien erittely	56
6.2.4 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet	57
6.2.5 Sumu-poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuus	57
6.2.6 Pakollisten varausten muutokset	58
6.2.7 Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot	58

6.2.8 Rahoitustuotot ja -kulut	58
6.2.9 Tilintarkastuspalkkiot	58
6.2.10 Luottamushenkilöpalkkiot	58
6.3 Tasetta koskevat liitetiedot	59
6.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	59
6.3.2 Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot	60
6.3.3 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	61
6.3.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	62
6.4 Henkilöstöä koskevat liitetiedot	62
6.4.1 Henkilöstön lukumäärä	62
6.5 Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	63
6.5.1 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet	63
6.5.2 Konsernituloslaskelman liitetiedot	64
6.5.3 Konsernitaseen liitetiedot	64
6.5.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	65
7 ERIYTETTY TILINPÄÄTÖKSET	66
7.1 Liikelaytosten erillistilinpäätökset	66
7.2. Liikelaytoksen tilinpäätöksen liitetiedot	72
7.2.1 Tuloslaskelman liitetiedot	74
7.2.3 Allekirjoitus ja merkinnät	76
7.3 Tytäryhtiöiden tilinpäätökset	79
8 ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	87
9 TILINPÄÄTÖSTÄ VARMENTAVAT ASIAKIRJAT	88

1 TILINPÄÄTÖSSÄÄNNÖKSET

Kunnan tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan kuntalain sekä soveltuvin osin kirjanpitolain- ja asetuksen säännöksiä (KuntaL 68 §). Kuntalaki on kirjanpitolakiin nähden erityislain asemassa. Siltä osin kuin mainittujen lakien säännökset poikkeavat toisistaan noudatetaan kuntalakia (KPL 8:5 §). Kirjanpitolain säännösten soveltamisesta antaa ohjeet kirjanpitolautakunnan kuntajaosto (KuntaL 67 §). Myös konsernitilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan soveltuvin osin kirjanpitolakia (KuntaL 68 a §).

Kunnan tilinpäätöksen sisältö määritellään kuntalaissa. Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus (KuntaL 68.2 §). Lisäksi kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Kunnan konsernitilinpäätöksen laatimista ohjeistetaan tarkemmin kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamassa yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta.

Tilinpäätöslaskelmat laaditaan kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeiden mukaisiin kaavoihin. Liitetietojen antamisessa noudatetaan kuntajaoston antamaa yleisohjetta.

Tilinpäätöstä laadittaessa ja tilinavausta tehtäessä on noudatettava ns. yleisiä tilinpäätösperiaatteita (KPL 3:3 §). Säännös sisältää kuusi eri tilinpäätösperiaatetta ja yhden tilinavausperiaatteen.

- Oletus toiminnan jatkuvuudesta
- Johdonmukaisuus menettelytavoissa tilikaudesta toiseen
- Sisältöpainotteisuus
- Varovaisuuden periaate
- Tasejatkuvuuden periaate
- Suoriteperusteisuus
- Erillisarvostusta koskeva periaate

Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös siihen liittyvine asiakirjoinaan ja allekirjoituksineen tilintarkastajan tarkastettavaksi. Tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet ja kunnanjohtaja. Tilintarkastajan on viimeistään toukokuun loppuun mennessä tarkastettava päätyneen tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös ja luovutettava tarkastuslautakunnalle valtuustolle osoitettu tilintarkastuskertomus. Kertomukseen sisältyy lausunto siitä, voidaanko tilinpäätös hyväksyä ja tilivelvollisille myöntää vastuuvapaus (KuntaL 73.1 §, 75.1 §).

Jos tilintarkastuskertomus sisältää muistutuksen, tarkastuslautakunta hankkii asianomaisten selitykset sekä kunnanhallituksen lausunnon. Tarkastuslautakunta antaa arvionsa tehdyistä muistutuksista, siihen annetuista selityksistä ja kunnanhallituksen lausunnosta (KuntaL 75.2 ja 3 §). Kunnanhallitus saattaa tilinpäätöksen tarkastuslautakunnan valmistelun jälkeen edelleen valtuuston käsiteltäväksi viimeistään tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä (KuntaL 68 §).

2 TILINPÄÄTÖSASIAKIRJAT

2.1 Tilinpäätös

Kunnan tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen, tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot, luettelot ja selvitykset sekä allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkinnät. Kunnan tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase

sekä konsernitase, konsernituloslaskelma ja konsernirahoituslaskelma. Konsernitase laaditaan, jos kunnalla on määäämisvalta toisessa kirjanpitoovelvollisessa.

2.2 Tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat

Tilinpäätöstä varmentavia asiakirjoja ovat tase—erittelyt ja liitetietojen erittelyt (KPL 3:13 §). Ne säilytetään paperitulosteena.

3 TOIMINTAKERTOMUS

3.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset

Toimintakertomuksen antamisesta vastaavat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja (Kuntal 68§). Toimintakertomuksessa annetaan tiedot kunnan toiminnan kehittymisestä koskevista tärkeistä seikoista (KPL 3:1§). Kunnan toimintakertomuksen erityisenä tehtävänä on selvittää valtuuston talousarviossa hyväksymien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista (Kuntal 68§). Talousarvion toteutumisvertailu on siten olennainen osa toimintakertomusta. Kunnanhallituksen on lisäksi toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelyä sekä talouden tasapainottamista koskeviksi toimenpiteiksi.

3.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

3.2.1 Kunnanjohtajan katsaus vuodesta 2019

Talous

Toholammin kunnan tulos on 547 611,77 euroa alijäämäinen (budjetoitu alijäämä – 1442 307) ilman viemäriiikelaytosta. Vuosikate on talousarviossa -653 432 euroa ja toteutunut vuosikate on 249 729,81 euroa eli vuosikate on 903 162 euroa positiivisempi ja talousarviota parempi. Lisätalousarviota ei tarvinnut tehdä tilikaudella, koska kaikki osastot pysyivät talousarvioissaan.

Suurimmat muutokset talousarvioon nähden tulivat toimintakulujen alittumisesta 880 086 euroa verrattuna budjetoituun. Toimintatuotot alittuivat 137 468 euroa. Verotuloja kertyi 158 613 euroa vähemmän kuin mitä talousarvioon oli varauduttu. Valtionosuudet toteutuivat 285 016 euroa talousarviota suurempana. Budjetoitua parempaan lopputulokseen vaikutti SOITEn kunnille palauttamat vanhojen tilikausien ylijäämät. Perusturvan ja erikoissairaanhoidon menot alittuivat 410 500 euroa budjettiin verrattuna. Tämä luku sisältää ylijäämäpalautuksen 322 931 euroa. Henkilöstömenot alittuivat 379 621 euroa.

Viemäriiikelaytoksen tulos on 203 458,15 euroa alijäämäinen. Tulos on 37 013 euroa budjetoitua – 166 445 heikompi. Koko kunnan tulos sisältäen iikelaytoksen on 751 069,92 euroa alijäämäinen.

Elinkeinoelämä

Toholammin kunnan uutta viestintää on lisätty ja näkyvyyttä on parannettu eri tilaisuuksissa. Toholammin kunnalla on omat uutislähetykset. Lisäksi kunta on ollut mukana markkinointiviestinnässä ja Toholammin kehitys Oy:n kautta toteutetussa viestinnässä elinkeinojen edistämiseksi kunnan alueella. Kunnan vetovoimaisuutta on edistetty yhteistyössä valtakunnallisten yritysten uudelleen sijoittumisen yhteydessä tehtyihin Toholammin

kunnan esittelytilaisuuksiin. Näissä tilaisuuksissa on edistetty ja avustettu yritysten henkilökuntaa löytämään uudeksi kotikunnaksi Toholammin kunta. Nettisivuja uusittiin ja valmistelutyötä tehtiin vuoden 2018 aikana ja käyttöönotto oli helmikuussa 2019. Paikallisten yritysten kanssa yhteistyössä toteutettiin Toholampi App -sovel- lus, jonka avulla digitaalinen viestintä on helposti toteutettavissa ja lisää yritysten sekä Toholammin kunnan vetovoimaa.

Elintarviketeollisuuden useat kehityshankkeet kuntakeskuksessa ja Härkänevalla ovat mahdollistaneet nykyisten työpaikkojen olemassaolon ja antaneet edellytyksiä myös uusien työpaikkojen syntymiselle.

Teollisuustilojen hyödyntäminen puunjalostusteollisuuden uusien innovaatioiden tuotantomahdollisuuksien käynnistämiseksi saatiin mahdollistettua vuoden 2019 aikana. Uusia työpaikkoja on saatu perustettua ja lisää työpaikkoja on syntynyt myös kierrätysliiketoiminnan vahvistaessa asemiaan markkinoilla. Lisäksi biokaasu-yri- tystoiminnan kehittämistyössä on selvitetty mahdollisuutta hyödyntää puhdistamolietteitä ja teollisuuden- sekä alkutuotannon sivutuotteita. Toiminta biokaasuntuotannossa on käynnistynyt Härkänevalla.

Neuvotteluiden tuloksena saatiin mahdollisuus alueen liikenneyhteyksien parantamiseen, kun tie 63 hankkeen (Seinäjoki -Oulu) muutos valtatieksi sai vahvistusta suunnittelussa. Määrärahat Ylivieska – Sievi välille mahdol- listavat hankkeen toteuttamista vaiheittain ja suunnitteluvarojen saaminen Evijärvi – Kaustinen välille luo edel- lytykset vaikeimman tieosuuden korjaamiselle. Hankkeen toteuttaminen edistää uusien yritysten sijoittumista alueelle.

Investoinnit

Kunnan investoinnin nettomenoksi jäi 347 873,19 euroa. Suurimmat investoinnit olivat kirkonkylän koulukes- kuksen suunnittelu 155 903,-, kaavateiden rakentaminen ja valaistus 103 845,- sekä ulkopäiväkodin rakentami- nen 42 197,- euroa. Ulkopäiväkodin rakentamiseen saatiin opetushallitukselta avustusta 29 600,- euroa.

Riskienhallinta

Vuosikello on ollut osana toiminnanohjausta ja kehityskeskustelut ovat eri osastoilla sen mukaisesti aloitettu.

Kunnan omistamia teollisuushalleja on saatu myytyä yrityksille ja näin helpotettu kunnan riskien hallintaa.

Kunnanjohtaja on osallistunut konserniyhtiöiden hallintoon ja kokouksiin. Tällä menettelyllä on haluttu varmis- taa kunnan strategisen ohjauksen vaikutus ja toteutuminen myös konsernihallinnossa. Uusittu kunnan strategia hyväksyttiin kunnan valtuustossa 10.9.2018 vuosille 2018 -2022. Biolaakso – tulevaisuus Toholammilla on otettu käyttöön ja huomioidaan päätöksiä tehtäessä.

Jukka Hillukkala
kunnanjohtaja

3.2.2 Kunnan organisaatio

Toholammin kunta on perustettu vuonna 1865 ja se sijaitsee Lestijoen keskijuoksulla, Keski-Pohjanmaalla. Naapurikaupunki lännessä on Kannus ja naapurikuntia ovat idässä Lestijärvi, pohjoisessa Sievi ja etelässä Kokkola. Toholammin kunta kuuluu maakunnallisesti Keski-Pohjanmaahan. Seudullisesti kunta kuuluu vuonna 1993 perustettuun Kaustisen seutukuntaan yhdessä Kaustisen, Vetelin, Lestijärven ja Halsuan kuntien kanssa.

Toholammin kunta

Perustamisvuosi	1865
Pinta-ala	626,36 km ²
Vesipinta-ala	6,54 km ²
Maapinta-ala	619,82 km ²
Peltopinta-ala	n 7956 ha
Metsäpinta-ala	n. 11931 ha
Kaavoitettu alue	265,66 ha
Väestötiheys	5,9 as./km ²

3.2.2.1 Luottamushenkilöorganisaatio 2019

KUNNANVALTUUSTO

Valtuuston toimikausi 1.6.2017 – 31.05.2021

Kunnanvaltuusto	pj Ranta-Nilkku Mika I vpj Järvenoja Antti II vpj Harju Ulla-Riitta
Tarkastuslautakunta	pj Hirvikoski Ville 30.9.2019 asti pj Järvenoja Antti 11.11.2019 alkaen vpj Harju Ulla-Riitta
Kunnanhallitus	pj Piispanen Ilkka vpj Suomala Ville
Keskusvaalilautakunta	pj Hukari Sakari vpj Rautiainen Mauri
Rakennus- ja ympäristö lautakunta	pj Karjalainen Heimo vpj Ala-Kopsala Marjo
Sivistyslautakunta	pj Järvenoja Marko vpj Nylander Iida

Toimikaudella 2017 – 2021 (1.6.2017 alkaen) Toholammin kunnanvaltuustossa on 17 jäsentä. Kunnanvaltuuston puheenjohtajana toimii Mika Ranta-Nilkku, I varapuheenjohtajana Antti Järvenoja ja II varapuheenjohtajana Ulla-Riitta Harju. Kunnanvaltuusto kokoontui kertomusvuoden aikana 4 kertaa ja käsitteli yhteensä 42 asiaa.

Toholammin kunnanvaltuuston voimasuhteet 2017–2021

KESK	10
SDP	3
KOK	2
PS	1
KD	1
Yhteensä	17

KUNNANHALLITUS

Kunnanhallitus johtaa kunnan hallintoa, valmistelee kunnanvaltuustossa käsiteltävät asiat ja huolehtii kunnanvaltuuston päätösten toimeenpanosta. Sen tehtäviin kuuluu myös kunnan etujen valvominen, kunnan edustaminen ja lausuntojen antaminen kunnan puolesta. Sopimusten ja oikeustoimien tekeminen kuuluu kunnanhallitukselle, jollei niitä ole ohje- tai johtosäännöillä siirretty muille sen alaisille hallintokunnille.

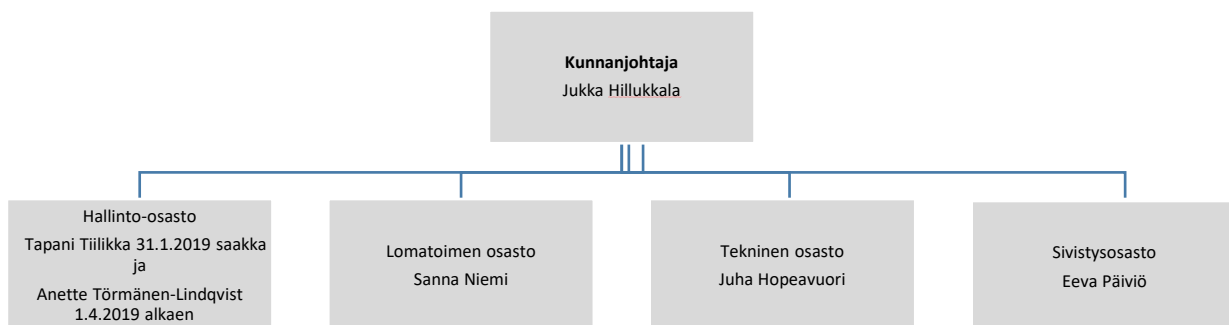
Kunnanhallituksessa on 7 jäsentä, puheenjohtajana toimii Ilkka Piispanen ja varapuheenjohtajana Ville Suomala. Kunnanhallitus kokoontui kertomusvuoden aikana 18 kertaa ja käsitteli yhteensä 188 asiaa.

Kunnanhallituksen apuna ja sen valvonnan alaisina toimivat lauta- ja johtokunnat sekä eri viranhaltijat. Kunnanhallituksen johtavina viranhaltijoina toimivat kunnanjohtaja ja hallintojohtaja. Kunnanjohtaja esittelee hallituksen käsittelemät asiat ja hänen ollessaan estyneenä ja esteellisenä hallintojohtaja.

Kunnanvaltuuston päätöksen mukaisesti (18.6.1998 § 20) tilivelvollisia ovat luottamushenkilöistä kunnanhallituksen ja lautakuntien puheenjohtajat ja jäsenet.

Viranhaltijoista tilivelvollisia ovat kunnanjohtaja, osastopäälliköt ja tulosalueiden esimiehet sekä lautakuntien esittelijät. Eri projektien projektivastaavat ovat tilivelvollisia kunnan hallinnoimien projektien osalta.

3.2.2.2 Viranhaltijaorganisaatio

3.2.3 Henkilöstö

Toholammin kunnan palveluksessa oli vuoden 2019 lopussa 284 työntekijää. Palkat ja palkkiot vuonna 2019 olivat 288 255 euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Henkilöstömäärän tarkastelussa tarkasteluajankohta on 31.12.

	2015	2016	2017	2018	2019	muutos%
Palkat ja palkkiot	8 623 730	8 222 786	8 185 502	8 303 677	8 591 932	3,5
Henkilöstö	314	252	249	269	284	5,6

Kunnassa on laadittu erillinen henkilöstöraportti tilikaudelta 2019.

3.2.4 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Suomen työttömyysaste 2019 oli keskimäärin 9,2 % (9,7 % 2018). Toholammilla työttömyysasteen vuoden keskiarvo oli 7,1 % (7,2 % 2018) eli hiukan alempi kuin edellisvuonna. Alimmillaan työttömyys oli marraskuussa 5,6 %. Keski-Pohjanmaan työttömyysaste alitti koko maan työttömyysasteen ollen 7,3 % (7,7 % 2018).

KOROT

EKP:n ohjauskorko oli 1.1.-31.12.2019: 0,00 %.

Euriborkorot 12/2019 01/2019

1 kk	-0,454	-0,362
3 kk	-0,393	-0,310
12 kk	-0,249	-0,121

Peruskorko 1.1.-30.6.2019 0,25 % ja 1.7.-31.12.2019: 0,00 %

Viivästyskorko 1.1.-31.12.2019: 7,00 %

KUNTATALOUDEN KEHITYS

Kuntien ja kuntayhtymien menot kasvoivat vuonna 2019 alustavien Tilastokeskuksen tilinpäätösarvotietojen mukaan noin 3,9 prosenttia. Menojen kasvu oli erityisen voimakasta palvelujen ostoissa sekä avustuksissa. Kuntatalouden 3,9 prosentin menokasvu vastaa pitkän aikavälin tyypillistä keskiarvolukemaa. Menojen kasvun taustalla vaikutti paitsi väestön ikääntyminen niin myös kuntakentän palkankorotukset sekä kuntien tehtävien laajennukset kyseisenä vuonna.

Kuntien verotulojen ja valtionosuuksien kasvu ylsi vuonna 2019 noin 2,5 prosenttiin, joten tulokehitys alitti menojen kasvun selvästi. Näin siitäkin huolimatta, että kuntien valtionosuuksiin kohdistettiin joulukuussa 2019 alun perin vuodelle 2020 maksettavaksi suunniteltu kiky-kompensaatio. Kuntien tuloverojen kertymää pienensivät paitsi kyseisen vuoden alussa käyttöön otettu vuositulorajaan perustuva verokortti uudistus ja tulorekisteriin liittyvät ilmoitusongelmat niin myös kuntaverosta tehtävien verovähennysten kasvu. Valtionosuuksien kehitystä vaimentavat kiky-kompensaatiosta huolimatta yhä lukuisat viime vuosina valtionosuuspohjaan tehdyt valtionosuusleikkaukset.

Tulojen ja menojen epätasapaino aiheutti sen, että kuntatalouden tilikauden tulos heikkeni vuoden 2018 lukemasta edelleen. Noin 200 miljoonan euron suuruinen alijäämä oli kuitenkin odotettua parempi tilastotieto, sillä tilikauden tuloksen odotettiin vaipuvan vuonna 2019 kuntatalouden historian heikoimpaan lukemaan.

Tilikauden tulos oli alijäämäinen kaikkiaan 225 kunnassa. Suurista kaupungeista ainoastaan Helsinki teki vahvasti ylijäämäisen tuloksen.

Lähde: Minna Punakallio, pääekonomisti Suomen Kuntaliitto ry

OMAN TALOUSALUEEN KEHITYS

Kaustisen seutukunnan palvelutarpeen arviointi 2016–2025 (Toholammin kunta):

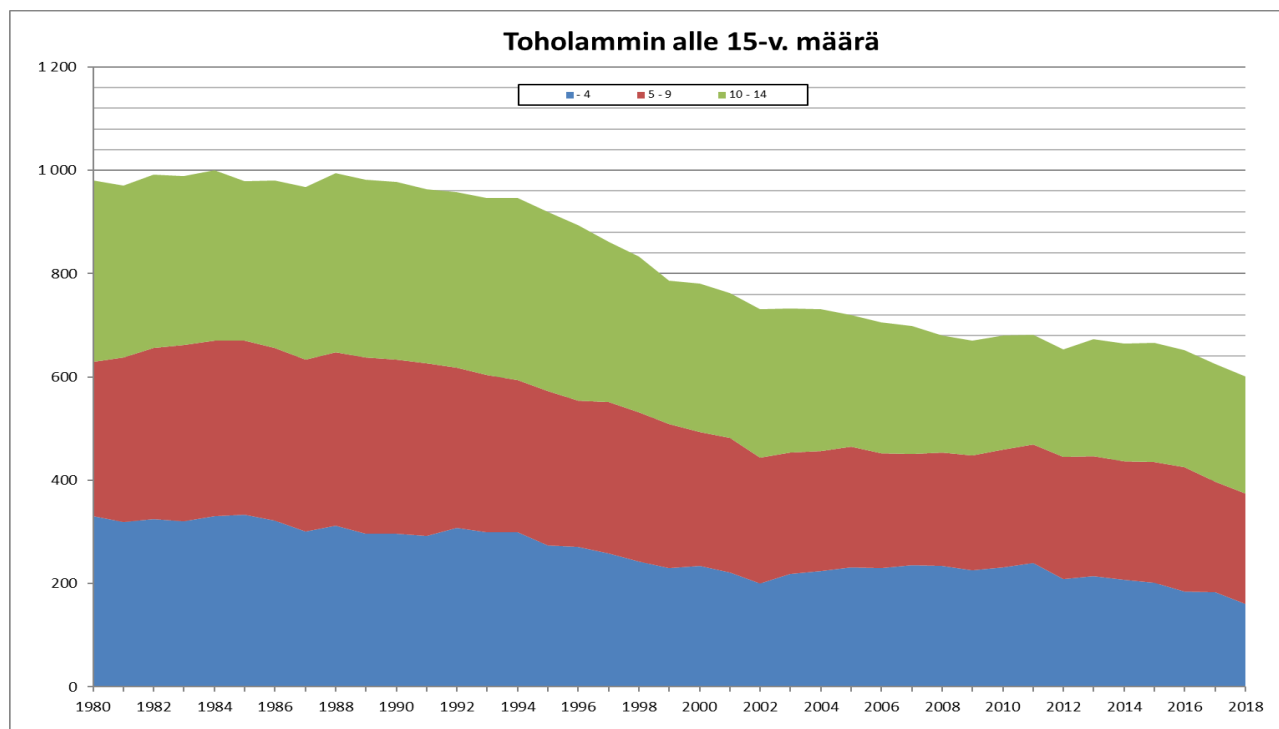
Toholammin palvelutarpeen kannalta haasteet ovat palvelurakenteen muutostarpeessa ja työikäisen väestön merkittävästä vähenemisestä väestöennusteiden mukaan.

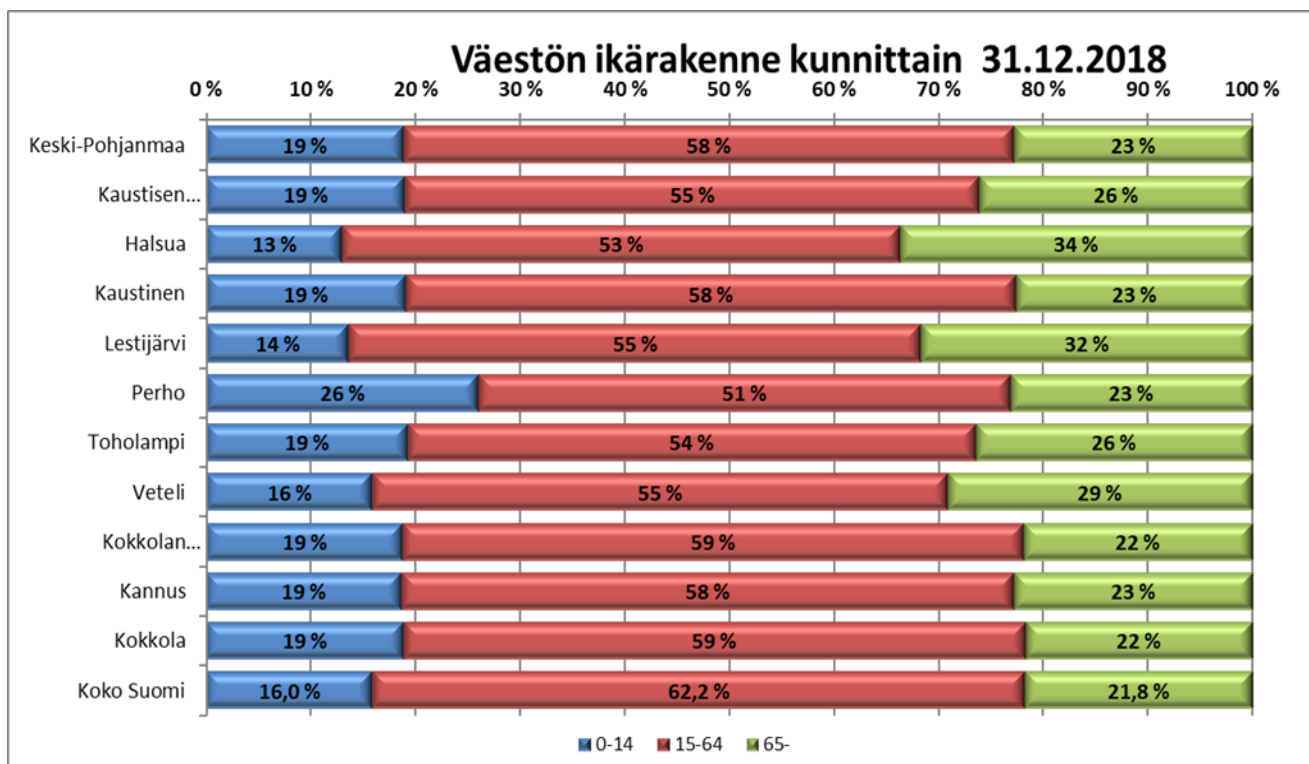
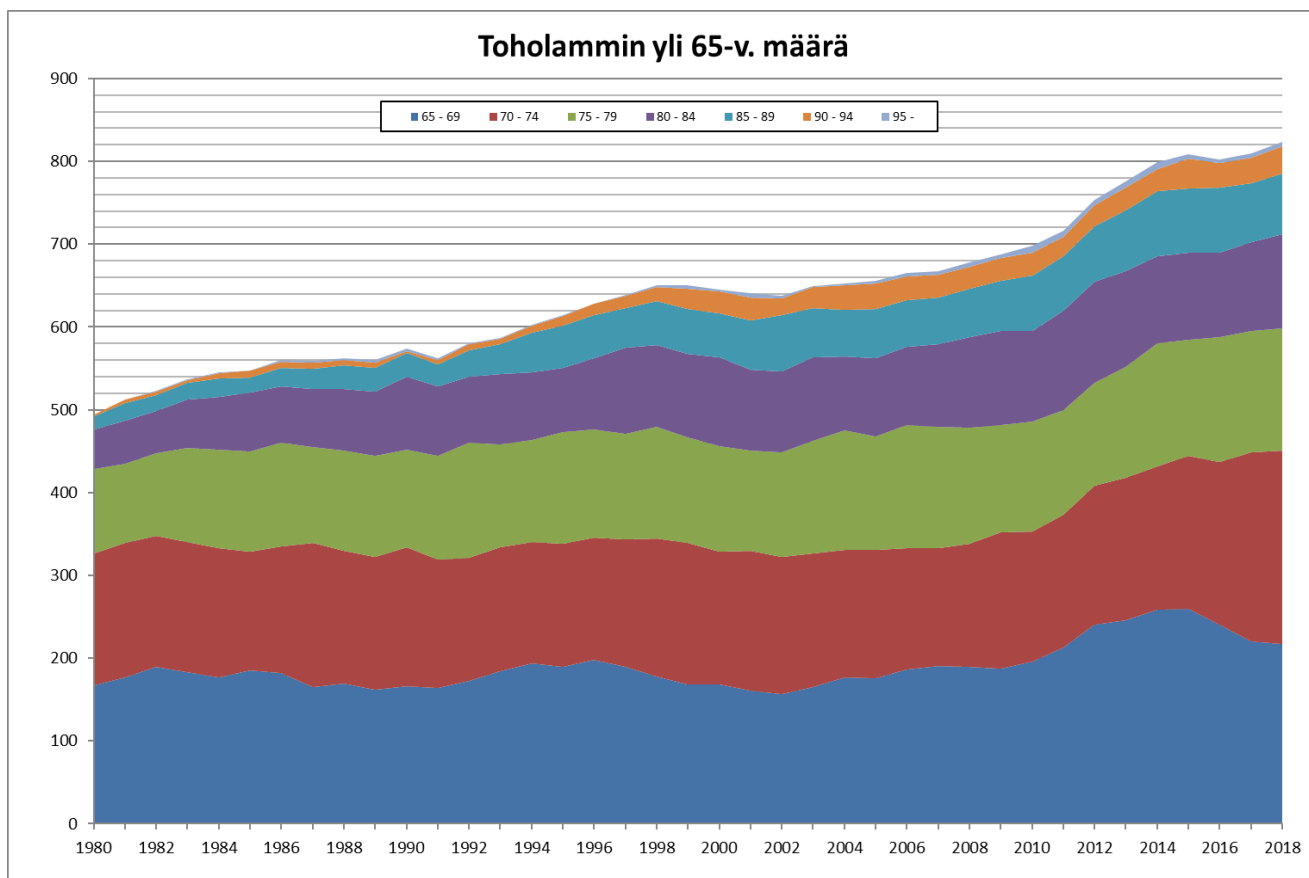
Keskeiset johtopäätökset palvelutarpeen muutoksista vuoteen 2025 mennessä

- 1) Väestön ikääntymisen seurauksena vanhusväestölle suunnattujen palvelujen tarve kasvaa.
- 2) Lasten päivähoidon osalta palvelutarpeen ennakoidaan vähenevän lapsimäärän vähentyessä, ellei kunnallisen päivähoidon piirissä olevien lasten osuus tuntuvasti nouse nykyisestä
- 3) Perusopetuksen palvelutarve vähenee oppilasmäärien vähenemisen seurauksena
- 4) Väestömäärän väheneminen vaikuttaa sekä kunnan tulopohjaan että muihinkin kuin edellä mainittuihin palveluihin.

Väestö ja elinolot

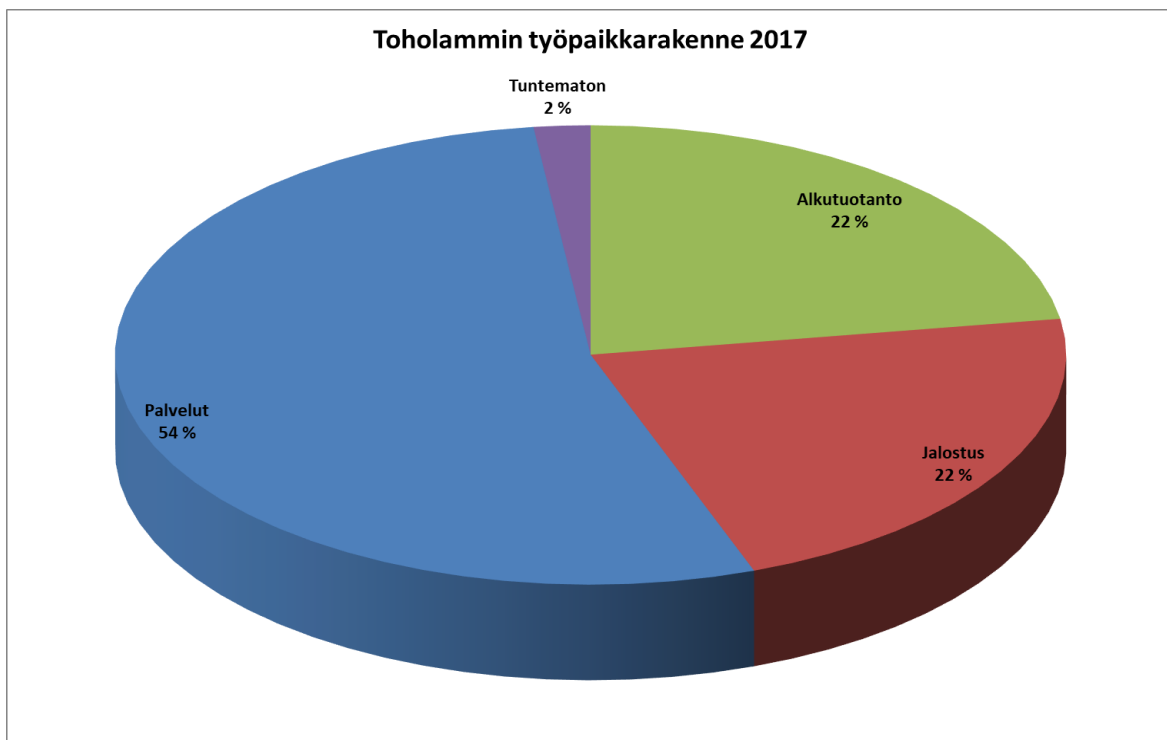
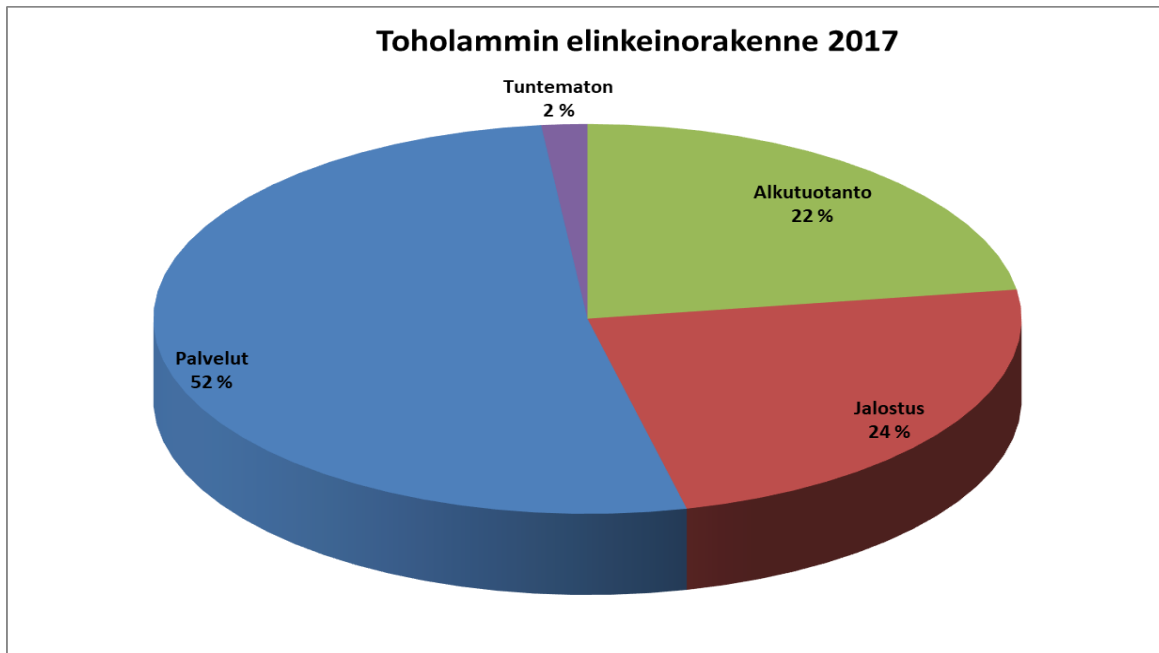
Toholammin kunnan väestökehitys

ELINKEINORAKENNE 2017

Toholammin kunnan elinkeinorakenne: Alkutuotanto 22 %, Palvelut 52 %, Jalostus 24% ja Tuntematon 2 %.

Alueella työssäkäyvät (työpaikat) toimialoittain (TOL 2008 kirjaintaso)							
Lähde: Tilastokeskus							
Toholampi	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Toimialat yhteensä	1133	1241	1204	1172	1125	1084	1040
A Maatalous, metsätalous ja kalatalous	304	295	295	271	279	255	234
B Kaivostoiminta ja louhinta	1	1	1	0	0	0	0
C Teollisuus	155	158	166	180	165	178	175
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoim.	3	3	2	3	4	3	4
E Vesi-, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ymp. puh	3	15	19	16	22	21	16
F Rakentaminen	50	53	47	43	55	44	47
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moott.ajoneuv. ja moottorip. ko	100	105	87	82	71	72	65
H Kuljetus ja varastointi	128	113	111	107	99	102	96
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	33	35	39	34	33	28	30
J Informaatio ja viestintä	1	1	1	1	2	2	3
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	19	20	20	19	16	16	13
L Kiinteistöalan toiminta	2	3	1	3	3	3	4
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	11	19	15	20	15	15	24
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	63	60	56	54	32	39	39
O Julk. hallinto ja maanpuol.; pakoll. sos.vak.	32	42	38	43	37	41	25
P Koulutus	76	71	66	69	69	64	73
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	73	163	151	150	147	134	118
R Taiteet, viihde ja virkistys	7	2	5	3	8	3	5
S Muu palvelutoiminta	56	68	62	51	52	49	46
T Kotital. toim. työnantajina; kotital. tuott. omaan käyttöön	0	0	1	2	1	1	3
U Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	0	0	0	0	0	0	0
X Toimiala tuntematon	16	14	21	21	15	14	20

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Työpaikat		1040	1084	1125	1172	1204	1241	1133	1154
Työpaikkaomavaraisuus %		88,7	93,5	93	91,4	93,0	93,2	82,4	83,5
Huoltosuhde		81,7	81,8	80,3	77,4	75	69,7	66,9	65,6
Koko väestö 15-64 v	1688	1757	1778	1836	1891	1932	2019	2088	2102
Työllinen työvoima		1172	1159	1210	1282	1294	1331	1375	1382
Työllisyysaste		66,3	64,6 %	65,1 %	66,6 %	66,0 %	65,1 %	65,2 %	65,1 %
Yritykset		371	369	364	396	373	361	368	369
Maatilayritykset					171	180	190	197	196
Alkutuotannon toimialojen osalta v. 2013 alkaen mukana alkutuotannosta alv-velvolliset, kun myynnit ylittävät tilastointirajan.									

*Viimeisimmät saatavilla olevat tilastotiedot.

TYÖTTÖMYYSASTE

Toholammin kunnan työttömyysaste vuonna 2019 oli keskimäärin 7,1 %, korkeimmillaan työttömyysaste oli helmikuussa ollen 8,8 %. Työttömiä oli kuukausittain keskimäärin 91 henkeä.

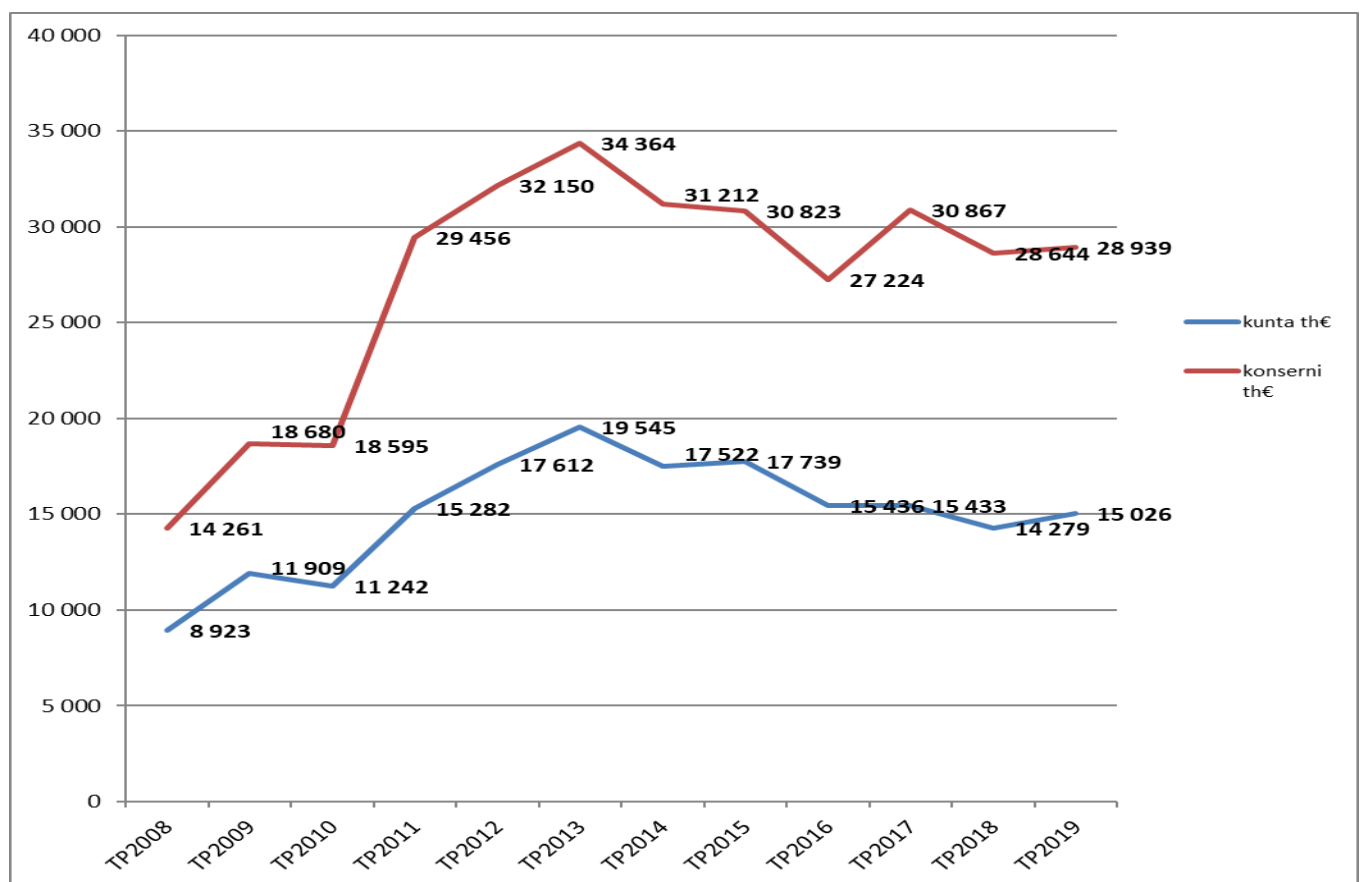
VEROTUS

Tuloveroprosentti 21,75

Kiinteistöveroprosentit 2019

- yleinen veroprosentti	1,00 %
- vakituiset asuinrakennukset	0,65 %
- muiden asuinrakennusten veroprosentti	1,10 %
- rakentamattomien rakennuspaikkojen veroprosentti	2,90 %
- yleishyödyllisen yhdistyksen kiinteistöveroprosentti	0,00 %
- voimalaitosten veroprosentti	3,10 %

LAINAMÄÄRÄ 1000 €

Toholammin kunnan lainakanta oli vuoden 2019 lopussa 15,0 milj. euroa eli 0,7 milj euroa enempi kuin edellisvuonna. Kuntakonsernin lainakanta oli vuoden 2019 lopussa 28,9 milj. euroa, kun se edellisen vuoden lopussa oli 28,6 milj. euroa.

Vuonna 2019 lainoja oli kunnalla 4951 € / asukas ja suhteellinen velkaantuneisuus 63,2 %.

Vuonna 2018 lainoja oli kunnalla 4591 € / asukas ja suhteellinen velkaantuneisuus 61,6%.

Vuonna 2019 lainoja oli koko kuntakonsernilla 9535 € / asukas ja suhteellinen velkaantuneisuus 78,4 %.

Vuonna 2018 lainoja oli koko kuntakonsernilla 9210 € / asukas ja suhteellinen velkaantuneisuus 77,5 %.

3.2.5 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Toholammin kunnan maksuvalmiuden rahoitus on hoidettu sekä lyhytaikaisilla kuntatodistuksilla että pitkäaikaisilla kiinteäkorkoisilla lainoilla. Lainojen korkotaso on ollut edelleen poikkeuksellisen matala.

3.2.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskien hallintaa on kuvattu Konsernivalvontaohjeessa, Tietoturvalitiikassa ja Turvallisuussuunnitelmassa. Kunnan riskien arviointia ja hallintaa suoritetaan johtoryhmän toimesta.

Kunnan vakuutukset on kilpailutettu vuonna 2017 Novum Oy:n vakuutusmeklarin toimesta. Vakuuttaminen on toteutettu riittävällä tavalla vahinkoriskien rajaamiseksi.

Merkittävä riski on kunnan taloustilanne. Kunta on tehnyt kahtena vuotena peräkkäin alijäämäisen tilinpäätöksen. Kertyneet ylijäämät on lähes kokonaan käytetty.

3.2.7. Ympäristövastuut

Hautakankaan kaatopaikan maisemointi on aloitettu ja sitä jatketaan.

3.3. Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Selonteon taustaa

Arvioinnin ja valvonnan suorittaminen

Selvityksen perusteena on Toholammin kunnan sisäisen valvonnan ohjeistus. Riskien hallintaa sekä muihin toiminnan ja toimintaympäristön muutoksiin liittyviä asioita on käsitelty Konsernivalvontaohjeessa, Tietoturvalitiikassa ja Turvallisuussuunnitelmassa. Osavuosikatsaukset ja tilinpäätöskertomus kuvaavat osaltaan sisäisen valvonnan järjestämistä.

Arvioinnin ja valvonnan suorittaminen

Talousarvion ja -suunnitelman mukaisten taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista arvioidaan kuukausittain johtoryhmässä sekä raportoidaan hallitukselle. Raportoinnin yhteydessä selvitetään toimintaympäristön muutoksia, ja niiden vaikutuksia kunnan toimintaan. Sosiaali- ja terveystoimen siirtyminen alueelliseksi toiminnaksi ja lomatoimen toiminta-alueen laajentuminen ovat tuoneet muutoksia valvontaan.

Osastopäälliköt ovat raportoineet osavuosikatsauksessa toiminnan ja talouden kehityksestä ja oleellisista poikkeamisista tavoitteeseen ja edellisen vuoden tilanteeseen nähden. Toiminnan tarkastelu on toteutettu kunnanjohtajan ja osastopäälliköiden välisillä tilannekatsauksilla ja vapaamuotoisilla kehittämiskeskusteluilla.

Sisäisen valvonnan ohje ja konserniohje on uusittu vastaamaan muuttunutta tilannetta.

Sisäisen tarkastuksen organisointi 2019

Sisäinen tarkastus on osittain ulkoistettu. Valtuustokaudella tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Auditor Oy. Tarkastuksessa todennetaan voimassa olevat sisäisen valvonnan ohjeet. Sisäisen valvonnan asianmukaisuutta valvotaan jatkuvasti muun tarkastuksen yhteydessä sekä erikseen valituilla painopistealueilla. Tavoitteena on toteuttaa BDO Auditor Oy:n lanseeraama sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan kysymyssapluunan mukainen arviointi.

Työpaikkahäirinnän ohjeistus on voimassa myös kunnan tytäryhtiöissä.

Viranhaltijat ovat omalta osaltaan suorittaneet sisäisen valvonnan ohjeen mukaisesti tarkastusta ja valvontaa ja raportoineet siitä esimiehilleen.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Lautakuntien alaisten viranhaltijoiden päätökset tuotiin lautakunnille tiedoksi lautakuntien kokouksissa. Lautakuntien ja kunnanhallituksen alaisten viranhaltijoiden päätökset tuotiin kunnanhallitukselle tiedoksi kunnanhallituksen kokouksissa. Päätökset mainittiin esityslistalla ja päätösluettelot toimitettiin esityslistan mukana.

Päätösten valmistelussa pyrittiin erityiseen tarkkuuteen lakien ja säännösten noudattamisessa ja tarvittaessa jo valmisteluvaiheessa käytettiin lakimiesten ja tilintarkastajan asiantuntemusta. Hallintosääntö määrittelee aukottomasti päätösvallan ja sitä noudatettiin toiminnassa.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Omaisuuksien hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa ei ole toteutunut menetyksiä eikä niissä ole jouduttu korvaus- tai muihin oikeudellisiin vastuisiin.

Kalustotilien pääkirjat toimivat kalustoluetteloina.

Sopimustoiminta

Voimassa olevilla sopimuksilla ei ole ollut kunnalle negatiivisia seurauksia. Sopimusten noudattaminen ja niiden vanhentumisajan seuraaminen kuuluu kunkin hallintokunnan vastuulliselle viranhaltijalle.

Sopimusten järjestelmällisestä seuraamisesta ja vastuuhenkilön nimeämisestä on syytä edelleen muistuttaa hallintokuntia.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Sisäiseen tarkastukseen ei ole osoitettu erillisiä omia resursseja eikä palveluja hankita ulkopuolelta.

3.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

3.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmalla ja siitä laskettavilla tunnusluvuilla. Tunnusluvut on laskettu kunnan **ulkoisesta** tuloslaskelmasta, josta kunnan **sisäiset erät on eliminoitu**.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

Tuloslaskelmassa selvitetään tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys tilikaudelle jaksotettuihin menoihin, jotka laskelmassa on esitetty määrättyssä etuoikeusjärjestyksessä. Tulorahoituksen riittävyys arvioidaan toiminta-, käyttö- ja vuosikatteen sekä tilikauden tuloksen avulla. Tuloslaskelman toimintakate ilmoittaa, kuinka paljon toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Tuloslaskelmassa on mukana viemäriiikelaytos.

TULOSLASKELMA (sis. Viemäriiikelaytos)		1000 euroa	
		01.01.-31.12.2019	01.01.-31.12.2018
Toimintatuotot		8 463,9	8 655,3
Toimintakulut		-27 801,9	-27 491,7
Toimintakate		-19 338,0	-18 836,4
Verotulot		9 316,4	9 316,9
Valtionosuudet		10 347,4	10 271,9
Rahoitustuotot ja -kulut			
	Korkotuotot	26,0	27,5
	Muut rahoitustuotot	19,7	20,2
	Korkokulut	-148,0	-161,3
	Muut rahoituskulut	-9,6	-7,9
Vuosikate		213,9	630,9
Poistot ja arvonalentumiset		-965,0	-972,5
Tilikauden tulos		-751,1	-341,6
Tilinpäätössiirrot			30,1
Tilikauden ylijäämä(alijäämä)		-751,1	-311,5
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toimintatuotot/Toimintakulut,%		30,44 %	31,48 %
Vuosikate/Poistot,%		22,17 %	64,87 %
Vuosikate, euroa/asukas		70,50	202,82
Asukasmäärä		3035	3110

Toholammin kunnan toimintakate tilinpäätöksessä 2019 on -19 337 929,27 euroa. Toimintakate on 2,7 % eli 501 479,43 euroa heikompi kuin vuonna 2018.

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Toimintakate on erilainen eri kunnissa ja siihen vaikuttavat mm. kunnan oman toiminnan määrä (lukio, terveyskeskus). Alkuperäinen talousarvio tilikaudelle 2019 oli budjetoitu 1 608 752 euroa alijäämäiseksi (kunta -1 442 307 euroa ja viemäriiikelaytos -166 445 euroa).

Tilikauden aikana ei ole tehty lisätalousarviota.

Toimintatuottoja kertyi 191 348 euroa vähempi kuin vuonna 2018 ja toimintamenoja oli 310 131 euroa enemmän kuin vuonna 2018. Toimintatuotoissa oli vuonna 2018 käyttöomaisuuden myyntivoittoa mikä vaikutti tuottoja lisäävänä. Toimintakuluista lisääntyi eniten henkilöstömenot 450 380 euroa. Palvelujen ostoja oli 238 272

euroa vähempi kuin vuonna 2018. Suurimpana eränä Soitelta ostetussa palvelussa oli vähennystä 410 500 euroa. Tämä luku sisältää vanhojen vuosien ylijäämäpalautuksen 322 931 euroa.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku, joka arvioi rahoituksen riittävyyttä. Perusolettamus on, että terveessä taloudessa sen on katettava poistot. Vuoden 2019 vuosikate on positiivinen mutta se ei kata poistoja.

Toholammin kunnan vuosikate on 213 974,42 euroa, mikä on 70,50 euroa/asukas.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa. Ylijäämäinen tilikauden tulos voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai liittää tilinpäätöksessä seuraavan vuoden tilinpäätöksessä edellisiltä vuosilta kertyneeseen yli- tai alijäämään.

Toholammin kunnan tilikauden tulos on alijäämäinen 751 069,92 euroa.

Toimintatuottojen %-osuus toimintakuluista on 30,44 %. Tunnusluku osoittaa kuinka paljon toiminnan kuluista saadaan katetuksi palvelusuoritteiden myynti- ja maksutuotoilla sekä muilla varsinaisen toiminnan tuotoilla. Jos tilannetta tarkastellaan toisin päin 69,56 % toiminnasta rahoitetaan verorahoituksella. **Vuosikate prosentteina poistoista** kuvaa tulo-rahoituksen riittävyyttä. Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan tulo-rahoituksen olevan riittävä. Luku on **22,17 %**. **Vuosikate euroa/asukas** tunnusluvulla arvioidaan tulo-rahoituksen riittävyyttä. Keskimääräistä kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei ole voitu asettaa, koska mm. kunnan koko, taajama-aste, tekniset verkostot ja toimintojen organisointi sekä kuntien erilaiset veroprosentit vaikuttavat vuosikatetavoitteen asettamiseen kunnassa. Toholammin kunnan vuosikate on **70,50 euroa/asukas**.

3.4.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä saatavien tunnuslukujen avulla.

RAHOITUSLASKELMA (sis. Viemäriiikelayos) 1000 euroa		
	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	214,0	630,8
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjauserät	-37,2	-353,2
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-625,1	-553,7
Rahoitusosuudet investointimenoihin	29,1	9,8
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		666,7
Toiminnan ja investointien rahavirta	-419,2	400,4
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-554,8	-553,7
Lyhtyaikaisten lainojen muutos	1 301,3	-600,0
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset	-276,7	738,1
Rahoituksen rahavirta	469,8	-415,6
Rahavarojen muutos	50,6	-15,2
Kassavarat 31.12.	166,8	116,1
Kassavarat 1.1.	116,1	131,3
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, th€	1 185	2 647
Investointien tulorahoitus, %	35,9	116,0
Lainanhoitokate todellinen	0,5	1,1
Lainanhoitokate laskennallinen	0,3	0,7
Kassan riittävyys, pv	2,1	1,5
Asukasmäärä	3 035	3 110

Toiminnan ja investointien rahavirta ilmaisee kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen luku ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirran 5 vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitimmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Kunnan tunnusluku on 1 185.

Investointien tulorahoitus-% kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta kertoo prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöomaisuuden myynnillä, lainalla tai toimintapääomalla. Toholammin kunnan investointien tulorahoitusprosentti on 35,9 %.

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten mak-suun. Tunnusluvun laskennassa on käytetty laskennallisia lyhennyksiä koska kunnan lainakannasta yli 20 % on

kertalyhenteisiä. Kunnan tunnusluku laskennallisilla lyhennyksillä on 0,3. Todellisilla lyhennyksillä lainanhoitokate on 0,5. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1 – 2 ja **heikko** kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys kuvaa kunnan maksuvalmiutta. Tunnusluku 2,1 ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan kassavaroilla.

Tuloslaskelmaan merkittyjen tulojen tulisi kattaa tuloslaskelmaan merkityt menot. Rahoitusnäkökulmasta arvioiden vuosikatetta suhteutetaan investointeihin ja lainanlyhennyksiin. Tulorahoituksen riittävydestä voidaan tehdä johtopäätöksiä, onko kunnan talous tasapainossa vai ei. Tilikauden vuosikate on positiivinen ja tulos negatiivinen, joten vuosikate ei riitä poistojen kattamiseen. Valtakunnallisen arviointitavan mukaan kohdistuu luokkuun 3.

1 Ylijäämäinen tai vahva talous Vuosikate riittää sekä korvausinvestointeihin että toteutettujen investointien rahoittamiseen otettujen lainojen takaisinmaksuun.	2 Tasapainossa oleva talous Vuosikate riittää suunnitelman mukaisten poistojen kattamiseen. Sumupoistojen tulisi vastata vuotuisia korvausinvestointeja.
3 Heikko talous Vuosikate on positiivinen, tilikauden tulos negatiivinen.	4 Kriisitalous Vuosikate on negatiivinen.

3.5 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan taloudellista asemaa ja rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta. Taseen tunnusluvut ovat heikentyneet edellisestä vuodesta, mikä osoittaa, että kunnan talous jatkaa heikkenemistä.

Seuraavassa on Toholammin kunnan tase tuhansina euroina vuosilta 2018 - 2019 sekä taseen tunnusluvut. Tase sisältää viemäriiikelayoksen.

TASE 31.12.2019

VASTAAVAA	2019	2018	VASTATTAVAA	2019	2018
	<i>1 000 €</i>	<i>1 000 €</i>		<i>1 000 €</i>	<i>1 000 €</i>
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	9 335,3	9 335,3
Aineettomat oikeudet			Arvonkorotusrahasto		
Muut pitkävaikutteiset menot	20,9	33,9	Muut omat rahastot		
Ennakkomaksut			Edellisten tilikausien yli-	1 201,9	1 513,4
Aineettomat hyödykkeet yht.	20,9	33,9	Tilikauden yli-/alijäämä	-751,1	-311,5
Aineelliset hyödykkeet				9 786,1	10 537,2
Maa- ja vesialueet	1 856,0	1 856,0	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
Rakennukset	15 036,3	15 656,7	VARAUKSET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 300,1	2 444,5	Poistoero	0,0	0,0
Koneet ja kalusto	92,3	140,6	Poistoero ja vapaaehtoi:	0,0	0,0
Muut aineelliset hyödykkeet	15,4	15,4	PAKOLLISET VARAUKSET		
Ennakkomaksut ja kesken-			Muut pakolliset varauks	197,8	235,0
eräiset hankinnat	602,6	160,5	Pakolliset varaukset yht.	197,8	235,0
Aineelliset hyödykkeet yht.	19 902,7	20 273,7	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Sijoitukset			Valtion toimeksiannot		
Osakkeet ja osuudet	5 925,4	5 910,4	Lahjoitusrahastojen pää	14,9	16,3
Muut lainasaamiset	694,5	694,5	Toimeksiantojen pääom	14,9	16,3
Sijoitukset yht	6 619,9	6 604,9	VIERAS PÄÄOMA		
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Pitkäaikainen		
Valtion toimeksiannot			Joukkovelkakirjalainat		
Lahjoitusrahastojen erityiskatt	1,1	1,1	Lainat rahoitus- ja vaku	9 970,0	10 524,6
TOIMEKSIANTOJEN VARAT YHT.	1,1	1,1	Muut velat/Liittymismak	153,0	153,7
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Pitkäaikainen vieras pää	10 123,0	10 678,3
Saamiset			Lyhytaikainen		
Lyhytaikaiset saamiset			Lainat rahoitus- ja vaku	5 056,1	3 754,8
Myyntisaamiset	329,9	307,2	Saadut ennakot	199,1	261,0
Lainasaamiset	500,0	307,0	Ostovelat	688,1	1 025,0
Muut saamiset	385,9	742,0	Muut velat/Liittymismak	261,3	361,1
Siirtosaamiset	34,0	50,4	Siirtovelat	1 634,9	1 567,7
Lyhytaikaiset saamiset yht.	1 249,8	1 406,6	Lyhytaikainen vieras pää	7 839,5	6 969,6
Rahat ja pankkisaamiset	166,8	116,1	(vieras pääoma)	17 962,5	17 647,9
VASTAAVAA YHTEENSÄ	27 961,2	28 436,3	VASTATTAVAA YHTEENS.	27 961,2	28 436,3

TASEEN TUNNUSLUVUT:

Omavaraisuusaste, %	35,2 %	37,4 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	63,2 %	61,6 %
Velat ja vastuut käyttötuloista, %	53,8 %	50,6 %
Kertynyt yli-/alijäämä 1000€	451	1202
Kertynyt yli-/alijäämä €/asukas	149	386
Lainakanta 31.12. 1000€	15026	14279
Lainakanta 31.12. €/as	4951	4591
Lainasaamiset, 1000€	694	694
Asukasmäärä	3035	3110

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntataloudessa 70 %:n omavaraisuutta.

50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Toholammin kunnan omavaraisuusaste on 35,2 %.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Toholammin kunnan käyttötuloista 63,2 % tarvittaisiin velkojen takaisinmaksuun. Tästä voi seurata kuinka hyvin kunta voi maksaa velkansa pelkästään tulorahoituksella. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kunnan lainakanta on lisääntynyt edelliseen vuoteen verrattuna 5,2 %, lisäystä 246 euroa/asukas. Lainaa oli vuoden 2019 lopussa 4.951 euroa asukasta kohden.

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

3.6 Kokonaistulot ja –menot

KUNNAN KOKONAISTULOT JA MENOT v. 2019					
TULOT	euroa	%	MENOT	euroa	%
Toiminta			Toiminta		
Toimintatuotot	8 463 945,38	29,19	Toimintakulut	27 801 874,65	98,75
Verotulot	9 316 386,93	32,13	- Valmistus omaan käyttöön		
Valtionosuudet	10 347 416,00	35,68	Korkokulut	149 502,75	0,53
Korkotuotot	27 472,62	0,09	Muut rahoituskulut	9 594,59	0,03
Muut rahoitustuotot	19 725,48	0,07	Satunnaiset kulut		
Tulorahoituksen korjauserät			Tulorahoituksen korjauserät		
- Pakollisen varauksen käyttö			- toteutumaton investointi menoksi		0,00
investointiin	-37 207,08	-0,13	- käyttöomaisuuden myyntitappiot		0,00
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointeihin	29 110,21	0,10	Käyttöomaisuusinvestoinnit	625 065,40	2,22
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		0,00	Rahoitustoiminta		
Rahoitustoiminta			Antolainasaamisten lisäykset		0,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		0,00	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	554 760,00	1,97
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	1 301 339,57	4,49	Lyhytaikaisten lainojen vähennys		0,00
Oman pääoman lisäykset			Oman pääoman vähennykset		
Kokonaistulot yhteensä	29 468 189,11	100	Kokonaismenot yhteensä	29 140 797,39	100

3.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous

3.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

		Yhdistelty	Ei yhdistelty
Tytäryhteisöt			
Yhtiöt			
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	2		
KOY Toholammin Vuokratalot			
As Oy Kerttulanrivi			
Muut yhtiöt	2		
Toholammin Energia Oy			
Toholammin kehitys Oy			
Kuntayhtymät	4		
Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalokuntayhtymä Soite			
Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä			
Keski-Pohjanmaan Liitto ky			
Korpelan Voima ky			
Osakkuusyhteisöt			
As Oy Kultavieri			1
	8		1

3.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Toholammin kunnan konserniohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 17.12.2012. Konserniohje antaa konsernitason toimintaohjeet ja määrittelee konsernitason toimintaperiaatteet sekä täsmentää kunnan ja kunnanhallituksen asemaa konsernin johtajana.

Konserniohje sisältää konsernin johtamiseen, ohjaukseen ja seurantaan liittyviä asioita sekä määrittelee, minkälaista yhteistyötä konsernitasonlailla tehdään esimerkiksi rahoituksessa, sijoitustoiminnassa, riskien hallinnassa ja henkilöstöasioissa.

3.7.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvontaa on suoritettu kunnan talouskatsausten yhteydessä.

3.7.4 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA (1000 €)	2019	2018
Toimintatuotot	29 662,9	30 382,4
Toimintakulut	-48 673,6	-48 020,3
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	152,2	150,3
Toimintakate	-18 858,5	-17 487,6
Verotulot	9 264,6	9 254,6
Valtionosuudet	11 561,2	11 482,2
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	97,9	105,9
Muut rahoitustuotot	39,0	33,4
Korkokulut	-251,7	-287,3
Muut rahoituskulut	-11,4	-20,5
Vuosikate	1 841,1	3 080,7
Poistot ja arvonalentumiset		
Sumupoistot	-2 642,1	-2 629,1
Arvonalentumiset	-1,2	-1,2
Satunnaiset erät		
Tilikauden tulos	-802,2	450,4
Tilinpäätössiirrot	-10,8	-54,7
Tilikauden verot	0,0	0,0
Laskennalliset verot	0,0	0,0
Vähemmistöosuudet	1,1	-0,4
Tilikauden ylijäämä	-811,9	395,3
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut,%	60,94	63,27
Vuosikate/Poistot,%	69,68	117,18
Vuosikate, euro/asukas	606,64	990,58
Asukasmäärä	3035	3110

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA (1000 €)	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	1 841,1	3 080,7
Satunnaiset erät		-1,2
Tulorahoituksen korjauserät	-124,0	-937,8
	1 717,1	2 141,7
Investointien rahavirta		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-1 671,3	-2 112,0
Rahoitusosuudet investointimenoihin	29,1	38,3
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulo	12,7	1 614,7
Investointien rahavirta	-1 629,5	-459,0
Toiminnan ja investointien rahavirta	87,6	1 682,7
Rahoitustuksen rahavirta		
Antolainauttoiminnan muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-1,0	-1,0
Antolainasaamisten vähennykset		100,0
	-1,0	99,0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	975,2	319,2
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 056,4	-1 955,0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 362,9	-682,8
	281,7	-2 318,6
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomienmuutokset	121,2	77,0
Vaihto-omaisuuden muutos	-189,3	71,4
Saamisten muutos	-73,0	886,6
Korottomien velkojen muutos	-415,4	505,2
	-556,5	1 540,2
Rahoituksen nettorahavirta	-275,8	-679,4
Rahavarojen muutos	-188,1	1 003,3
Rahavarojen muutos		
Kassavarat 31.12.	5 069,7	5 257,9
Kassavarat 1.1.	5 257,8	4 254,6
	-188,1	1 003,3
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	4 548	5 904
Investointien tulorahoitus, %	112,11	148,56
Lainanhoitokate	0,91	0,80
Kassan riittävyys, pv	35,14	38,12

Konsernitase ja sen tunnusluvut

KONSERNITASE 31.12.2019 (1000 €)

VASTAAVAA	2019	2018	VASTATTAVAA	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT	48 282,0	49 320,2	OMA PÄÄOMA	16 602,4	17 447,1
Aineettomat hyödykkeet	343,0	398,9	Peruspääoma	9 335,3	9 335,3
Aineettomat oikeudet	313,1	351,3	Muut omat rahastot	3 035,8	3 063,9
Muut pitkävaikutteiset menot	20,9	33,9	Edellisten tilikausien yli-/alijää	5 042,4	4 652,6
Ennakkomaksut	9,0	13,7	Tilikauden yli-/alijäämä	-811,1	395,3
Aineelliset hyödykkeet	42 951,1	43 959,2			
Maa- ja vesialueet	2 594,9	2 509,7	VÄHEMMISTÖOSUUDET	74,1	72,2
Rakennukset	27 383,3	28 261,1			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	6 794,7	6 944,5	PAKOLLISET VARAUKSET	412,0	533,7
Koneet ja kalusto	4 765,4	5 126,4	Muut pakolliset varaukset	412,0	533,7
Muut aineelliset hyödykkeet	538,6	585,2			
Ennakkomaksut ja kesken-	874,2	532,3	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	577,5	401,4
eräiset hankinnat			Valtion toimeksiannot	504,7	326,1
Sijoitukset	4 987,9	4 962,1	Lahjoitusrahastojen pääomat	14,9	16,3
Osakkuusyhteisöosuudet	3 463,6	3 458,2	Muut toimeksiantojen pääoma	57,9	59,0
Osakkeet ja osuudet	517,6	498,4	VIERAS PÄÄOMA	39 869,6	39 990,0
Muut lainasaamiset	20,4	20,5	Pitkäaikainen	26 703,4	27 911,0
Muut saamiset	986,3	985,0	Lainat rahoitus- ja vakuutuslait	22 078,5	23 199,9
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	219,4	164,5	Lainat julkisyhteisöiltä	312,6	410,1
Valtion toimeksiannot	166,0	150,0	Muut velat/Liittymismaksut ja	4 203,8	4 205,4
Lahjoitusrahastojen erityiskatt	40,5	1,1	Siirtovelat		
Muut toimeksiantojen varat	12,9	13,4	Laskennalliset verovelat	108,5	95,6
VAIHTUVAT VASTAAVAT	9 034,2	8 959,8	Lyhytaikainen	13 166,2	12 079,0
Vaihto-omaisuus	554,1	364,6	Lainat rahoitus- ja vakuutuslait	6 341,6	4 843,2
Aineet ja tarvikkeet	224,7	214,9	Lainat julkisyhteisöiltä	97,5	95,3
Keskeneräiset tuotteet	187,1	18,0	Saadut ennakot	262,5	351,0
Valmiit tuotteet	49,9	41,2	Ostovelat	2 018,9	2 350,5
Muu vaihto-omaisuus	41,4	38,9	Muut velat	1 001,4	1 057,4
Ennakkomaksut	51,0	51,6	Siirtovelat	3 443,8	3 381,6
Saamiset			Laskennalliset verovelat	0,5	
Pitkäaikaiset saamiset	4,4	28,4	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	57 535,6	58 444,5
Myyntisaamiset	4,4	11,1			
Muut saamiset		17,3			
Lyhytaikaiset saamiset	3 406,0	3 309,0	TASEEN TUNNUSLUVUT:		
Myyntisaamiset	2 268,3	1 789,1	Omavaraisuusaste, %	29,12	30,16
Lainasaamiset		7,0	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	78,45	77,54
Muut saamiset	984,3	1 211,8	Velat ja vastuut käyttötuloista	79,31	77,72
Laskennalliset verosaamiset			Kertynyt yli-/alijäämä. 1000€	4 231	5 048
Siirtosaamsiet	153,4	301,1	Kertynyt yli-/alijäämä €/asukas	1 394	1 623
Rahoitusarvopaperit	54,5	54,5	Lainakanta 31.12. 1000€	28 939	28 644
Sijoitukset rahamarkkina-			Lainakanta 31.12. €/as	9 535	9 210
instrumentteihin	0,0	0,0	Lainasaamiset, 1000€	20	20
Muut arvopaperit	54,5	54,5	Asukasmäärä	3035	3110
Rahat ja pankkisaamiset	5 015,2	5 203,3			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	57 535,6	58 444,5			

Konsernin henkilöstömäärä on seuraava:

Toholammin Energia Oy

Toimitusjohtaja ja kaksi ja puoli muuta vakituista henkilöä. Toimistovirkailija (osa-aikainen) ostopalveluna kunnalta. Päivystykset on hoidettu osittain ostopalveluna.

Kiinteistöosakeyhtiö Toholammin Vuokratalot

Isännöintipalvelu ja hallinnointi ostetaan ostopalveluna kunnalta, n. 1 henkilötyövuosi.

Talonmiespalvelut ostopalveluna.

Toholammin Kehitys Oy

Toimitusjohtaja. Ei hanketyöntekijöitä tilikaudella.

3.8 Keskeiset liitetiedot

3.9. Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

3.9.1 Asiaa koskeva sääntely

Kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella ja taloussuunnitelmakaudella (KuntaL 69 §).

3.9.2 Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tuloksella tarkoitetaan tuloslaskelman tulosta ennen varaus- ja rahastosiirtoja.

	Kunta	Liikelaitos	Yhteensä
Tilikauden tulos ennen varaus- ja rahastosiirtoja	-547 611,77	-203 458,15	-751 069,92
Lisätään poistoeron vähennys			0,00
Tilikauden tulos	-547 611,77	-203 458,15	-751 069,92
Edellisten tilikausien ylijäämä taseessa	2 236 593,88	-1 034 721,18	1 201 872,70
Tilikauden yli-/alijäämä	-547 611,77	-203 458,15	-751 069,92
Ylijäämä yhteensä 31.12.2019	1 688 982,11	-1 238 179,33	450 802,78

3.9.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kunnassa ei ole laadittu kuntalain edellyttämää talouden tasapainottamisohjelmaa, koska kunnan tase on vielä ylijäämäinen. Kunnan selviytymiseen taloudellisesti on panostettu mm. Kuntamaisema-ohjelman tuomilla suosituksilla.

4 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

4.1 Seurantaa koskeva sääntely

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (Kuntal65.5 §). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen.

4.2 Tavoitteiden toteutuminen

Kuntalain 68 §:n mukaan kunnan tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma talousarvio jakaantuu käyttötalousosaan, tuloslaskelmaosaan sekä investointi- ja rahoitusosaan (Kuntal 65.4 §). Samaa rakennetta noudetaan toimintakertomukseen otettavassa talousarvion toteutumisvertailussa. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä määrärahojen ja tuloarvioiden sitovuustasoksi tilikaudelle vahvistettiin **osasto netto** sis. erät mukaan lukien. Toteutumisvertailussa sitovat luvut ovat harmaalla taustalla

Hyväksyttäessä talousarviota on valtuusto määritellyt toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet osastojen ja vastuuhenkilöiden sitovasti noudatettavaksi. Talousarvion vastuuhenkilöt on Toholammin kunnassa määritelty.

4.3 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

4.3.1 Käyttötalouden toteutuminen

HALLINTO-OSASTO

Vastuuhenkilö	Hallintojohtaja
---------------	-----------------

Toiminta-ajatus: Hallinto-osasto vastaa kunnanhallituksen asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta sekä koko konsernin palvelutoiminnan toimivuudesta. Hallinto-osasto edustaa Toholammin kuntaa työnantajana sekä kehittää ja koordinoi kunnan työnantajapolitiikkaa ja henkilöstöstrategiaa.

Henkilöstöpalvelujen vastuualueen tehtävänä on johtaa ja kehittää henkilöstöhallintoa ja -palveluja. Henkilöstöpalvelut hoitavat omalta osaltaan lainsäädännön työnantajalle asettamia velvoitteita sekä toimii näissä kunnan asiantuntijatahona. Henkilöstöpalvelut edistävät henkilöstön työhyvinvointia koordinoimalla koko kuntaa koskevia johtamisen, henkilöstön ja työyhteisötaitojen kehittämisen palveluita, henkilöstöetuksia ja työterveyshuollon palveluita.

Taloushallintopalveluiden tehtävänä on johtaa ja valvoa kunnan ja tytäryhtiöiden taloushallintoa, suunnitella ja ohjata kunnan taloutta, huolehtia talousarvion, taloussuunnitelman ja tilinpäätöksen valmistelusta ja laadinnasta. Talouspalvelut huolehtivat kunnan maksuvalmiudesta, rahoituksesta ja konsernirahoituksesta ja viranomaisraportoinnista sekä huolehtii tietohallinto- ja tietoliikennepalveluiden tuottamisesta.

Toiminnan kehittämisessä painopiste on digitalisaation hyödyntäminen taloushallinnon prosesseissa. Tietoturva- ja tietosuoja-asiat ovat myös keskeisiä kehittämiskohteita.

Työllisyyspalvelut

Tavoitteena on kehittää kunnan työllisyyspalveluita. Keskeisin asiakasryhmä on pidempään työttömänä olleet ns. Kelan sakkolistalla olevat työttömät. Tavoitteen saavuttamiseksi tehdään yhteistyötä työllisyyden toimijaverkostoon kuuluvien organisaatioiden kanssa.

Hallinto-osaston budjettiin sisältyy elinkeinojen kehittämisen määrärahoja. Elinkeinojen kehittämisestä ja yhteiskuntasuhteista vastaa kunnanjohtaja sekä osaltaan myös Toholammin kehitys Oy (joka toimii omana itsenäisenä toimijana omalla budjetillaan). Kunta ostaa yritysneuvonnan Kaustisen seutukunnalta. Vastuuhenkilö kunnanjohtaja.

TAVOITTEET 2019

ELINKEINOJEN KEHITTÄMISEN tavoitteet	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteutunut
Aloittavat yritykset	Yritysten määrä	20 uutta yritystä	13 uutta yritystä
Uusien työpaikkojen määrä yrityksissä	Syntyneiden työpaikkojen määrä	20 uutta työpaikkaa	23 uutta työpaikkaa
Työpaikkaomavaraisuuden kasvu	Työpaikkaomavaraisuus	100% työpaikkaomavaraisuus	v. 2017 88,7 %
Tavoite / Hallinto	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteutunut
Laatu- ja kustannustietoinen johtaminen/toimiva johtaminen	Johdon ja osastojen päätöksentekoa tukevat raportit	Johdon raportointi-työkalun käyttöönotto	Hankittu Accuna-järjestelmä
Laatu- ja kustannustietoinen johtaminen/toimiva johtaminen	Työhyvinvoinnin tukeminen	Työtyytyväisyyskyselyn tulokset	Tulokset analysoitu tammiukuussa 2019. Seuraavan samansisältöisen kyselyn toteutus v. 2020.
Tietohallinnon kehittäminen	Tiedonohjaussuunnitelma ja -järjestelmä	Työn aloittaminen	Työ aloitettu

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

	TA2019	Muutos	TA + muutos	TOT2019	Poikkeama
HALLINTO-OSASTO					
MYYNITUOTOT	348 920	0	348 920	496 678,37	147 758,37
TUET JA AVUSTUKSET	50 590	0	50 590	24 876,35	-25 713,65
MUUT TOIMINTATUOTOT	2 500	0	2 500	7 172,62	4 672,62
Tulot yht.	402 010	0	402 010	528 727,34	126 717,34
PALKAT JA PALKKIOT	-465 110	0	-465 110	-371 887,05	93 222,95
HENKILÖSIVUKULUT	-292 600	0	-292 600	-251 659,77	40 940,23
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	0	0	2 156,04	2 156,04
ASIAKASPALVELUJEN OSTOT	-11 387 000	0	-11 387 000	-10 971 499,12	415 500,88
MUIDEN PALVELUJEN OSTOT	-775 960	0	-775 960	-780 789,08	-4 829,08
OSTOT TILIKAUDEN AIKANA	-11 610	0	-11 610	-16 349,40	-4 739,40
AVUSTUKSET YHTEISÖILLE	-78 000	0	-78 000	-111 036,93	-33 036,93
VUOKRAT	-96 350	0	-96 350	-99 294,96	-2 944,96
MUUT TOIMINTAKULUT	-10 960	0	-10 960	-193,63	10 766,37
Menot yht.	-13 117 590	0	-13 117 590	-12 600 553,90	517 036,10
Netto ennen poistoja	-12 715 580	0	-12 715 580	-12 071 826,56	643 753,44
SUUNNITELMAN MUK.POISTOT	-14 860	0	-14 860	-1 661,28	13 198,72
Poistot yht.	-14 860	0	-14 860	-1 661,28	13 198,72
Netto	-12 730 440	0	-12 730 440	-12 073 487,84	656 952,16

Mistä:					
Keskushallinto	-1 049 750	0	-1 049 750	-823 038,03	226 711,97
Perusturvapalvelut	-7 582 000	0	-7 582 000	-7 274 271,42	307 728,58
Erikoissairaanhoito	-3 800 000	0	-3 800 000	-3 697 227,70	102 772,30
Eläkevastuut ym. sote-palvelut	-283 830	0	-283 830	-277 289,41	6 540,59
Netto ennen poistoja	-12 715 580	0	-12 715 580	-12 071 826,56	643 753,44

Mistä:					
Keskushallinto	-1 049 750	0	-1 049 750	-823 038,03	226 711,97
Perusturvapalvelut	-7 582 000	0	-7 582 000	-7 274 271,42	307 728,58
Erikoissairaanhoito *	-3 800 000	0	-3 800 000	-3 697 227,70	102 772,30
Eläkevastuut ym. sote-palvelut	-283 830	0	-283 830	-277 289,41	6 540,59
Netto ennen poistoja	-12 715 580	0	-12 715 580	-12 071 826,56	643 753,44

*Erikoissairaanhoidon kulu sisältää vanhojen vuosien ylijäänäpalautusta 322 931 euroa.

LOMATOIMEN OSASTO

Vastuhenkilö: Lomituspalvelujohtaja

Toiminta-ajatus: Lomituspalvelujen tarkoituksena on turvata paikallisyksikön alueella olevien maatalousyritysten toiminta yrittäjien vuosilomien ja sijaisapujen aikana sekä turkistilojen toiminta yrittäjien vuosilomien aikana.

TAVOITTEET V. 2019

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteutuma
- Vuosilomat järjestetään tasaisesti lomavuoden aikana	Toteutuneet lomitukset	- vuosilomaa pidetään keskim. 26 pv/v/käyttäjä - VL-päivät toteutuvat tasaisesti molemmilla vuosipuoliskoilla	- Tavoite ei ole toteutunut vuosilomapäivistä on lomitettu 44 % ajalla 1.1. – 30.6.2019 ja 56 % ajalla 1.7. – 31.12.2019.
- Asiakkaiden tyytyväisyys paikallisyksikön lomittajien ammattitaitoon - Asiakkaiden tyytyväisyys paikallisyksikön toimintaan (tavoite vähintään 4)	Asiakastyytyväisyyskysely (arviointiasteikko 1-5)	- Lomittajien ammattitaito • vuosilomalomituksessa • sijaisapulomituksessa - Lomahallinnon • asiakaspalvelu • tavoitettavuus • tiedonsaannin riittävyys - lomitusten toteutuminen • sijaisapu: • vuosiloma	- Lomittajien ammattitaito • vuosilomalomituksessa: 4,3 • sijaisapulomituksessa: 4,3 - Lomahallinnon • asiakaspalvelu: 4,5 • tavoitettavuus: 4,3 • tiedonsaannin riittävyys: 4,2 - Lomitusten toteutuminen • vuosiloma: 4,5 • sijaisapu: 4,2 • tuettu maksullinen 4,1
- Parannetaan lomittajien ammattitaitoa. Jokaisella lomittajalla on riittävä ammattitaito niiden tilojen töihin, joiden lomituksia he hoitavat.	Ammattitaitokartoitus Perehdytys Täydennyskoulutus	- Lomittajien ammattitaito on kartoitettu - Tilakohtaista perehdytystä ja täydennyskoulutusta on järjestetty lomittajan koulutustarpeen mukaisesti	- Ammattitaito on kartoitettu ja koulutusta järjestetty tarpeen mukaan - Tilakohtaista perehdytystä on järjestetty tarvittaessa - Maatalouslomittajista 11 suoritti Tuotantoeläinten hoidon ja hyvinvoinnin ammattitutkinnon. - Lomittajille järjestettiin myös lyhytkestoista ammatillista täydennyskoulutusta lypsyroboteista, seosrehun valmistuksesta, tarttuvista eläintaukeista ja sorkkahoidosta.

- Lomittajien työskentelyolosuhteet täyttävät työturvallisuudelle asetetut vaatimukset. Lomittajat ottavat työssään huomioon työturvallisuuden.	Tapaturmat ja niiden aiheuttamat sairauspoissaolot	- Tapaturmat ja niiden aiheuttamat sairauspoissaolot vähenevät vuodesta 2018	- Tapaturmien aiheuttamat sairauspoissaoloja 308 pv/14 hlöä (v.2018 78 pv/7 hlöä) (v.2017 609 pv/16 hlöä)
- Toimitaan Välitä viljelijästä -verkoston periaatteiden mukaisesti	Sidosryhmätoiminta	- osallistutaan Välitä viljelijästä -sidosryhmätoimintaan	- lomahallinto on osallistunut Välitä viljelijästä -sidosryhmätilaisuuteen
- Lomittajien työhyvinvoinnin edistäminen	Tyhy-päivät ja koulutukset	- järjestetään vähintään kaksi työhyvinvointia tukevaa koulutusta tai tyhy-päivää - järjestetään ”lomittajien päiväkahvit” toimipisteissä 8 kertaa vuoden aikana	- kunnan työntekijöille järjestettiin yhteinen tyhy-reissu ja lomittajille ja lisäksi lomatoimen oma liikunnallinen ½ pv sekä työpsykologin ja työterveys-hoitajan luennot - lomittajien päiväkahvit järjestetty toimipisteissä 10 kertaa vuoden aikana - lomittajia osallistunut avokuntoutukseen
- digiloikka	Sähköisen tiedottamisen ja asioinnin lisääminen	- työvuorosuunnitelmat annetaan tiedoksi sähköisesti (tavoite 70%) - yrittäjätiedotteet lähetetään sähköpostilla (tavoite 70%) - yrittäjät tekevät Lomitusnettiin vuosilomahakemukset (tavoite 40%) ja sijaispuhakemukset (tavoite 30%)	- työvuorosuunnitelmista 89 % annetaan tiedoksi sähköisesti - yrittäjätiedotteet lähetetty kirjeitse, mutta yrittäjien sähköpostiosoitelistaa on kerätty - yrittäjät tehneet Lomitusnettiin vuosilomahakemuksista 48 %, sijaispuhakemuksista ei ole tarkkaa tietoa saatavilla, mutta tavoitetta ei saavutettu

Vuosi 2019 oli 11. toimintavuosi nykyisen paikallisyksikön alueella (Toholampi, Lestijärvi, Ullava, Kälviä, Lohtaja ja Kannus). Viime vuonna lomitusta järjesti 41 paikallisyksikköä, joista Toholampi oli lomituspäivien määrällä mitattuna kuudenneksi suurin. Suurimpana on Kuopio 45.660 pv. Koko maan tasolla lomituspäivien määrä on vähentynyt viime vuoden aikana 7,6 %. Toholammin paikallisyksikössä vähennys oli myös 7,6 %, mikä on poikkeuksellisen paljon.

Kesällä Mela teki kyselyn paikallisyksiköitä hallinnoiville kunnille niiden kiinnostuksesta laajentaa toimialuettaan mahdollisten paikallisyksiköiden yhdistymisten takia. 34 kuntaa, Toholampi mukaan luettuna, ilmoitti olevansa valmis laajentamaan toiminta-alueitaan. Joulukuussa Mela ilmoitti tekevänsä tulevaisuuden paikallisyksikkörakennetta koskevia suunnitelmia vuoden 2020 aikana ja esitti paikallisyksiköiden minimikooksi 40.000 – 50.000 pv. Keski-Pohjanmaan maakunnan alueella lomituspäivien määrä jää alle Melan tavoitteen. Erityisestä syystä tavoitteesta voidaan poiketa.

Vakituisen henkilöstön lisäksi lomituspalveluissa työskentelee huomattava määrä määräaikaista työntekijöitä. Lomitusnetin lomittajarekisterissä on 480 henkilöä. Vuonna 2019 tehtiin noin 1700 määräaikaista työsopimusta. Lomituspalveluilla on merkittävä rooli maakunnan nuorten työllistäjänä.

Kunnan järjestämiä lomituspalveluja on tuotettu myös ostopalveluna. Maatalouslomituspalveluiden hankinta kilpailutettiin sopimuskaudelle 1.2.2019 – 31.12.2020 + optiomahdollisuus vuodelle 2021. Lomituspalveluyrittäjät/-yritykset tekivät ostopalveluna 998 pv. Näiden lisäksi palvelua ostettiin Reisjärven kunnalta.

Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalveluja koskevia viranhaltijapäätöksiä annettiin noin 1750 kpl.

TUNNUSLUVUT

	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Toteutuneet maatalousyrittäjien lomapäivät	25.590	25.000	23.647
Nettopäiväkustannus e/pv	164,63	169,28	173,35
Lomaan oikeutetut maatalousyrittäjät	538	520	510
Lomaan oikeutetut turkistilat	14	15	14
Lomaan oikeutetut turkistuottajat	18	18	19
Toteutuneet turkistarhaajien lomapäivät	vuosiloma 270 pv lisävapaa 402 h	vuosilomaa 270 pv lisävapaa 700 h	vuosiloma 252 pv lisävapaa 720 h

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

	TA2019	Muutos	TA + muutos	TOT2019	Poikkeama
LOMATOIMEN OSASTO					
MYYNITUOTOT	4 763 639	0	4 763 639	4 597 310,44	-166 328,56
MAKSUTUOTOT	600 000	0	600 000	724 422,25	124 422,25
TUET JA AVUSTUKSET	22 500	0	22 500	10 996,11	-11 503,89
MUUT TOIMINTATUOTOT	4 030	0	4 030	0,00	-4 030,00
Tulot yht.	5 390 169	0	5 390 169	5 332 728,80	-57 440,20
PALKAT JA PALKKIOT	-3 717 100	0	-3 717 100	-3 556 343,51	160 756,49
HENKILÖSIVUKULUT	-916 980	0	-916 980	-955 892,46	-38 912,46
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	55 000	0	55 000	88 554,25	33 554,25
ASIAKASPALVELUJEN OSTOT	-200 000	0	-200 000	-216 293,45	-16 293,45
MUIDEN PALVELUJEN OSTOT	-458 860	0	-458 860	-458 593,36	266,64
OSTOT TILIKAUDEN AIKANA	-40 939	0	-40 939	-38 074,58	2 864,42
AVUSTUKSET KOTITALOUKSILLE	-80 000	0	-80 000	-96 576,19	-16 576,19
VUOKRAT	-22 790	0	-22 790	-19 950,71	2 839,29
MUUT TOIMINTAKULUT	-8 500	0	-8 500	-9 337,39	-837,39
Menot yht.	-5 390 169	0	-5 390 169	-5 262 507,40	127 661,60
Netto ennen poistoja	0	0	0	70 221,40	70 221,40
Netto	0	0	0	70 221,40	70 221,40

TEKNINEN OSASTO

Vastuuhenkilö

Tekninen johtaja

Toiminta-ajatus: Tuottaa taloudellisia ja tarkoituksenmukaisia palveluja eri hallintokunnille sekä osittain kuntalaisille, kuten kunnallistekniikan, tilapalvelun, it-palvelujen, ruokahuollon ja siivoustoimen osalta.

Teknisen osaston vastuulla on myös maaseutu- ja ympäristölautakunta. Lautakunnan tulosalue jakaantuu rakennustarkastukseen ja ympäristönsuojeluun. Lautakunta päättää myös yksityistielain mukaan tielautakunnalle kuuluvat asiat. Palotoimi, ympäristöterveydenhuolto ja maaseututoimi hoidetaan ostopalveluna.

TAVOITTEET v. 2019

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteuma
Viihtyisä elinympäristö (kunnan strategia)			
Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö	Asukasluku kehitys ja Myönnetyt rakennusluvut	Asukasluku 2017 < 2018 Myönnetyt luvat 60 kpl/v	Ei ole toteutunut Asukasluku 2018/3110 Asukasluku 2019/3035 Myönnetyt luvat yht. 57 kpl.
Rakennetun ympäristön viihtyisyys myös tulevaisuudessa	Toteutuneet kunnossapito ja kehitystoimenpiteet kaava-alueella	Suunniteltujen kunnossapito ja kehitystoimenpiteiden toteutuminen kaavateiden, torialueen ja puistojen osalta	Toteutunut suunnitelman mukaisesti.
Tasapainoinen talous			
Käyttötalous	Osaston talousarvion netto	Menot ja tulot tasapainossa siten, että teknisen toimen netto vaatimus täyttyy	Toteutunut talousarviota paremmin.
Palveluiden hinnoittelu on kohdallaan	Jälkilaskenta	Taksat ja maksut vastaavat kustannuksia	Toteutunut.
Palvelurakenteiden ja toimintatapojen kehittäminen sekä oman palvelutuotannon ja ulkoisten toimijoiden tasapainoinen käyttö palvelutuotannon hankinnassa	Oman tuotannon kustannusten vertailu ostopalvelujen ja vertailukelpoisten kunnan kustannusten välillä	Kustannusten optimointi	Toteutunut osittain. Toimintojen kehittäminen vaatii lisäresursseja. Rakenne muutos henkilöstön osalla tulossa eläköitymisien myötä. Ostopalveluiden osuus jatkossa kasvaa. Ostopalveluiden haasteena valvonta ja kilpailun puute. Vaatii jatkuvaa kehittämistä.
Pitkäjänteinen ja hallittu omaisuuden hoito	Riittävät kunnossapitomäärärahat	Kiinteistöjen ja infraomaisuuden onnistunut ylläpito siten, että niiden omaisuuden arvo säilyy	Toteutunut määrärahojen puitteissa. Kiinteistönhoidtoa kehitettävä.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

	TA2019	Muutos	TA + muutos	TOT2019	Poikkeama
TEKNINEN OSASTO					
MYYNITUOTOT	2 143 650	0	2 143 650	2 207 457,34	63 807,34
MAKSUTUOTOT	153 500	0	153 500	99 137,85	-54 362,15
TUET JA AVUSTUKSET	2 200	0	2 200	7 570,74	5 370,74
MUUT TOIMINTATUOTOT	2 702 000	0	2 702 000	2 706 025,09	4 025,09
Tulot yht.	5 001 350	0	5 001 350	5 020 191,02	18 841,02
PALKAT JA PALKKIOT	-1 216 270	0	-1 216 270	-1 187 641,45	28 628,55
HENKILÖSIVUKULUT	-341 000	0	-341 000	-304 763,32	36 236,68
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	0	0	26 978,51	26 978,51
ASIAKASPALVELUJEN OSTOT	0	0	0	-2 531,27	-2 531,27
MUIDEN PALVELUJEN OSTOT	-2 249 852	0	-2 249 852	-2 181 577,46	68 274,54
OSTOT TILIKAUDEN AIKANA	-1 070 650	0	-1 070 650	-1 187 486,97	-116 836,97
VUOKRAT	-137 640	0	-137 640	-125 499,88	12 140,12
MUUT TOIMINTAKULUT	-21 930	0	-21 930	-56 569,84	-34 639,84
Menot yht.	-5 037 342	0	-5 037 342	-5 019 091,68	18 250,32
Netto ennen poistoja	-35 992	0	-35 992	1 099,34	37 091,34
SUUNNITELMAN MUK.POISTOT	-718 925	0	-718 925	-740 563,73	-21 638,73
Poistot yht.	-718 925	0	-718 925	-740 563,73	-21 638,73
Netto	-754 917	0	-754 917	-739 464,39	15 452,61

Rakennusvalvonta ja kaavoitus

Rakennuslupia myönnettiin yhteensä 33 kpl, joista Länsi-Toholammin tuulipuiston tuulivoimaloiden rakennuslupia oli 11 kpl. Toimenpidelupia myönnettiin yhteensä 24 kpl. Rakennuslupatulot jäivät suunniteltua talousarviota pienemmäksi, koska tuulivoiman osalta ei kaikki ennakoitua rakennuslupat tulleet vielä käsiteltäväksi.

Uuden rakennustarkastajan rekrytointiprosessi oli haasteellinen. Uusi rakennustarkastaja aloitti tehtävässään lokakuun alussa, mutta hän irtisanoutui virasta koeajanpuitteissa joulukuun alussa. Koska kiinnostus rakennustarkastajan tehtävään oli vähäistä syksyllä tehdyssä rekrytoinnissa, täytyi kartoittaa muita mahdollisia toimintatapoja toimintojen järjestelemiseksi. Toholammin kunta aloitti viranomaisyhteistyö neuvottelut ympäristönsuojelusihteerin ja rakennustarkastajan palveluiden hankkimisesta ostopalveluna Ylivieskan kaupungilta joulukuun lopussa. Neuvotteluja jatketaan yhteistyön osalta.

Kaavoituksen osalta asemakaavamuutos kortteleissa 30-36 on ehdotusvaiheessa. Kaavamuutoksen osalta ELY-keskus teki oikaisukehotuksen kunnanvaltuuston kaavan hyväksymispäätöksestä. Toholampi-Lestijärvi tuulipuiston kaavan osalta hallinto-oikeus hyväksyi Toholammin kunnanvaltuuston päätöksen, mutta Hallinto-oikeuden päätöksestä on valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen, josta asiaan ei ole vielä saatu päätöstä.

Kiinteistöjen ja teiden kunnossapito

Kiinteistöjen kunnossapidon osalta tehtiin kiinteistönhoidon kehittämissuunnitelmaa yhteistyössä Toholammin Kehitys Oy:n ja KOY Toholammin Vuokratilojen kanssa. Yhteistyössä valmisteltiin kunnan oman kiinteistönhoitoyhtiön perustaminen, jonka osalta päätöksenteko menee vuodelle 2020. Sähköisen huoltokirja käyttöönotto aloitettu ja käyttöönotto jatkuu vuodelle 2020.

Kiinteistöillä tehtiin korjaustoimenpiteitä laaditun korjausohjelman mukaisesti. Merkittävimmät työt tehtiin

päiväkodin alueella, jotka piti sisällään piha-alueiden kuivatuksen parantamisen ja pihatoimintojen uudelleen järjestelyn sekä uusien piha-aitojen rakentamisen. Sivistystoimella oli oma hanke, jonka puitteissa päiväkodin yhteyteen rakennettiin pihapäiväkoti uudisrakennus.

Teiden ja yleisten alueiden kunnossapitotöitä tehtiin laaditun korjausohjelman mukaisesti. Kaavateiden osalta toteutettiin Juustotien alkuosan ja Turvetien peruskorjaus sekä syksyn aikana toteutettiin katuvalaistuksen uusimista led-tekniikkaan.

Rakentamisen suunnittelu

Toholammin kirkonkylän koulukeskuksen suunnittelutyötä tehtiin tiiviisti koko vuoden aikana. Toholammin kunnanvaltuusto teki päätöksen investoinnin osalta 26.8.2019. Tavoitehinta-arvio on uudisrakennukselle 2.337.000€, Kuusiston koulun korjauksen kustannusvaraus 1.900.000€, liikenne ja aluerakentamiseen varattiin 450.000€ ja irtokaluste ja AV-laite hankintoihin 300.000€. Yhteensä hankkeen kokonaiskustannukset ovat 4.987.000€. Investointipäätöksen jälkeen jatkettiin arkkitehtisuunnittelua vastaamaan valtuuston tekemää päätöstä. Loka-joulukuussa hankkeelle kilpailutettiin rakenne, sähkö ja LVIA-suunnittelijat. Toteutussuunnitteluvaihe uudisrakennuksen osalta alkaa heti alkuvuodesta 2020. Hankkeen aikataulun osalta piha- ja liikennealueiden rakentaminen alkaa kunnan omana työnä huhtikuussa 2020, uudisrakennuksen urakalaskenta-aika on toukokuussa 2020 ja rakentamisen aloittaminen on elokuussa 2020.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus teki tarkastuksen Hautakankaan kaatopaikalle vuonna 2018 ja totesi kaatopaikalla erinäisiä puutteita. ELY-keskus kehotti kuntaa ryhtymään Hautakankaan kaatopaikan osalta välittömästi riittäviin toimenpiteisiin laillisen tilan palauttamiseksi. Alkuvuodesta käynnistettiin Hautakankaan kaatopaikan maisemointisuunnitelman päivittämistyö. Suunnitelmat valmistuivat syyskuussa, jolloin ne jätettiin ELY:lle lausuttavaksi/hyväksyttäväksi. Maisemointityö ajoittuu pääosin vuosille 2020-2021 ja talousarviossa on varattu investointiin noin 250 000€.

Toholammin paloaseman peruskorjaussuunnittelu käynnistettiin syksyllä. Nykyisen paloaseman tilojen osalla on merkittäviä puutteita, jotka tulisi ratkaista. Korjaussuunnittelun osalta todettiin, että uuden paloaseman rakentaminen on todennäköisesti kokonaistaloudellisesti kunnan kannalta edullisempi ratkaisu, kuin nykyisen paloaseman korjaaminen. Todettiin, että selvitetään suunnittelussa uudisrakennus vaihtoehto nykyisen paloaseman korjaamisen rinnalle. Suunnittelutyö jatkuu vuodelle 2020.

Toholammin kirkonkylän torialueen kehittämissuunnittelu aloitettiin kesällä. Alueen kehittämiseen on osallistettu alueen yrittäjiä. Suunnittelutyö jatkuu keväälle 2020.

Ruokahuolto

Ruokahuollon toimintaa vaikeuttivat pitkät ja useat päällekkäiset sairaslomat erityisesti alkuvuoden aikana. Sijaisten saanti on ollut hankalaa. Koulunmäen väliaikainen tilanne vaikuttaa keskuskeittiön toimintaan. Ruokailujärjestelyt vaativat useampia työntekijöitä hoitamaan ruokailua. Ruokaa joudutaan valmistamaan myös enemmän, koska ruokailut ovat jaettu kahteen eri paikkaan. Astioita kuljetetaan puhtaina ja likaisina edestakaisin koulun ja palvelutalo Männistön välillä. Nämä asiat myös nostavat ruokahuollon kustannuksia. Elintarvikkeiden osalta kustannukset ovat yleisesti nousseet, mikä osittain selittää kohonneita elintarvikekustannuksia. Hankintarenkaan uusi sopimuskausi elintarvikkeista alkoi vuoden 2019 alusta: tukku Kespro, lihatuotteet Atria, pakasteet Valio. Maidot hankitaan Maitokolmiolta. Jamix-ruokatuotanto-ohjelmaa aloitettiin ottamaan kokonaisuudessaan käyttöön syksyn aikana, joka helpottaa reseptien hallintaa ja tilausten tekoa.

Ruuan valmistus on keskitetty Männistön palvelutalon keskuskeittiöön. Sykäräisen koululla ruoka valmistetaan itse. Yhteensä keittiöillä valmistetaan noin 800 lounasta päivittäin, joista koulutoimintaan menevien annoksien lukumäärä on noin 700. Lisäksi keskuskeittiössä valmistetaan Männistön palvelutalon asukkaille aamupala, päiväkahvit, päivällinen ja iltapala

Siivousyksikkö

Henkilöstön osalta tehtävänimikkeet yhdenmukaistettiin toimitilahuoltajiksi ja laitoshuoltajiksi alkuvuodesta. Uutta työntekijää palkattaessa on tehtävänimike jatkossa toimitilahuoltaja. Yksi työntekijä eläköityi loppuvuoden aikana. Työntekijöitä eläköityy lähivuosien aikana useita, johon on syytä varautua jo hyvissä ajoin. Isona haasteena tulee jatkossa olemaan osaavan henkilökunnan rekrytointi, sillä kiinnostus alaa kohtaan on ollut vähäistä.

Puhtaus- ja siivouspalveluja tuotetaan pääosin kunnan omissa kiinteistöissä. Puhdistettavaa pinta-alaa on yhteensä noin 19 900m².

Palo- ja pelastustoimi, ympäristöterveydenhuolto ja maaseututoimi (ostopalveluita)

Palo- ja pelastustoiminnan, maaseututoimen ja terveystalouden kustannukset toteutuivat arvioitua talousarviota pienempinä. Eläinlääkintähuollon kustannukset toteutuivat talousarvion mukaisesti.

SIVISTYSOSASTO

Vastuhenkilö

Sivistysjohtaja

Toiminta-ajatukset: Sivistyslautakunta vastaa kirjasto-, varhaiskasvatus- ja opetuspalvelujen toteuttamisesta ja kehittämisestä (aamu- ja iltapäivätoiminta, esi- ja perusopetus, lukio, ostopalveluna taiteen perusopetus ja kansalaisopisto) sekä kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluista.

TAVOITTEET 2019

Tavoite 2019	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteutunut
Kuntalaisten osallisuuden lisääminen	Osallistumismahdollisuuksien lukumäärä: nettikyselyt, kuntalaisillat, yhdistystapaamiset, kuntalaisaloitteiden määrä	10	Toteutui. Kunnat uudet nettisivut julkaistiin vuoden 2019 alussa.

Kirjastopalvelut ovat määrältään ja laadultaan kuntalaisten kannalta riittävät ja laadukkaat Kirjastopalveluissa huomioidaan erityisesti lasten ja nuorten lukutaidon ja lukuharrastuksen tukeminen ja edistäminen Kirjastopalvelut tukevat kuntalaisten hyvinvointia ja antavat tasavertaiset mahdollisuudet vaikuttaa ja toimia aktiivisesti yhteiskunnassa	Kävijämäärät ja asiakaspalaute Kirjavinkkausten, koulu- luokkien ohjelmallisten kirjastokäyntien ja kirjastonkäytön opetuksen määrät ja osallistujien määrät Sähköinen asiointi esteettömmä ja kirjasto tarjoaa tähän riittävät ja asianmukaiset välineet	Kävijämäärät pysyvät nykyisellä tasolla tai nousevat. Asiakaspalautetta saadaan ja siihen vastataan. Kynnys tulla kirjastoon on matala, kirjasto on houkutteleva paikka. Lukemaan innostavaa toimintaa, esimerkiksi kirjavinkkaukset, tapahtumat ja kirjailijavierailut. Toimivat ja ajantasaiset laitteet sähköiseen asiointiin, mahdollisuus saada neuvontaa.	Kirjastokäyntien määrä kasvoi hieman edellisvuoteen verrattuna. Kirjavinkkauksia yhteensä 9, osallistujia yht. 309. Eri- laisia tapahtumia (kirjailija- ja asiantuntijavierailut, satutunnit, luennot ym.) kirjastossa järjestettiin yhteensä 45, osallistujia yhteensä 747. Kirjastossa käytettävissä kolme asiakaspäättettä sekä 4 kpl tablettilaitteita. Asiakkaat ovat saaneet neuvontaa sitä pyytäessään.
Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittäminen uuden varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti TULUS-hanke	Koulutukset Palautekysely Hankesuunnitelma	Koko henkilökunta osallistuu koulutuksiin Henkilöstön osaamisen kehittyminen näkyy muuttuvina kasvatuskäytäntöinä varhaiskasvatuksen arjessa. Uuden ryhmän käynnistyminen syksyllä 2019	Koko varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistui tunnetaito-koulutukseen. Pienryhmissä toimiminen lisääntynyt. Kanervat-ulkopäiväkotiryhmä aloitti toimintansa syksyllä ja Kanervala-rakennus valmistui vuoden loppuun mennessä.
Kerhotoimintaa kaikilla kouluilla oppilaiden toiveita huomioiden	Kerhojen määrä Kerhotoive-kysely oppilaille	Kaikilla kouluilla vähintään 3 oppilaiden toivomaa kerhoa	Kaikilla kouluilla kerhotoimintaa, uutuutena Cheerleading- ja robotiikka-kerho.

Opetus	Koulunmäen suunnitelma. Kyläkoulujen oppimisympäristöjen uudistaminen vastaamaan uuden OPS:n vaatimuksia. TVT- laitteet muuttuvat leasing-pohjaisiksi. Lisähankinnat ja ajantasais-taminen.	Suunnitelma valmis. Kleemolan ja Viitojan uudet oppimisympäristöt suunniteltu ja kalustohan-kinnat tehty. Tilat aktiivi-käytössä. Hankinnat tehty ja koulu-jen ict-resurssit (laitemää-rät, laitteiden toimivuus ja opastus) ovat riittävät.	Toteutui. Koulunmäen kokonais-suunnitelma valmistuu keskustan uuden koulun pihasuunnitelman yhteydessä. Pedagoginen kehittämis-suunnitelma valmis.
Kulttuurisuunnitelma vuosille 2021-2030 Omaehtoisen kulttuuri-toiminnan ja kulttuuri-toimintaa järjestävien yhdistysten tuke-minen.	Tilaisuuksien määrä Jaetut avustukset	Yhdistysten kuulemistilai-suudet aloitettu. Yhteistyössä yhdistysten ja seurakuntien kanssa järjes-tetty n. 100 tilaisuutta. Avustuksia jaettu 8.000 €.	Pidetty yhdistysten illat 8.1. ja 2.9.2019. Yhteistyössä järjestetty 107 kulttuuritilaisuutta, 7 näyttelyä ja 19 muuta ti-laisuutta. Jaettu avustuksia 8000 €.
Sitoutuminen Kaikukortti-ko-keiluun	Kaikukortin käyttöönotto	Kaikukortti-toiminta käyn-nissä syyskaudella 2019	Toholampi mukana Keski-Pohjanmaan Kaikukortti kokeilussa 2019–2020.
Kotiseutuarkiston aineiston järjestäminen ja kartuttami-nen	Palkattu määrääjäksi ar-kistonjärjestelijä. Aineiston järjestäminen.	Palkattu arkiston-järjeste-lijä kolmeksi kuukaudeksi. Kotiseutuarkistoon tuotua yhdistysten ja yksityis-henkilöiden arkisto-aineistoa seulottu, järjestetty ja laa-dittu kuvailuja.	Palkattu tuntipalkkainen arkistonjärjestelijä. Yhdistysten ja yksityis-henkilöiden arkisto-ai-neistoa seulottu, järjes-tetty ja laadittu kuvailuja.
Frisbeegolfradan jatkoraken-taminen Yli 64-vuotiaiden liikunta-ak-tiivisuuden lisääminen (2 vuo-den kokeilu)	9 lisäkoria Seniorien kuntoseteli	Projekti valmis Aktiivisten liikkujien määrä lisääntyy	Toteutunut Toteutunut

TUNNUSLUVUT

Suorite	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Päivähoitopaikat	103	99	112
Esikoulun oppilaat 20.9.	29	40	51
Aamu- ja iltapäivätoiminta 20.9.	24	13	24
1 - 6 lk oppilaat 20.9.	267	270	263
Pikku Hermannin 20.9.	5	5	6
7 - 9 lk oppilaat 20.9.	154	155	149
Perusopetus yhteensä 20.9.	426	430	418
Päivälukion oppilaat 20.9.	94	99	84
Kulttuurisalin kävijämäärä	6787	7.000	6481
Kulttuuriavustukset yhdistyksille €	7500	8.000	8.000
Liikuntatoimen avustukset €/asukas	8.000 / 2,41 €	10.000 / 3,21 €	13.300
Nuorisotoimen avustukset €/asukas	4.000 / 1,20 €	6.500 / 2,08 €	4.000
Nuorisovaltuuston kokoontuminen	5 omaa kokousta 2 nuoret & päättäjät kokoontumista	5	6
Kirjasto: lainaus / asukas	15,2	17,5	
Kirjasto: käynnit / asukas	9,4	13,5	

Hallinto ja opetus

Yhteistyössä Kaustisen seutukunnan ja eräiden yhdistystoimijoiden kanssa valmisteltiin Toholammin retkeilyreittien kehittämishanke, joka sai rahoituksen Pohjanmaan ELY:lta maaseuturahastosta. Kehitettävät retkeilyreitit ovat Lestijoen yläjuoksun melontareitti yhteistyössä Lestijärven kunnan kanssa sekä Jämsänkallion ja Hongiston retkeilyreitit.

Kunnan valmiussuunnitelman yleisen osan päivitys valmistui lokakuussa 2019. 26.8.2019 kunnanvaltuuston kokouksessa linjattiin keskustan uuden alakoulun rakentaminen. Lukuvuoden 2019-2020 teemat kouluilla olivat turvallisuus, kiusaamattomuus ja työhyvinvointi.

Hankerahoitusta on pyritty hakemaan aktiivisesti sivistystoimen eri toimintojen kehittämiseen. Esimerkkejä

hanketyöstä: Hankerahalla on koulutettu opettajia ja koulunkäynninohjaajia NEPSY-valmentajiksi. Koulujen kerhotoimintaan on vuosittain saatu avustusta, kertomusvuonna oli meneillään kymmenes kerhotoimintahanke. Koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeella on mm. palkattu koulunkäynninohjaajia. Liikkuva koulu – hanketta on jatkettu kunnan omalla rahoituksella.

Keskustan uuden koulurakennuksen suunnittelutyö on edennyt hyvässä yhteistyössä teknisen toimen kanssa.

Kirjasto

Kannuksen kaupungin kanssa tehtyä sopimusta yhteisestä kirjastonjohtajuudesta on jatkettu. Vuonna 2019 saatiin päätökseen Kannuksen kaupunginkirjaston kanssa yhteinen nuortenkirjailijavieras –hanke (avustusta 10 000 €).

Sekä lainaus asukasta kohden että kirjastokäynnit asukasta kohden nousivat hieman edellisvuodesta. Kirjastossa oli vuonna 2019 runsaasti monipuolista tapahtumatoimintaa, ja kirjaston tilat olivat aktiivisessa käytössä.

Varhaiskasvatus

TULUS - tunnetaitoja ja luonnontuoksua-hanketta jatkettiin vuoden alusta ulkorakennuksen suunnittelulla ja kilpailutuksella yhteistyössä teknisen toimen kanssa. Yhteistyökumppaniksi valikoitui AaltoHaitek. Kanervat-ulko-ryhmä aloitti toimintansa lähiympäristössä tiipiin, laavun, riippukeinujen sekä makuupussien kanssa. Kanervalan rakentaminen alkoi kesällä ja se valmistui vuoden loppuun mennessä. Avointa päiväkotitoimintaa jatkettiin perhepäivän/muskarin ja virikepäivien varaamisen avulla. Syksyllä aloitti uusi perhepäivähoitaja perheessä, yksi perhepäivähoitaja jäi eläkkeelle ja Sykrylän ryhmis käynnistyi kunnan omana toimintana.

Kulttuuritoimi

Toholampi mukana Keski-Pohjanmaan Kaikukortti kokeilussa 2019–2020.

Kotiseutuarkistossa on useiden vuosien ajalta yhdistysten ja yksityishenkilöiden käsittelemätöntä arkistoaineistoa. Seulonta, järjestäminen ja kuvailujen laadinta on ammattityötä, jota pystyy tekemään vain riittävän koulutuksen saanut henkilö. Tilanne saatiin kohtuullisen hyvälle tasolle v. 2019, mutta tehtävä on edelleen kesken. Arkistoon tuodaan joka vuosi uutta aineistoa.

Liikunta- ja nuorisotoimi

Kohderyhmänä liikunnanohjauksissa olivat pääosin ikääntyneet. Kunnan toimesta liikutettiin väkeä neljänä (4) arkipäivänä. Liikuntaneuvonnan järjestämistä on aloitettu ja muutama asiakas on saatu neuvonnan piiriin. Neuvontatyön asema vahvistuu ja tulevana haasteena on saada neuvontatyö kehitettyä seutukunnalliseksi.

Lampin halli on osoittanut tärkeän asemansa ja toiminta on ollut aktiivista. Päiväaikaan kävijäryhmänä ovat koululaiset ja iltatoiminta on pääosin paikallisen seuran järjestämää. Katvealueena on kello 15 – 16.30, jolloin halli on pääosin arkisin tyhjä. Myös kesäaikana liikuntahallin käyttö oli satunnaiskävijöiden varassa, mutta kuntosalin käyttö oli kesälläkin vilkasta ja pukuhuoneet olivat ulkokentillä pelaavien käytössä. Viikonloppukäyttö oli jälleen todella vilkasta kevät- ja syyskaudella. Jaostoille on mahdollistunut turnausten, pelien ja kisojen järjestäminen omassa hallissa suotuisien puitteiden vuoksi. Suurimmat haasteet ovat hallin kunnossapito ilman järjestelmällistä valvontaa ja tiedon saanti kävijämääristä.

Nuorisovaltuusto on toiminut entiseen tyyliin. Kuluneenakin vuonna valtuustolaiset olivat aktiivisia ja innokkaita.

Heidän toimestaan hankittiin kirjastolle lainattavaksi frisbeegolf-kiekkoja ja hankittiin uuteen ulkopäiväkotiin pulkkia ja leikkikaluja. Ensimmäistä kertaa nuorisovaltuustomme jäsen osallistui kesällä valtakunnalliseen nuorisovaltuustojen huipputapaamiseen Tampereella.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

	TA2019	Muutos	TA + muutos	TOT2019	Poikkeama
SIVISTYSOSASTO					
MYYNITUOTOT	239 850	0	239 850	267 246,82	27 396,82
MAKSUTUOTOT	155 500	0	155 500	144 732,10	-10 767,90
TUET JA AVUSTUKSET	144 680	0	144 680	169 814,34	25 134,34
MUUT TOIMINTATUOTOT	53 950	0	53 950	60 848,69	6 898,69
Tulot yht.	593 980	0	593 980	642 641,95	48 661,95
PALKAT JA PALKKIOT	-3 465 080	0	-3 465 080	-3 580 328,39	-115 248,39
HENKILÖSIVUKULUT	-838 560	0	-838 560	-777 446,43	61 113,57
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	0	0	45 207,60	45 207,60
ASIAKASPALVELUJEN OSTOT	-93 680	0	-93 680	-92 855,76	824,24
MUIDEN PALVELUJEN OSTOT	-1 488 010	0	-1 488 010	-1 643 421,71	-155 411,71
OSTOT TILIKAUDEN AIKANA	-260 580	0	-260 580	-254 680,01	5 899,99
AVUSTUKSET KOTITALOUKSILLE	-272 400	0	-272 400	-181 953,08	90 446,92
AVUSTUKSET YHTEISÖILLE	-24 500	0	-24 500	-26 865,00	-2 365,00
VUOKRAT	-1 454 550	0	-1 454 550	-1 436 612,68	17 937,32
MUUT TOIMINTAKULUT	-5 880	0	-5 880	-11 416,37	-5 536,37
Menot yht.	-7 903 240	0	-7 903 240	-7 960 371,83	-57 131,83
Netto ennen poistoja	-7 309 260	0	-7 309 260	-7 317 729,88	-8 469,88
SUUNNITELMAN MUK.POISTOT	-55 090	0	-55 090	-55 116,57	-26,57
Poistot yht.	-55 090	0	-55 090	-55 116,57	-26,57
Netto	-7 364 350	0	-7 364 350	-7 372 846,45	-8 496,45

KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ

	TA2019	Muutos	TA + muutos	TOT2019	Poikkeama
KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ					
MYYNTITUOTOT	7 496 059	0	7 496 059	7 568 692,97	72 633,97
MAKSUTUOTOT	909 000	0	909 000	968 292,20	59 292,20
TUET JA AVUSTUKSET	219 970	0	219 970	213 257,54	-6 712,46
MUUT TOIMINTATUOTOT	2 762 480	0	2 762 480	2 774 046,40	11 566,40
Tulot yht.	11 387 509	0	11 387 509	11 524 289,11	136 780,11
PALKAT JA PALKKIOT	-8 863 560	0	-8 863 560	-8 696 200,40	167 359,60
HENKILÖSIVUKULUT	-2 389 140	0	-2 389 140	-2 289 761,98	99 378,02
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	55 000	0	55 000	162 896,40	107 896,40
ASIAKASPALVELUJEN OSTOT	-11 680 680	0	-11 680 680	-11 283 179,60	397 500,40
MUIDEN PALVELUJEN OSTOT	-4 972 682	0	-4 972 682	-5 064 381,61	-91 699,61
OSTOT TILIKAUDEN AIKANA	-1 383 779	0	-1 383 779	-1 496 590,96	-112 811,96
AVUSTUKSET KOTITALOUKSILLE	-352 400	0	-352 400	-278 529,27	73 870,73
AVUSTUKSET YHTEISÖILLE	-102 500	0	-102 500	-137 901,93	-35 401,93
VUOKRAT	-1 711 330	0	-1 711 330	-1 681 358,23	29 971,77
MUUT TOIMINTAKULUT	-47 270	0	-47 270	-77 517,23	-30 247,23
Menot yht.	-31 448 341	0	-31 448 341	-30 842 524,81	605 816,19
Netto ennen poistoja	-20 060 832	0	-20 060 832	-19 318 235,70	742 596,30
SUUNNITELMAN MUK.POISTOT	-788 875	0	-788 875	-797 341,58	-8 466,58
Poistot yht.	-788 875	0	-788 875	-797 341,58	-8 466,58
Netto	-20 849 707	0	-20 849 707	-20 115 577,28	734 129,72

4.3.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen (ilman liikelaitosta)

TULOSLASKELMA	TA2019	TA + muutos	TOT2019	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Myyntituotot	5 792 189	5 792 189	5 600 497,62	-191 691,38
Maksutuotot	909 000	909 000	966 668,98	57 668,98
Tuet ja avustukset	219 970	219 970	212 757,54	-7 212,46
Muut toimintatuotot	1 209 160	1 209 160	1 212 926,61	3 766,61
Toimintatuotot yhteensä	8 130 319	8 130 319	7 992 850,75	-137 468,25
TOIMINTAKULUT				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-8 768 110	-8 768 110	-8 489 866,76	278 243,24
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-2 003 260	-2 003 260	-1 916 401,76	86 858,24
Muut henkilösivukulut	-385 880	-385 880	-373 360,22	12 519,78
Palvelujen ostot	-14 986 382	-14 986 382	-14 457 375,29	529 006,71
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 346 889	-1 346 889	-1 438 058,31	-91 169,31
Avustukset	-454 900	-454 900	-414 286,20	40 613,80
Muut toimintakulut	-245 730	-245 730	-221 716,13	24 013,87
Toimintakulut yhteensä	-28 191 151	-28 191 151	-27 311 064,67	880 086,33
TOIMINTAKATE	-20 060 832	-20 060 832	-19 318 213,92	742 618,08
Verotulot	9 475 000	9 475 000	9 316 386,93	-158 613,07
Valtionosuudet	10 062 400	10 062 400	10 347 416,00	285 016,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	25 000	25 000	27 472,62	2 472,62
Muut rahoitustuotot	10 000	10 000	19 667,43	9 667,43
Korkokulut	-160 000	-160 000	-133 863,90	26 136,10
Muut rahoituskulut	-5 000	-5 000	-9 135,35	-4 135,35
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-130 000	-130 000	-95 859,20	34 140,80
VUOSIKATE	-653 432	-653 432	249 729,81	903 161,81
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunn.mukaiset poistot	-788 875	-788 875	-797 341,58	-8 466,58
TILIKAUDEN ALIJÄÄMÄ	-1 442 307	-1 442 307	-547 611,77	894 695,23

Tilikaudella ei tehty muutoksia käyttötalouden talousarvioon.

VEROTULOJEN ERITTELY

	TA2019	TA + muutos	TOT2019	Poikkeama
Kunnan tulovero	8 000 000	8 000 000	7 962 296,08	-37 703,92
Osuus yhteisöveron tuotosta	650 000	650 000	593 689,11	-56 310,89
Kiinteistövero	825 000	825 000	760 401,74	-64 598,26
Verotulot yhteensä	9 475 000	9 475 000	9 316 386,93	-158 613,07

VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY

	TA2019	TA + muutos	TOT2019	Poikkeama
Kunnan perupalvelujen valtionosuus, ml				
tasaukset	10 102 900	10 102 900	10 265 281,00	162 381,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet				
	-40 500	-40 500	82 135,00	122 635,00
Valtionosuudet yhteensä	10 062 400	10 062 400	10 347 416,00	285 016,00

4.3.3 Investointien toteutuminen

INVESTOINNIT	TA2019	TA-muutos	TA + muutos	TOT2019	Poikkeama
HALLINTO					
Osakkeet ja osuudet	-200 000		-200 000	0,00	200 000,00
Maa alueet	-150 000		-150 000	0,00	150 000,00
TEKNINEN					
Juustotie				-60 137,18	-60 137,18
Turvetie				-29 703,03	-29 703,03
Katuvalaistus				-14 005,26	-14 005,26
Kaavateiden rakentaminen MR	-100 000		-100 000	-103 845,47	-3 845,47
Paloasema				-4 073,06	-4 073,06
Tteveyskeskus porrashuone				-3 523,90	-3 523,90
Kiinteistöjen korjaukset MR	-50 000		-50 000	-7 596,96	42 403,04
Pelastustoimen kalusto	-15 000		-15 000	-14 735,39	264,61
Teollisuushallivaraus	-400 000		-400 000	0,00	400 000,00
Kevyenliikenteen väylä Toholampi	-310 000	30 000	-280 000	0,00	280 000,00
Hautakankaan kaatopaikka		-30 000	-30 000	0,00	30 000,00
SIVISTYS					
Kk:n koulukeskus	-600 000		-600 000	-155 802,90	444 197,10
Väistötilat	-450 000		-450 000	-17 279,09	432 720,91
Koulumäen Olohuone	-45 000		-45 000	-15 308,87	29 691,13
Avustus				-489,79	-489,79
Netto	-45 000		-45 000	-15 798,66	29 201,34
Yleisurheilukenttä	-25 000		-25 000	0,00	25 000,00
Päiväkodin piha-aita				-20 217,60	20 217,60
TULUS-hanke ulkopäiväkoti				-42 197,12	-42 197,12
Avustus				29 600,00	29 600,00
Netto				-12 597,12	-12 597,12
INVESTOINNIT YHTEENSÄ					
Investointihankinnat yht	-2 345 000		-2 345 000	-376 983,40	1 968 016,60
Muut tuet ja avustukset	13 000		13 000	29 110,21	16 110,21
Investoinnit netto (-/tulo)	2 332 000		-2 332 000	-347 873,19	1 984 126,81

Kunnanvaltuusto teki 10.6.2019 § 10 30 000 euron määrärahan siirron kevyenliikenteen väylän hankkeelta Hautakankaan kaatopaikan maisemointiin. Kaatopaikkaa maisemoitiin tilikaudella 37 207,08 eurolla. Kustannukset katettiin taseessa olevasta pakollisesta varauksesta.

4.3.4 Rahoitusosan toteutuminen (ilman liikelaitosta)

RAHOITUSLASKELMA	TA2019 euroa	Muutos euroa	TA + muutos euroa	TOT2019 euroa	Poikkeama euroa
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	-653 432	0	-653 432	249 729,81	903 161,81
Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0	-37 207,08	-37 207,08
	-653 432	0	-653 432	212 522,73	865 954,73
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-2 345 000	0	-2 345 000	-376 983,40	1 968 016,60
Rah.osuudet investointimenoihin	13 000	0	13 000	29 110,21	16 110,21
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0	0		0,00
	-2 332 000	0	-2 332 000	-347 873,19	1 984 126,81
Toiminnan ja invest.rahavirta	-2 985 432	0	-2 985 432	-135 350,46	2 850 081,54
Rahoituksen rahavirta					
Antalainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset			0		0,00
Lainakannan muutokset					
Pitkäaik.lainojen lisäys	3 500 000	0	3 500 000	0,00	-3 500 000,00
Pitkäaik.lainojen vähennys	-333 280	0	-333 280	-323 650,00	9 630,00
Lyhytaik.lainojen muutos	0	0	0	1 301 339,57	1 301 339,57
	3 166 720	0	3 166 720	977 689,57	-2 189 030,43
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiant.var.ja po:n muut.	0	0	0	-1 453,42	-1 453,42
Saamisten muutos	0	0	0	-397 286,57	-397 286,57
Korottomien velkojen muutos	0	0	0	-448 556,69	-448 556,69
	0	0	0	-847 296,68	-847 296,68
Rahoituksen rahavirta	3 166 720	0	3 166 720	130 392,89	-3 036 327
RAHAVAROJEN MUUTOS	181 288	0	181 288	-4 957,57	-186 245,57

4.3.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Talousarvion toteutuminen	TA2019 euroa	Muutos euroa	TA + muutos euroa	TOT2019 euroa	Poikkeama euroa
HALLINTO-OSASTO					
Tulot yht.	402 010	0	402 010	528 727,34	126 717,34
Menot yht.	-13 117 590	0	-13 117 590	-12 600 553,90	517 036,10
Netto	-12 715 580	0	-12 715 580	-12 071 826,56	643 753,44
LOMATOIMEN OSASTO					
Tulot yht.	5 390 169	0	5 390 169	5 332 728,80	-57 440,20
Menot yht.	-5 390 169	0	-5 390 169	-5 262 507,40	127 661,60
Netto	0	0	0	70 221,40	70 221,40
TEKNINEN OSASTO					
Tulot yht.	5 001 350	0	5 001 350	5 020 191,02	18 841,02
Menot yht.	-5 037 342	0	-5 037 342	-5 019 091,68	18 250,32
Netto	-35 992	0	-35 992	1 099,34	37 091,34
SIVISTYSOSASTO					
Tulot yht.	593 980	0	593 980	642 641,95	48 661,95
Menot yht.	-7 903 240	0	-7 903 240	-7 960 371,83	-57 131,83
Netto	-7 309 260	0	-7 309 260	-7 317 729,88	-8 469,88
KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ					
Tulot yht.	11 387 509	0	11 387 509	11 524 289,11	136 780,11
Menot yht.	-31 448 341	0	-31 448 341	-30 842 524,81	605 816,19
Netto	-20 060 832	0	-20 060 832	-19 318 235,70	742 596,30
TULOSLASKELMAOSA					
Verotulot	9 475 000	0	9 475 000	9 316 386,93	-158 613,07
Valtionosuudet	10 062 400	0	10 062 400	10 347 416,00	285 016,00
Korkotuotot	25 000	0	25 000	27 472,62	2 472,62
Muut rahoitustuotot	10 000	0	10 000	19 663,67	9 663,67
Korkokulut	-160 000	0	-160 000	-133 859,90	26 140,10
Muut rahoituskulut	-5 000	0	-5 000	-9 139,35	-4 139,35
Netto	19 407 400	0	19 407 400	19 567 939,97	160 539,97
INVESTOINTIOSA					
Investointihankinnat	-2 345 000	0	-2 345 000	-376 983,40	1 968 016,60
Rahoitusosuudet	13 000	0	13 000	29 110,21	16 110,21
Netto	-2 332 000	0	-2 332 000	-347 873,19	1 984 126,81
RAHOITUS					
Antolainauksen muutokset		0			
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset	3 500 000	0	3 500 000		-3 500 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähenemiset	-333 280	0	-333 280	-322 630,00	10 650,00
Lyhtyaikaisten lainojen muutokset	0	0	0	1 301 339,57	1 301 339,57
Yhteensä	181 288	0	181 288	880 540,65	699 252,65

5 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

5.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase ja konsernitase. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja -asetusta kirjanpitolausannon kuntajaoston yleisohjeiden ja laskelmakäytännön mukaisesti.

Tuloslaskelmassa on ilmoitettava tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi (KPA 1: 10.1 §).

Tuloslaskelma ja tase laaditaan sentin tarkkuudella. Rahoituslaskelma ja konsernitase voidaan esittää myös tuhansin euroin.

5.2 Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA (sis. Viemäriiikelaite)

	01.01.-31.12.2019		01.01.-31.12.2018
Toimintatuotot			
Myyntitulot	6 072 346,86		6 031 474,82
Maksutulot	966 668,98		863 289,03
Tuet ja avustukset	212 757,54		210 170,73
Muut tulot	1 212 172,00	8 463 945,38	1 550 358,74
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-8 591 932,46		-8 303 676,58
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-1 934 369,27		-1 853 359,91
Muut henkilösivukulut	-376 144,05		-295 029,52
Palvelujen ostot	-14 706 169,99		-14 944 441,56
Aineet, tarvikkeet ja tavara	-1 545 055,15		-1 458 315,48
Avustukset	-414 286,20		-458 098,31
Muut toimintakulut	-233 917,53	-27 801 874,65	-178 821,80
Toimintakate		-19 337 929,27	
Verotulot		9 316 386,93	
Valtionosuudet		10 347 416,00	
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	25 962,44		27 463,53
Muut rahoitustuotot	19 725,48		20 162,42
Korkokulut	-147 992,57		-161 250,00
Muut rahoituskulut	-9 594,59	-111 899,24	-7 912,17
Vuosikate		213 974,42	
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot		-965 044,34	
Tilikauden tulos		-751 069,92	
Poistoeron lis(-)/väh(+)			30 135,08
Tilikauden ylijäämä(alijäämä)		-751 069,92	-311 533,35

5.3 Rahoituslaskelma

TOHOLAMMIN KUNTA				
RAHOITUSLASKELMA (sis. Viemäriiikelaitos)				
	2019		2018	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	213 974,42		630 784,08	
Satunnaiset erät				
Tulorahoituksen korjauserät	-37 207,08	176 767,34	-353 186,27	277 597,81
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-625 065,40		-553 638,42	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	29 110,21		9 820,37	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		-595 955,19	666 740,60	122 922,55
Toiminnan ja investointien rahavirta		-419 187,85		400 520,36
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset				
Antolainasaamisten vähennykset				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-554 760,00		-553 740,00	
Lyhtyaikaisten lainojen muutos	1 301 339,57	746 579,57	-600 000,00	-1 153 740,00
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muut	-1 453,42		-611,32	
Vaihto-omaisuuden muutos				
Saamisten muutos	156 731,80		174 347,36	
Korottomien velkojen muutos	-432 017,50	-276 739,12	564 374,47	738 110,51
Rahoituksen rahavirta		469 840,45		-415 629,49
Rahavarojen muutos				
		50 652,60		-15 109,13
Kassavarat 31.12.	166 796,24		116 143,64	
Kassavarat 1.1.	116 143,64	50 652,60	131 252,77	-15 109,13

5.4 Tase

TASE 31.12.2019

VASTAAVAA	2019	2018	VASTATTAVAA	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	9 335 291,72	9 335 291,72
Muut pitkävaikutteiset menot	20 851,91	33 887,68	Arvonkorotusrahasto		
Ennakkomaksut			Muut omat rahastot		
Aineettomat hyödykkeet yht.	20 851,91	33 887,68	Edellisten tilikausien yli-,	1 201 872,70	1 513 406,05
Aineelliset hyödykkeet			Tilikauden yli-/alijäämä	-751 069,92	-311 533,35
Maa- ja vesialueet	1 855 966,66	1 855 966,66		9 786 094,50	10 537 164,42
Rakennukset	15 036 257,63	15 656 741,89	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 300 072,84	2 444 464,28	PAKOLLISET VARAUKSET		
Koneet ja kalusto	92 300,79	140 635,20	Muut pakolliset varaukset	197 792,92	235 000,00
Muut aineelliset hyödykkeet	15 357,21	15 357,21	Pakolliset varaukset yht.	197 792,92	235 000,00
Ennakkomaksut ja kesken-			TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
eräiset hankinnat	602 642,41	160 485,68	Valtion toimeksiannot		
Aineelliset hyödykkeet yht.	19 902 597,54	20 273 650,92	Lahjoitusrahastojen pääom.	14 889,80	16 347,54
Sijoitukset			Toimeksiantojen pääomat	14 889,80	16 347,54
Osakkeet ja osuudet	5 925 448,02	5 910 448,02	VIERAS PÄÄOMA		
Muut lainasaamiset	694 482,13	694 482,13	Pitkäaikainen		
Sijoitukset yht	6 619 930,15	6 604 930,15	Joukkovelkakirjalainat		
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Lainat rahoitus- ja vakuu	9 969 889,00	10 524 649,00
Valtion toimeksiannot			Muut velat/Liittymismak	152 973,86	153 685,71
Lahjoitusrahastojen erityiskatte	1 143,16	1 147,48	Pitkäaikainen vieras pääom.	10 122 862,86	10 678 334,71
TOIMEKSIANTOJEN VARAT YHT.	1 143,16	1 147,48	Lyhytaikainen		
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Joukkovelkakirjalainat		
Saamiset			Lainat rahoitus- ja vakuu	5 056 099,57	3 754 760,00
Lyhytaikaiset saamiset			Saadut ennakot	199 141,08	260 959,30
Myyntisaamiset	329 923,72	307 171,04	Ostovelat	688 072,34	1 025 005,56
Lainasaamiset	500 000,00	307 000,00	Muut velat/Liittymismak	261 288,87	361 115,96
Muut saamiset	385 930,36	741 972,63	Siirtovelat	1 634 925,21	1 567 652,33
Siirtosaamiset	33 994,07	50 436,28	Lyhytaikainen vieras pääom.	7 839 527,07	6 969 493,15
Lyhytaikaiset saamiset yht.	1 249 848,15	1 406 579,95	(vieras pääoma)	17 962 389,93	17 647 827,86
Rahat ja pankkisaamiset	166 796,24	116 143,64	VASTATTAVAA YHTEENS.	27 961 167,15	28 436 339,82
VASTAAVAA YHTEENSÄ	27 961 167,15	28 436 339,82			

5.5 Konsernilaskelmat

KONSERNITULOSLASKELMA

	2019	2018
Toimintatuotot	29 662 879,67	30 382 389,61
Toimintakulut	-48 673 554,19	-48 020 258,30
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	152 217,98	150 283,32
Toimintakate	-18 858 456,54	-17 487 585,37
Verotulot	9 264 592,48	9 254 588,14
Valtionosuudet	11 561 213,83	11 482 196,79
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	97 910,50	105 936,59
Muut rahoitustuotot	39 000,57	33 359,32
Korkokulut	-251 733,35	-287 278,51
Muut rahoituskulut	-11 378,33	-20 501,04
Vuosikate	1 841 149,16	3 080 715,92
Poistot ja arvonalentumiset		
Sumupoistot	-2 642 104,79	-2 629 126,63
Arvonalentumiset	-1 201,70	-1 201,70
Satunnaiset erät		
Tilikauden tulos	-802 157,33	450 387,59
Tilinpäätössiirrot	-10 829,49	-54 693,31
Tilikauden verot		
Laskennalliset verot	-370,40	
Vähemmistöosuudet	1 082,78	-384,19
Tilikauden ylijäämä	-812 274,44	395 310,09

KONSERNIRAHOITUSASKELMA

	2019		2018	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	1 841 149,15		3 080 715,92	
Satunnaiset erät			-1 201,70	
Tilikauden verot				
Tulorahoituksen korjauserät	-124 057,08	1 717 092,07	-937 824,78	2 141 689,44
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-1 671 325,44		-2 112 050,03	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	29 110,21		38 284,38	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luo	12 705,14	-1 629 510,09	1 614 722,60	-459 043,05
Toiminnan ja investointien rahavirta		87 581,98		1 682 646,39
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	-749,62		-1 020,00	
Antolainasaamisten vähennykset		-749,62	100 000,00	98 980,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	975 207,76		319 230,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 056 411,97		-1 954 992,67	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 362 934,56	281 730,35	-682 794,00	-2 318 556,67
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien	121 204,85		76 974,58	
Vaihto-omaisuuden muutos	-189 392,68		71 393,35	
Saamisten muutos	-73 030,44		886 625,92	
Korottomien velkojen muutos	-415 470,76	-556 689,03	505 182,08	1 540 175,93
Rahoituksen rahavirta		-275 708,30		-679 400,74
Rahavarojen muutos		-188 126,33		1 003 245,65
Kassavarat 31.12.	5 069 744,84		5 257 871,19	
Kassavarat 1.1.	5 257 871,19	-188 126,35	4 254 625,55	1 003 245,65

KONSERNITASE 31.12.2019

VASTAAVAA	2019	2018	VASTATTAVAA	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	9 335 291,72	9 335 291,72
Aineettomat oikeudet	313 119,42	351 285,60	Arvonkorotusrahasto	1 115 861,68	1 115 861,68
Muut pitkävaikutteiset menot	20 851,91	33 887,68	Muut omat rahastot	1 919 926,03	1 948 009,02
Ennakkomaksut	8 971,28	13 701,18	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	5 042 446,23	4 652 603,37
	342 942,61	398 874,46	Tilikauden yli-/alijäämä	-811 072,75	395 305,08
Aineelliset hyödykkeet				16 602 452,91	17 447 070,87
Maa- ja vesialueet	2 594 905,66	2 509 727,16			
Rakennukset	27 383 307,69	28 261 134,68	VÄHEMMISTÖOSUUDET	74 070,20	72 236,18
Kiinteät rakenteet ja laitteet	6 794 673,32	6 944 499,50			
Koneet ja kalusto	4 765 436,47	5 126 402,17	PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut aineelliset hyödykkeet	538 527,95	585 227,51	Muut pakolliset varaukset	411 959,21	533 731,59
Ennakkomaksut ja kesken-				411 959,21	533 731,59
eräiset hankinnat	874 197,34	532 314,91	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
	42 951 048,43	43 959 305,93	Valtion toimeksiannot	504 686,95	326 120,00
Sijoitukset			Lahjoitusrahastojen pääomat	14 889,80	16 347,54
Osakkuusyhteisöosuudet	3 463 574,21	3 458 152,38	Muut toimeksiantojen pääomat	57 939,81	58 987,70
Muut osakkeet ja osuudet	517 642,67	498 348,53		577 516,56	401 455,24
Muut lainasaamiset	20 459,36	20 459,36	VIERAS PÄÄOMA		
Muut saamiset	986 313,26	985 020,56	Pitkäaikainen		
	4 987 989,50	4 961 980,83	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	22 078 518,53	23 199 867,77
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Lainat julkisyhteisöiltä	312 596,35	410 062,56
Valtion toimeksiannot	165 965,96	149 979,50	Saadut ennakot		
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	40 482,11	1 147,48	Muut velat/Liittymismaksut ja muut veli	4 203 758,85	4 205 403,95
Muut toimeksiantojen varat	12 890,10	13 354,73	Laskennalliset verovelat	108 486,42	95 648,80
	219 338,17	164 481,71		26 703 360,15	27 910 983,08
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Lyhytaikainen		
Vaihto-omaisuus			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 341 618,33	4 843 212,72
Aineet ja tarvikkeet	224 668,90	214 873,88	Lainat julkisyhteisöiltä	97 466,21	95 326,03
Keskeneräiset tuotteet	187 057,29	17 992,04	Lainat muilta luotonantajilta		
Valmiit tuotteet	49 860,58	41 207,94	Saadut ennakot	262 525,54	351 003,05
Muu vaihto-omaisuus	41 420,10	38 887,20	Ostovelat	2 018 918,86	2 350 497,64
Ennakkomaksut	50 964,52	51 617,65	Muut velat/Liittymismaksut ja muut veli	1 001 440,80	1 057 421,72
	553 971,39	364 578,71	Siirtovelat	3 443 774,57	3 381 563,02
Saamiset			Laskennalliset verovelat	370,40	
Pitkäaikaiset saamiset				13 166 114,71	12 079 024,18
Myyntisaamiset	4 425,98	11 069,41	(vieras pääoma)	39 869 474,86	39 990 007,26
Muut saamiset		17 342,81	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	57 535 473,72	58 444 501,16
	4 425,98	28 412,22			
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset	2 268 263,78	1 789 105,33			
Lainasaamiset	-1,71	6 998,29			
Muut saamiset	984 293,38	1 211 796,75			
Laskennalliset verosaamiset					
Siirtosaamsiet	153 457,35	301 095,74			
	3 406 012,80	3 308 996,11			
Rahoitusarvopaperit					
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin					
Muut arvopaperit	54 540,00	54 540,00			
	54 540,00	54 540,00			
Rahat ja pankkisaamiset	5 015 204,84	5 203 331,19			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	57 535 473,72	58 444 501,16			

6 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

6.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

6.1.1 Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Käyttöomaisuus on merkitty taseeseen hankintamenon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien käyttöomaisuusosakkeet sekä sijoitusluontoiset erät on merkitty taseessa hankintamenon arvoon.

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintahintaan.

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

6.2 Tuloslaskelman liitetiedot

6.2.1 Toimintatuotot

	2019	2018
Hallinto-osasto	140 509,17	471 542,60
Lomatoimen osasto	5 332 275,48	5 431 195,91
Tekninen osasto	1 923 229,61	1 771 111,93
Sivistysosasto	596 814,71	515 561,27
Viemäriliikelaitos	488 999,02	465 881,61
Yhteensä	8 481 827,99	8 655 293,32

6.2.2 Verotulojen erittely

Verotulojen erittely	2019	2018
Kunnallisvero	7 962 296,08	7 874 310,49
Osuus yhteisöveron tuotosta	593 689,11	592 468,75
Kiinteistövero	760 401,74	850 084,90
Verotulot yhteensä	9 316 386,93	9 316 864,14

6.2.3 Valtionosuuksien erittely

Valtionosuuksien erittely	2019	2018
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	7 049 083,00	6 993 323,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseaus	3 216 198,00	3 224 221,00
Opetus- ja sivistystoimen valtionosuudet	82 135,00	54 362,00
Valtionosuudet yhteensä	10 347 416,00	10 271 906,00

6.2.4 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Käyttöomaisuuden poistojen määrittämisessä on käytetty kunnanvaltuuston 02.09.2002 § 48 vahvistamaa poistosuunnitelmaa ja 12.11.2012 § 40 tarkistettua poistosuunnitelmaa. Tarkistetun poistosuunnitelman mukaan vuonna 2013 ja sen jälkeen valmistuneisiin hyödykkeisiin sovelletaan Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen 2011 liitteen 1 mukaisia poistoaikojen alarajoja. Poistomenetelmäksi on vahvistettu tasapoisto ja poistoajat ovat:

	Ennen vuotta 2013 valmistuneet	2013 ja sen jälkeen valmistuneet
Aineettomat hyödykkeet	5 vuotta	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	5 vuotta	2 vuotta
Rakennukset		
Asuinrakennukset	50 vuotta	30 vuotta
Hallinto- ja laitosrakennukset	50 vuotta	20 vuotta
Tehdas- ja tuotanto- sekä vapaa-ajanrakennukset	30 vuotta	20 vuotta
Talousrakennukset	20 vuotta	10 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Viemäriverkko	40 vuotta	30 vuotta
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	20 vuotta	15 vuotta
Kadut, tiet, torit, puistot ym. maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	15 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	15 vuotta	10 vuotta
Koneet ja kalusto		
Sairaala-, terv.huolto- yms. Laitteet	10 vuotta	5 vuotta
Atk-laitteet	10 vuotta	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	10 vuotta	3 vuotta

Kunnanvaltuusto on vahvistanut poistosuunnitelmaan pienhankintarajaksi 8 400 euroa. Pienet käyttökustannushankkeet, joiden hankinta-arvo on alle 8 400 euroa, kirjataan vuosikuluksi. Vuosikulut on koottu omaksi lueteloksi. Mikäli hankinta-arvon alittava hanke on osa suurempaa kokonaisuutta, on se kirjattu käyttöomaisuuteen.

6.2.5 Sumu-poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuus

Kunnan keskimääräisten suunnitelman mukaisten poistojen ja keskimääräisten poistonalaisten investointien omahankintamenojen vastaavuudet poikkeavat olennaisesti toisistaan. Olennaisena poikkeamana pidetään 10 % tai sitä suurempaa erotusta.

Sumu-poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuus	2019	2018
Vuosina 2018- 2022:		
Keskimääräiset suunnitelman mukaiset poistot	1 192 612,17	978 836,30
Keskimääräinen poistonalaisten investointien omahankintameno	1 760 137,10	1 788 257,62
Ero euroina	567 524,93	-809 421,32
Ero %	32,24 %	45,26 %

6.2.6 Pakollisten varausten muutokset

Kirkonkylän suljetun kaatopaikan lakisääteistä jälkihoitotyötä varten taseessa olevaa pakollista 235 000 euron varausta käytettiin tilikauden aikana 37 207,08 euroa. Varaus on kirjattu täysimääräiseksi tilikaudella 2005 alku-
peräisen jälkihoitosuunnitelman kustannusarvion mukaan.

6.2.7 Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot

	2019	2018
Muut toimintatuotot		
Rakennusten luovutusvoitot		10 080,84
Muut luovutusvoitot		344 744,00
Luovutusvoitot yhteensä		354 824,84
Muut toimintakulut		
Kiinteistöjen luovutustappiot		1 638,57

6.2.8 Rahoitustuotot ja -kulut

	2019	2018
Osinkotuotot ja osuuspääomien korot	16 569,81	14 009,11

6.2.9 Tilintarkastuspalkkiot

Tilintarkastuspalkkiot	2019	2018
BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	8 564,44	6 963,97
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät		
Muut palkkiot		48,50

6.2.10 Luottamushenkilöpalkkiot

Luottamushenkilöpalkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2019	2018
Keskustapuolue Toholampi	1 326,00	1 025,25
Toholammin Kokoomus	519,75	375,51
Toholammin Perussuomalaiset		15,00
Toholammin Sosialidemokraatit	923,25	670,01
Yhteensä	2 769,00	2 085,77

6.3 Tasetta koskevat liitetiedot

6.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet						
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Aineettomat hyödykkeet yhteensä	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet	Kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
TOHOLAMMIN KUNTA										
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	33 887,68	33 887,68	1 855 966,66	15 656 741,89	2 444 464,28	140 635,20	15 357,21	160 485,68	20 273 650,92
Lisäykset tilikaudella						124 005,26	14 735,39		442 156,73	580 897,38
Rahoitusosuudet tilikaudella										
Vähennykset tilikaudella										
Siirrot erien välillä										
Luov.kert. sumupoisto										
Tilikauden poisto	0,00	-13 035,77	-13 035,77		-620 484,26	-268 396,70	-63 069,80			-951 950,76
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	20 851,91	20 851,91	1 855 966,66	15 036 257,63	2 300 072,84	92 300,79	15 357,21	602 642,41	19 902 597,54

	Osakkeet ja osuudet				Jvk-, muut laina- ja muut saamiset		
	Osakkeet	Kuntayhtymäosuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Osakkeet ja osuudet yhteensä	Saamiset tytäryhteisöiltä	Saamiset muilta	Muut lainasaamiset yhteensä
TOHOLAMMIN KUNTA							
Poistamaton hankintameno 1.1.	4 854 259,45	688 907,32	367 281,25	5 910 448,02	694 482,13	0,00	694 482,13
Lisäykset tilikaudella			15 000,00	15 000,00			
Rahoitusosuudet tilikaudella							
Vähennykset tilikaudella							
Siirrot erien välillä							
Luov.kert. sumupoisto							
Tilikauden poisto							
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 854 259,45	688 907,32	382 281,25	5 925 448,02	694 482,13	0,00	694 482,13

Toholammin kunta on mukana v. 2014 perustetussa Lampin yhteismetsässä. Kunta luovutti 332,0629 ha metsä-alueita yhteismetsään. Kunnan osuus yhteismetsästä on 42,08 %.

Kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset				
	Tasearvo 01.01.2019	Lisäykset tilikaudella	Vähennykset tilikaudella	Tasearvo 31.12.2019
Keski-Pohjanmaan Liitto	21 427,03			21 427,03
Korpelan Voima	4 875,77			4 875,77
K-P:n Erikoissairaanhoito- ja peruspalvelukuntayhtymä	243 331,48			243 331,48
K-P:n Koulutusyhtymä	419 273,04			419 273,04
	688 907,32	0,00	0,00	688 907,32

6.3.2 Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt			
Tytäryhteisöt	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus %	Konsernin omistusosuus %
Toholammin Energia Oy	Toholampi	96,66 %	96,66 %
KOY Toholammin Vuokratalot	Toholampi	100 %	100 %
As. Oy Kerttulanrivi	Toholampi	59,04 %	59,04 %
Toholammin kehitys Oy	Toholampi	100,00 %	100 %
Kuntayhtymät			
Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä Soite	Kokkola	4,074 %	4,074 %
Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä	Kokkola	4,53 %	4,53 %
Keski-Pohjanmaan Liitto ky	Kokkola	4,88 %	4,88 %
Korpelan Voima ky	Kannus	18,18 %	18,18 %
Yhdistelemätön osakkuusyhteisö			
As Oy Kultavieri	Toholampi	27 %	
Liikelaitokset			
Toholammin Viemäriliikelaitos			

Saamisiin sisältyvät olennaiset erät	2019	2018
Myyntisaamiset	329 923,72	307 171,04
Lainasaamiset	500 000,00	307 000,00
Muissa saamisissa:		
Arvonlisäverosaatava joulukuulta	61 408,72	44 545,97
AVI Hankeraha Koulumäen Olohuone		13 002,89
KELAn korvaus työterveydenhuollosta	49 984,00	84 024,74
Valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus tarkistus		94 806,00
Valtiovarainministeriö, syrjäisyyslisän korjaus 2017-2019	30 297,00	
Verohallinto yhteisövero joulukuu 2018		49 820,36
Soite/Sotepalveluiden maksun palautus	87 868,98	351 367,55
MELAn lopullinen korvaus 2018		17 839,46
Rakennuslupamaksusaatava	44 000,00	
Maaseutuyksikkö KaseKa	12 697,07	16 585,47
Kokkola, terveystarkastuksen maksuosuus		4 987,00
Kokkola, pelastustoimen maksuosuus	29 899,14	13 021,34
Jätesvesisaatavat	13 233,49	16 654,05
Siirtosaamisissa:		
Siirtyvät korot	25 023,76	25 231,56
Palkkasivukulujen saatavia		12 612,85
Muita saamisia	65 512,27	47 909,67
Saamiset yhteensä	1 249 848,15	1 406 579,95

6.3.3 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oma pääoma	2019	2018
	eur	eur
Peruspääoma 1.1.	9 335 291,72	9 335 291,72
Muutokset tilikaudella		
	9 335 291,72	9 335 291,72
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	1 513 406,05	823 464,40
Kirjaukset tilikaudella	-311 533,35	690 241,65
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	1 201 872,70	1 513 406,05
Tilikauden yli-/alijäämä	-751 069,92	-311 533,35
Oma pääoma yhteensä	9 786 094,50	10 537 164,42

Pakolliset varaukset	2019	2018
Kaatopaikan maisemointi	197 792,92	235 000,00

Pitkäaikaiset lainat, jotka erääntyvät 01.01.2025 tai sen jälkeen		
	2019	2018
Kuntarahoitus Oy	3 716 692,00	750 000,00
Kuntarahoitus Oy, liikelaitos	222 235,00	333 345,00
Yhteensä	3 938 927,00	1 083 345,00

Muut velat	2019	2018
Liittymismaksut	152 973,86	153 685,71

Lyhytaikainen vieras pääoma

Luotollinen shekkitili Toholammin Osuuspankki limiitti 20.000,00 euroa, vuodenvaihteessa 2019-2020 luottoa oli käytössä 1 339,57 euroa.

Danske Bank Oyj limiittitili 100.000,00 euroa, ei ole ollut käytössä vuodenvaihteessa.

	2019	2018
Velat tytäryhteisöille		
Ostovelat	43 413,74	97 110,23
Velat kuntayhtymille, joissa kunta jäsenenä		
Ostovelat	36 978,66	38 444,95

Siirtovelat	2019	2018
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	1 438 063,49	1 413 028,90
Sosiaalikulujen siirtovelat	164 482,12	120 658,79
Korkojaksotukset	32 379,60	33 964,64
Ennakkotulot	199 141,08	260 959,30

6.3.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Vastuusitoumukset	2019	2018
Samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	12 037 000,00	12 037 000,00
Jäljellä oleva pääoma	7 789 928,00	8 428 834,00
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	593 921,50	693 921,50
Jäljellä oleva pääoma	257 889,94	297 383,96

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista	2019	2018
Kunnan osuus takausvastuista 31.12.	18 735 157,00	18 222 894,00
Kunnan osuus kattamattomista takausvastuista 31.12.		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	12 326,00	11 707,37

Leasingvastuut	2019	2018
Yhteismäärä 31.12.	105 930,92	10 084,08

Arvonlisäveron palautusvastuu	2019	2018
	396 703,70	455 964,85

6.4 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

6.4.1 Henkilöstön lukumäärä

Henkilöstön lukumäärä	2019	2018
	284	269

Erillisessä henkilöstöraportissa on käsitelty henkilöstömäärä ja henkilöstörakennetta tarkemmin.

6.4.2 Henkilöstökulut

Henkilöstökulut	2019	2018
Palkat ja palkkiot	8 674 305,06	8 468 440,82
- pv.rahakorvaukset	-161 717,73	-140 231,57
- perhevapaakorvaus	-5 000,00	-2 500,00
- jaksotetut palkat	84 345,13	-22 032,67
Eläkekulut	1 924 196,51	1 860 177,49
- jaksotukset	10 172,76	-6 817,58
Muut henkilösivukulut	372 397,31	319 136,57
- jaksotukset	3 746,74	-24 107,05
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	10 902 445,78	10 452 066,01
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	3 706,84	
Henkilöstökulut yhteensä	10 906 152,62	10 452 066,01

6.5 Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

6.5.1 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt sekä kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Yhdistellyissä yhteisöissä ei ole poikkeavia arvostus- ja jaksotusperiaatteita ja menetelmiä.

Keskinäisten omistusten eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty nimellis- eli pariarvomenetelmällä.

Sisäiset liiketapahtumat

Konserniyhteisöjen keskinäiset saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien taseisiin merkityt olennaiset keskinäiset saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Tuloslaskelman tuotoista ja kuluista on eliminoitu keskinäiset erät siinä laajuudessa mitä eri yhteisöiltä on saatu tietoja. Konsernirahoituslaskelma on johdettu konsernituloslaskelmasta ja tietoja on kerätty yhteisöjen lähettämistä materiaaleista.

Vähemmistöosuudet

Energia Oy:n ja As Oy Kerttulanrivin vähemmistöosuudet on erotettu konsernin omasta pääomasta.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen käyttöomaisuuden poistot on oikaistu kunnan suunnitelmapoistojen mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu tytäryhteisöjen oman pääoman erään edellisten tilikausien ylijäämää (alijäämää) vastaan.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikausien välillä ei ole merkittäviä eroavaisuuksia.

Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän tuloslaskelman toimintatuotoista on siirretty yksikköhintarahoituserä kuntakonsernin valtionosuuksiin. Tämä tuloerä vastaa kuntien valtionosuutta.

6.5.2 Konsernituloslaskelman liitetiedot

Toimintatuotot	2019	2018
Toholammin kunta	8 349 982,03	8 553 405,41
Koy Toholammin Vuokratalot	498 333,69	542 352,15
Toholammin kehitys Oy	379 844,34	470 070,71
Toholammin Energia Oy	871 464,38	895 401,31
As Oy Kerttulanrivi	8 284,80	8 410,80
K-P:n Erikoissairaanhoido- ja peruspalvelu ky	13 433 921,99	13 122 763,53
Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä	384 117,69	394 507,21
Keski-Pohjanmaan Liitto ky	89 736,83	134 116,02
Korpelan Voima ky	5 647 193,91	6 261 362,45
Yhteensä	29 662 879,66	30 382 389,59

Toimintakulut	2019	2018
Toholammin kunta	26 919 606,16	26 612 568,12
Koy Toholammin Vuokratalot	250 660,56	227 770,64
Toholammin kehitys Oy	123 607,03	200 819,68
Toholammin Energia Oy	1 100 188,39	1 045 025,41
As Oy Kerttulanrivi	11 650,16	12 653,29
K-P:n Erikoissairaanhoido- ja peruspalvelu ky	13 862 894,11	13 154 903,01
Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä	1 501 557,97	1 471 820,80
Keski-Pohjanmaan Liitto ky	80 330,52	128 265,07
Korpelan Voima ky	4 823 059,28	5 166 432,27
Yhteensä	48 673 554,18	48 020 258,29

6.5.3 Konsernitaseen liitetiedot

Oma pääoma	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	9 335 291,72	9 335 291,72
Muutokset tilikaudella		
	9 335 291,72	9 335 291,72
Arvonkorotusrahasto	1 115 861,68	1 115 861,68
Muut omat rahastot		
Pääoma 1.1.	1 948 009,02	1 957 440,33
Muutos tilikaudella	-28 082,99	-9 431,31
Muut omat rahastot 31.12.	1 919 926,03	1 948 009,02
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	4 652 603,37	4 822 018,07
Kirjaukset tilikaudella	389 842,86	-169 414,70
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	5 042 446,23	4 652 603,37
Tilikauden yli-/alijäämä	-811 072,75	395 305,08
Oma pääoma yhteensä	16 602 452,91	17 447 070,87

Oman pääoman jatkuvuuden vähäisestä erosta ei ole tehty lisäselvitystä.

Pakolliset varaukset	2019	2018
Pakolliset varaukset	411 959,21	533 731,59

Pitkäaikaiset lainat, jotka erääntyvät 01.01.2025 tai sen jälkeen		
	2019	2018
Yhteensä	9 486 780,27	7 411 436,66

Muut velat	2019	2018
Liittymismaksut	4 203 758,85	4 205 403,95

Siirtovelat	2019	2018
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	3 100 280,07	2 647 352,96
Korkojaksotukset	70 181,40	80 415,01

6.5.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Vastuusitoumukset	2019	2018
Samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	13 327 450,00	14 218 325,20
Jäljellä oleva pääoma	8 700 257,50	9 983 246,45
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	1 516 671,22	1 024 145,11
Jäljellä oleva pääoma	1 137 520,13	627 607,57

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausv:	2019	2018
Kunnan osuus takausvastuista 31.12.	18 735 157,00	18 222 894,00
Kunnan osuus kattamattomista takaus- vastuista 31.12.		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	12 326,00	11 707,37

Leasing- ja vuokravastuut	2019	2018
Yhteismäärä 31.12.	436 002,51	88 566,03

Arvonlisäveron palautusvastuu	2019	2018
	1 249 407,46	1 144 838,39

7 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

7.1 Liikelaitosten erillistilinpäätökset

VIEMÄRILIikelaitoksen JOHTOKUNTA

Vastuuhenkilö toimitusjohtaja

Viemäriliikelaitos huolehtii asiakkaiden viemäriverisien poisjohtamisesta ja käsittelystä. Palvelua tuotetaan ympäristön kannalta kestäväällä tavalla. Ydintehtävien lisäksi toimintoja kehitetään jatkuvasti.

Toimitusjohtajan katsaus vuodesta 2019

Toholammin Viemäriliikelaitos työllisti vuonna 2019 kaksi henkilöä: käyttömestarin sekä puhdistamonhoitajan. Toimistotyöt hoiti kunnan teknisen osaston toimistosihteerä. Viemärien avauksia ostettiin pääosin kunnan rakennusammattimieheltä sekä kiinteistöhoitajalta.

Toholammin Viemäriliikelaitos toimitti puhdistamoillaan syntyneet lietteet Kokkolan biokaasulaitokselle välivarastoinnin kautta.

Uudet teollisuusjätevesisopimukset laadittiin, mutta asiakkaat eivät ole niitä vielä allekirjoittaneet ja siten ne eivät ole vielä voimassa. Uudet sopimukset kannustavat asiakkaita kiinnittämään enemmän huomiota jätevesiensä laatuun.

Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon teollisuuspuolen altaiden saneeraus alkoi syksyllä 2019. Saneeraus muodostui suunniteltua laajemmaksi, sillä töiden edetessä vastaan tuli melkoisesti muuttujia. Työ jatkuu 2020 puolella. Teollisuuspuolen saneeraus vei määrärahoja muista investoinneista siten, että muita suunniteltuja toimenpiteitä ei voitu tehdä.

VLL teetätti riskien kartoitus suunnitelman puhdistamojen sekä verkoston osalta, varautumissuunnitelman valmistuminen siirtyy vuodelle 2020.

Yhtenä vaihtoehtona talouden kääntämiseksi, aloitettiin tutkimaan vaihtoehtoa jätevesien johtamiseksi Sievin kautta Kalajoen puhdistamolle.

Liikelaitoksen talous ja toteutuminen

Viemäriliikelaitoksen talousarvio vuodelle 2019 oli arvioitu -166.445 € tappiolliseksi ja tulos toteutui talousarviota huonommin: Tilikauden tappio oli -203.458 €. Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon saneerauksesta tulevat poistot ja korot vaikuttavat olennaisesti tulokseen. Paineita hinnankorotuksiin on, jotta tulos saadaan käännettyä. Tulokseen vaikutti merkittävästi lietteenkäsittelyn muutos, erityisesti teollisuusasiakkailta tulevien rasvajakeiden käsittely ja toimittaminen biokaasulaitokselle.

Liikelaitoksen tuleva kehitys

Kirkonkylän puhdistamon Teollisuuspuolta tulee saneerata entisestään toimintavarmuuden ylläpitämiseksi. Viemäriliikelaitoksen toiminta-alue tulisi vahvistaa ja varautumissuunnitelma saattaa valmiiksi. Liikelaitos on tarkoitus muuttaa tulevaisuudessa osakeyhtiöksi. Siirtolinjan lisäksi on hyvä tutkia muitakin vaihtoehtoja,

joilla taloutta voidaan kääntää parempaan suuntaan, ilman että se vähentäisi Toholammin houkuttelevuutta investoinneille ja teolliselle toiminnalle.

Tavoitteet 2019

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteuma
Jäteveden puhdistaminen	Puhdistamoiden ympäristöluvut	Puhdistamot täyttävät annetut raja-arvot	Pääsääntöisesti puhdistamo täytti raja-arvot. Pieniä poikkeamia fosforin poistossa. Marraskuussa heikoin tulos, teollisuuspuolen happaman kuorman takia.
Vuotovesien vähentäminen	Vuotovesiprosentti ja ohitetun jäteveden määrä	Ei ohituksia	Ohituksia 568 m3. 2 virtaamahuippu päivänä jouduttiin ohittamaan.
Talouden tasapainottaminen	Osavuositarkastukset ja tilinpäätös	Tulos arvioitua parempi	Arvioitua huonompi, johtuen lietteenkäsittelyn kustannuksista
Siirtoviemärin selvittäminen	Kunnat päättävät siirtoviemärin toteutumisesta	Hyväksyvä päätös	2019 ei päätöstä asiasta tullut
Lietteenkäsittelyn ratkaisu	Päätös lietteenkäsittelystä	Ratkaisun mukainen rakentaminen käynnistyy	Ostimme osuuden Pohjanmaan biokaasu Oy:stä ja lietteet kuljetetaan Kokkolaan käsiteltäväksi. Tältä osin ratkaisu on löytynyt.

Jäteveden puhdistaminen

Kirkonkylän puhdistamo täytti pääsääntöisesti kaikki ympäristöluvuissaan määritetyt raja-arvot. Hetkittäisiä poikkeamia oli, mutta ne olivat lieviä. Kirkonkylän puhdistamolla kokonaisfosforin jäännöspitoisuuden raja-arvo (0,4 mg/l) ylittyi lievästi muutamana kuukautena. Marraskuussa teollisuuslinjasta tullut hapan kuorma aiheutti puhdistustehon heikkenemisen, eikä rajoihin päästy. Haasteita on tuonut, teollisuuslinjan saneerausesta johtuen, linjan ajaminen puolella teholla, jolloin teollisten jätevesien puhdistusteho ei ole ollut niin tehokasta ja se on kuormittanut myös asutuslinjaa. Myös ajoittaiset päästöt, jotka eivät kuulu verkostoon, ovat tuoneet haasteita laitoksen toiminnalle.

Syvässä tarkkailuajankohtina kiintoaineen poistumisessa oli muutaman prosentin ylityksiä, fosforin saostuminen oli hieman vajavaista, mutta ei merkittävästi. Puhdistamo on toiminut kuitenkin hyvin.

HENKILÖSTÖ	TP 2018	TA2019	TP2019
Vakinaiset työsuhteiset	1	1	1
Vakinaiset virkasuhteiset	1	1	1
Yhteensä	2	2	2

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Viemäriiikelaitoksella ei ole omaa sisäisen valvonnan suunnitelmaa. Sisäisessä valvonnassa noudatetaan Viemäriiikelaitoksen puolella soveltuvien osien, mitä Toholammin kunnassa on voimassa olevaa ohjeistusta ja käytäntöä. Lakeja ja säännöksiä sekä hyviä hallinto- ja johtamistapoja tulee noudattaa.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Toholammin viemäriiikelaitoksen johtokunta esittää, että tilikauden alijäämä 203 458,15 euroa siirretään taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien ali-/yli jäämään.

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos ennen varaus- ja rahastosiirtoja (alijäämä)	203 458,15
Lisätään poistoeron vähennys	
Tilikauden alijäämä	203 458,15
Edellisten tilikausien alijäämä taseessa	1 034 721,18
Tilikauden alijäämä	203 458,15
Alijäämä yhteensä 31.12.2018	1 238 179,33

Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Talousarvion toteutuminen	TA2019 Eur	Muutos Eur	TA + muutos Eur	TOT2019 Eur	Poikkeama Eur
VIEMÄRILIIKELAITOS					
KÄYTTÖTALOUS		0			
Tuotot	414 000	0	414 000	488 999,02	74 999,02
Kulut	-396 165	0	-396 165	-508 714,37	-112 549,37
Netto ennen poistoja	17 835	0	17 835	-19 715,35	-37 550,35
Poistot yht	-167 980		-167 980	-167 702,76	277,24
Netto	-150 145	0	-150 145	-187 418,11	-37 273,11
TULOSLASKELMAOSA					
Rahoitus- ja korkotuotot				58,05	58,05
Rahoitus- ja korkokulut	-16 300		-16 300	-16 098,09	201,91
TULOSLASKELMAOSA NETTO	-16 300	0	-16 300	-16 040,04	259,96
INVESTOINTIOSA					
Investointihankinnat	-215 000	0	-215 000	-248 082,00	-33 082,00
Rahoitusosuudet investointeihin			0	0,00	0,00
Investoinnit netto	-215 000	0	-215 000	-248 082,00	-33 082,00
RAHOITUS					
Lainojen lisäys					
Lainojen lyhennys	-231 110		-231 110	-231 110,00	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	380 000		380 000	560 000,00	180 000,00
Rahoitus netto	148 890	0	148 890	328 890,00	180 000,00
Yhteensä	-64 575	0	-64 575	45 052,61	109 627,61

VIEMÄRILIikelaitos TASE

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
Pysyvät vastaavat		
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	879 253,93	937 284,83
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 158 559,01	1 268 230,87
Keskeneräiset hankinnat	286 406,47	53 324,47
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	15 000,00	
Vaihtuvat vastaavat		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	49 745,52	44 910,06
Muut saamiset	25 082,89	16 693,16
Rahat ja pankkisaamiset	97 507,79	41 897,62
	<u>2 511 555,61</u>	<u>2 362 341,01</u>
 VASTATTAVAA		
Oma pääoma		
Peruspääoma	760 500,59	760 500,59
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-1 034 721,18	-919 214,60
Tilikauden yli-/alijäämä	-203 458,15	-115 506,58
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoituslaitoksilta		1 137 785,00
Muut velat	152 973,86	153 685,71
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoituslaitoksilta	2 487 785,00	1 021 110,00
Saadut ennakot		
Ostovelat	69 728,96	52 438,46
Muut velat	248 292,89	255 367,39
Siirtovelat	30 453,64	16 175,04
	<u>2 511 555,61</u>	<u>2 362 341,01</u>
 Omavaraisuusaste, %	-19,02	-11,61
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	611,32	565,97
Kertynyt yli-/alijäämä. 1000€	-1 238,18	-1 034,72
Lainakanta 31.12. 1000€	2 488	2 159

VIEMÄRILIIKELAITOS	01.01.-31.12.2019		01.01.-31.12.2018	
Tuloslaskelma				
Liikevaihto		488 984,02		465 851,63
Liiketoiminnan muut tuotot		15,00		29,98
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikaudenaikana	-107 157,34		-127 322,54	
Palvelujen ostot	-265 768,98	-372 926,32	-186 906,55	-314 229,09
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-102 065,70		-61 013,48	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-17 967,51		-12 181,79	
Muut henkilösivukulut	-2 783,83	-122 817,04	-1 755,45	-74 950,72
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-167 702,76		-167 967,12
Liiketoiminnan muut kulut		-12 971,01		-5 585,59
Liikelylijäämä(-alijäämä)		-187 418,11		-96 850,91
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	0,00		0,00	
Muut rahoitustuotot	58,05		33,59	
Muille maksetut korkokulut	-15 638,85		-18 381,81	
Korvaus peruspääomasta	0,00		0,00	
Muut rahoituskulut	-459,24	-16 040,04	-307,45	-18 655,67
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-203 458,15		-115 506,58
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-11,3		-6,8	
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto,	-29,1		-23,9	
Voitto, %	-41,6		-24,8	

VIEMÄRILIikelaitos
RAHOITUSLASKELMA

	2019		2018	
Toiminnan rahavirta				
Liikeliiketoiminta(-alijäämä)	-187 418,11		-96 850,91	
Poistot ja arvonalentumiset	167 702,76		167 967,12	
Rahoitustuotot ja -kulut	-16 040,04	-35 755,39	-18 655,67	52 460,54
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-248 082,00		-49 714,47	
Rahoitusosuudet investointimenoihin				
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		-248 082,00		-49 714,47
Toiminnan ja investointien rahavirta		-283 837,39		2 746,07
Rahoituksen rahavirta				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-231 110,00		-231 110,00	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys				
Lyhytaikaisten lainojen muutos	560 000,00	328 890,00	190 000,00	-41 110,00
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos	-13 225,19		32 876,74	
Korottomien velkojen muutos kunnalta				
Korottomien velkojen muutos muilta	23 782,75	10 557,56	-10 770,40	22 106,34
Rahoituksen rahavirta		339 447,56		-19 003,66
Rahavarojen muutos		55 610,17		-16 257,59
Kassavarat 31.12.	97 507,79	55 610,17	41 897,62	-16 257,59
Kassavarat 1.1.	41 897,62		58 155,21	
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Investointien tulorahoitus, %	-14,4		105,5	
Lainanhoitokate	0,28		0,28	
Kassan riittävyys, pv	51		22	
Quick ratio=maksuvalmiussuhde	0,08		0,08	
Current ratio	0,08		0,08	

7.2. Liikelaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot

Selvitys suunnitelman mukaisista poistoista

Käyttöomaisuuden poistojen määrittämisessä on käytetty kunnanvaltuuston 2.9.2002 § 48 vahvistamaa poistosuunnitelmaa ja 12.11.2012 § 40 tarkistettua poistosuunnitelmaa Tarkistetun poistosuunnitelman mukaan vuonna 2013 ja sen jälkeen valmistuneisiin hyödykkeisiin sovelletaan Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen 2011 liitteen 1 mukaisia poistoajkojen alarajoja. Poistomenetelmäksi on vahvistettu tasapoisto ja poistoajat ovat:

	Ennen vuotta 2013 valmistuneet	2013 ja sen jälkeen valmistuneet
Aineettomat hyödykkeet	5 vuotta	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	5 vuotta	2 vuotta
Rakennukset		
Asuinrakennukset	50 vuotta	30 vuotta
Hallinto- ja laitosrakennukset	50 vuotta	20 vuotta
Tehdas- ja tuotanto- sekä vapaa-ajanrakennukset	30 vuotta	20 vuotta
Talousrakennukset	20 vuotta	10 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Viemäriverkko	40 vuotta	30 vuotta
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	20 vuotta	15 vuotta
Kadut, tiet, torit, puistot ym. maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	15 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	15 vuotta	10 vuotta
Koneet ja kalusto		
Sairaala-, terv.huolto- yms. Laitteet	10 vuotta	5 vuotta
Atk-laitteet	10 vuotta	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	10 vuotta	3 vuotta

Keskimääräisten suunnitelman mukaisten poistojen ja keskimääräisten poistonalaisten investointien omahankintamenojen vastaavuudet poikkeavat olennaisesti (yli 10 %) toisistaan. Poikkeama johtuu tilikausien 2021 -2022 pienistä investoinneista.

Sumu-poistot ja poistonalaiset investoinnit				TP2019	TP2018
Vuosina 2018- 2022:					
Keskimääräiset suunnitelman mukaiset poistot				169 531,98	169 580,27
Keskimääräinen poistonalaisten investointien omahankintameno				100 559,29	89 472,89
Ero euroina				68 972,68	80 107,38
Ero %				68,59 %	89,53 %

7.2.1 Tuloslaskelman liitetiedot

VIEMÄRILIikelaitos kokonaistulot ja menot v. 2019					
TULOT	euroa	%	MENOT	euroa	%
Toiminta			Toiminta		
Toimintatuotot	488 984,02	46,61	Toimintakulut	508 714,37	50,67
	15,00	0,00	- Valmistus omaan käyttöön		0,00
			Korkokulut	15 638,85	1,56
Korkotuotot	0,00	0,00	Korvaus peruspääomasta	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	58,05	0,01	Muut rahoituskulut	459,24	0,05
Satunnaiset tuotot			Satunnaiset kulut		
Tulorahoituksen korjaukset			Tulorahoituksen korjaukset		
- Pysyvien vastaavien			- toteutumaton investointi menoksi		
hyödykkeiden luovutusvoitot		0,00			
Investoinnit			- käyttöomaisuuden myyntitappiot		0,00
Rahoitusosuudet investointeihin	0,00	0,00	Investoinnit		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		0,00	Käyttöomaisuusinvestoinnit	248 082,00	24,71
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset		0,00	Antolainasaamisten lisäykset	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		0,00	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	231 110,00	23,02
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	560 000,00	53,38	Lyhytaikaisten lainojen vähennys		0,00
Oman pääoman lisäykset			Oman pääoman vähennykset		
Kokonaistuotot yhteensä	1 049 057,07	100,00	Kokonaismenot yhteensä	1 004 004,46	100,00

7.2.2 Taseen liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

			Maa-alueet	Rakennukset	Käinteät rakenteet	Kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset työt	Aineelliset hyödykkeet yhteensä	Sijoitukset, osakkeet
VIEMÄRILAITOS										
Poistamaton hankintameno 1.1.				937 284,83	1 268 230,87			53 324,47	2 258 840,17	
Lisäykset tilikaudella								233 082,00	233 082,00	15 000,00
Rahoitusosuudet tilikaudella									0,00	
Vähennykset tilikaudella										
Siirrot erien välillä									0,00	
Luov.kert. sumupoisto										
Tilikauden poisto				-58 030,90	-109 671,86				-167 702,76	
Kirjanpitoarvo 31.12.				879 253,93	1 158 559,01			286 406,47	2 324 219,41	15 000,00

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	2019	2018
Myyntisaamiset	49 745,52	44 910,06
Jätevesisaaminen Toholammin Vesihuolto Oy	12 495,99	16 654,05
Joulukuun arvonlisäverosaatava	7 727,05	
Muut saamiset	4 859,85	39,11
Saamiset yhteensä	74 828,41	61 603,22

Pitkäaikainen vieras pääoma

Pitkäaikaiset lainat, jotka erääntyvät 1.1.2025 jälkeen	2019	2018
Kuntarahoitus Oy	0,00	333 345,00
Kunnalta otetaan tilikaudella 2020 pitkäaikainen laina korvaamaan Kuntarahoituksen lainat ja kunnalta oleva lyhytaikainen laina (Hyväksytty TA2020).		

Muut velat	2019	2018
Liittymismaksut	152 973,86	153 685,71

Lyhytaikainen vieras pääoma

Lyhytaikainen vieras pääoma	2019	2018
Toholammin kunta	1 350 000,00	790 000,00
Kuntarahoitus, siirto kunnalle	1 137 785,00	231 110,00

7.2.3 Allekirjoitus ja merkinnät

TOHOLAMMIN VIEMÄRILIIKELAITOKSEN TILINPÄÄTÖKSEN JA TOIMINTAKERTOMUKSEN ALLEKIRJOITUS

TOHOLAMMILLA 13 / 02 2020

VIEMÄRILIIKELAITOKSEN JOHTOKUNTA

Ahti Harju
johtokunnan jäsen

Jukka Rimpioja
johtokunnan jäsen

Jarkko Kentala
johtokunnan jäsen

Vesa Lintilä
johtokunnan jäsen

Raimo Ahokas
puheenjohtaja

Janne Wennström
käyttömestari -toimitusjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Edellä oleva Toholammin Viemäriiikelaytoksen tilinpäätös on tarkastettu

Toholammilla / 2020

Asko Vanhatupa
tilintarkastaja JHTT

LIKELAITOKSEN VAIKUTUS KUNNAN TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMISEEN

	TA2019 toteutuminen		Eliminoinnit		Kunta +
	Kunta	liikelaitos	Kunta	liikelaitos	liikelaitos
Toimintatulot					
Myyntituotot,ulkoiset	5 600 497,62	488 984,02	-16 397,28	-737,50	6 072 346,86
Maksutuotot	966 668,98				966 668,98
Tuet ja avustukset	212 757,54				212 757,54
Muut tulot	1 212 926,61	15,00	-769,61		1 212 172,00
Toimintamenot					
Henkilöstömenot	-10 779 628,74	-122 817,04			-10 902 445,78
Palvelujen ostot	-14 457 375,29	-265 768,98	737,50	16 236,78	-14 706 169,99
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 438 058,31	-107 157,34		160,50	-1 545 055,15
Avustukset	-414 286,20				-414 286,20
Muut toimintakulut	-221 716,13	-12 971,01		769,61	-233 917,53
Toimintakate	-19 318 213,92	-19 715,35	-16 429,39	16 429,39	-19 337 929,27
Verotulot	9 316 386,93				9 316 386,93
Valtionosuudet	10 347 416,00				10 347 416,00
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotulot, sisäiset					
Korkotulot, ulkoiset	27 472,62		-1 510,18		25 962,44
Muut rahoitustulot	19 667,43	58,05			19 725,48
Korkomenot, ulkoiset	-133 863,90	-15 638,85		1 510,18	-147 992,57
Muut rahoituskulut	-9 135,35	-459,24			-9 594,59
Vuosikate	249 729,81	-35 755,39	-17 939,57	17 939,57	213 974,42
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-797 341,58	-167 702,76			-965 044,34
Poistoeron lis(-)/väh(+)					0,00
Tilikauden tulos	-547 611,77	-203 458,15	-17 939,57	17 939,57	-751 069,92

LIKELAITOKSEN VAIKUTUS KUNNAN TOIMINNAN RAHOITUKSEEN

LIKELAITOKSEN VAIKUTUS KUNNAN TOIMINNAN RAHOITUKSEEN

	TP2019 toteutuminen		Eliminoinnit		Kunta +
	Kunta	liikelaitos	Kunta	liikelaitos	liikelaitos
Tulorahoitus					
Vuosikate	249 729,81	-35 755,39	-17 939,57	17 939,57	213 974,42
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauserät	-37 207,08				-37 207,08
	212 522,73	-35 755,39	-17 939,57	17 939,57	176 767,34
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-376 983,40	-248 082,00			-625 065,40
Rahoitusosuudet investointimenoihin	29 110,21				29 110,21
Pysyvien vastaavien hyödykk. luovutustuotot					0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-135 350,46	-283 837,39	-17 939,57	17 939,57	-419 187,85
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys (sis)					
Antolainasaamisten vähennys (sis)					0,00
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys					0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-323 650,00	-231 110,00			-554 760,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 301 339,57	560 000,00		-560 000,00	1 301 339,57
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muu	-1 453,42				-1 453,42
Saamisten muutos	-397 286,57	-13 225,19	560 000,00		149 488,24
Korottomien velkojen muutos	-448 556,69	23 782,75			-424 773,94
Yhdystili rahavaroissa kunnalla	0,00				
Rahoituksen rahavirta	130 392,89	339 447,56	560 000,00	-560 000,00	469 840,45
Vaikutus maksuvalmiuteen	-4 957,57	55 610,17	542 060,43	-542 060,43	50 652,60
Rahavarojen muutos					
Rahavarat 31.12.	317 065,19	97 507,79			
Rahavarat 1.1.	322 022,76	41 897,62			
	-4 957,57	55 610,17			

7.3 Tytäryhtiöiden tilinpäätökset

KIINTEISTÖ OY TOHOLAMMIN VUOKRATALOT (100 %)

Vastuuhenkilö: Kiinteistöyhtiön hallitus
Toimitusjohtaja Tellervo Herranen

Toiminta-ajatus: Omistaa ja hallita Toholammin kunnassa vuokratalokiinteistöjä sekä vuokrata niiden huonetiloja. Vuokraus tapahtuu omakustannusperiaatteella.

TAVOITTEET 2019

SUUNNITELMAVUOSIEN TAVOITTEET 2019 – 2020

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteutuma
Hyvän ja turvallisen asu- misen edellytykset	Asukkaiden pysyvyys	Asukkaiden tyytyväisyys	Suurin yksittäinen syy vuokra- sopimuksen päättymiseen on muuttaminen pois paikkakun- nalta.
Asuntojen purkaminen, mikäli asuntojen käyttö- aste laskee alle 70 pro- sentin	Vuokra-asuntojen määrä	Tyhjien asuntojen vähe- neminen	Käyttöaste alittanut toimenpi- derajan, asuntojen määrän vä- hentämiseen ryhtyttävä.
Vuokratason pitäminen kohtuullisena	Vuokratason vertailu lä- hikuntiin	Vuokra-asuntojen käyttö- aste 75%	Vuokria ei korotettu, käyttöaste 66,3 %.

SUUNNITELMAVUOSIEN TAVOITTEET 2020 – 2021

Huomioida yhteiskunnalliset, taloudelliset ja asukkaiden tarpeiden mukaiset muutokset ja kehittää taloyhtiötä niiden mukaisesti.

Käyttöasteen nostaminen 80 prosenttiin.

Asuntojen purkaminen, mikäli käyttöaste laskee alle 70 prosentin.

Kiinteistöjen pitäminen hyvässä kunnossa peruskorjaamalla huoneistoja ja huolehtimalla vuosikorjauksista ajallaan. mahdollisuuksien puitteissa.

TUNNUSLUVUT

Suorite	TP2018	TA2019	TP2019
Vuokrattavia asuntoja	134	134	134
Asuntojen käyttöaste %	73,9	75	66,3
Vuokrahakemuksia (yhteishaku kunnan asuntojen kanssa)	102	140	64*
Keskivuokra €/m ²	8,56	8,56	8.56
Taloyhtiöltä asunnon saaneet ruokakunnat	29	70	28

* muutos tilastointitavassa vuonna 2019

KOY Toholammin Vuokratalot

TULOSLASKELMA	2019	2018
KIINTEISTÖN TUOTOT		
Vuokrat	481 743,03	525 457,97
Käyttökorvaukset	14 692,00	16 512,99
Muut kiinteistön tuotot	52 150,00	52 274,18
	548 585,03	594 245,14
 LUOTTOTAPPIOT JA OIKAISUERÄT	 1 514,78	 297,01
KIINTEISTÖN HOITOKULUT	-408 626,70	-386 756,07
KÄYTTÖKATE/HOITOKATE	141 473,11	207 786,08
Rahoitustuotot ja kulut	-18 669,04	-18 716,65
 Poistot ja arvonalentumiset	 -180 576,12	 -180 576,12
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINP.S	-57 772,05	8 493,31
TILIKAUDEN TULOS	-57 772,05	8 493,31

KOY Toholammin Vuokratalot
T A S E

VASTAAVAA	2019	2018	VASTATTAVAA	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieraspääoma			Osakepääoma	794 015,19	794 015,19
Aineelliset hyödykkeet			Ed.tilikausien yli-/alijäämä	73 383,57	64 890,26
Maa- ja vesialueet	91 715,27	91 715,27	Tilikauden yli-/alijäämä	-57 772,05	8 493,31
Liittymismaksut	131 158,16	131 158,16	Oma pääoma yhteensä	809 626,71	867 398,76
Rakennukset	2 498 315,91	2 678 892,03			
Koneet ja kalusto	211,83	211,83	VIERAS PÄÄOMA		
Aineelliset hyödykkeet yht. 2 721 401,17	2 901 977,29		Pitkäaikainen		
			Lainat rahoituslaitoksilta	1 514 634,94	1 848 101,15
Sijoitukset			Pitkäaik.vieras pääoma yht.	1 514 634,94	1 848 101,15
Osakkeet ja osuudet	740,76	740,76			
Sijoitukset yht.	740,76	740,76	Lyhytaikainen		
PYSYVÄT VASTAAVAT YHT. 2 722 141,93	2 902 718,05		Lainat rahoituslaitoksilta	333 466,21	204 326,03
			Muut lyhytaikaiset velat	76 063,38	69 446,23
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Siirtovelat	1 812,67	2 281,33
Myyntisaamiset	11 593,28	6 896,91	Lyhytaikainen vieras pääoma	411 342,26	276 053,59
Siirtosaamiset	0,00	50 000,00	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 735 603,91	2 991 553,50
Saamiset yht.	11 593,28	56 896,91			
Rahat ja pankkisaamiset	1 868,70	31 938,54			
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	13 461,98	88 835,45			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 735 603,91	2 991 553,50			

TOHOLAMMIN KEHITYS OY (100 %)

Vastuuhenkilö: Toholammin Kehitys Oy:n hallitus
Toimitusjohtaja Esa Järvenoja

Toiminta-ajatus: Toholammin kehitys Oy tuottaa toimitila-, yritysneuvonta- sekä muita elinkeinojen kehittämiseen liittyviä palveluita Toholammin yritystoiminnan tarpeisiin vuosisuunnitelman mukaisesti.

TAVOITTEET 2019

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Tilanne 31.12.2019
Aloittavien yritysten ja toimivien yritysten aktivointi ja neuvonta-työ.	Uudet työpaikat	20 työpaikkaa	23
Kasvuyritysten koordinointi ja avustaminen hankkeiden ja tukihakuprosessien avulla.	Hankehakemukset investointeihin ja hankkeissa mukana oleminen	20 yritystä	13
Biotalous ja uusien innovaatioiden edistäminen	Uudet yritykset ja hankkeet Yritysten investoinnit bio- ja uuteen teknologiaan	3 uutta yritystä tai hanketta 3 Meur	18 uutta yritystä ELY- Leader -rahoitus 1.093.751 eur

SUUNNITELMAVUOSIEN TAVOITTEET 2020–2021

Uusien työpaikkojen luominen hankkeita hyödyntäen
Bioalan ja uuden teknologian yritystoiminnan edistäminen
Riittävän ja asiantuntevan neuvonnan järjestäminen paikkakunnan yrityksille

Henkilöstö	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Vakinaiset työsuhteiset	1	1	1
Määräaikaiset työsuhteiset	1	1	

Alueen tuulipuistohankkeista on jaettu tietoa ja järjestetty infotilaisuuksia paikallisille maa-aines- ja maansiirtoyrityksille tuulipuiston rakennuttajien Wpd Finland Oy:n ja YIT:n sekä pääurakoitsijoiden kanssa. Toholammin läntisen tuulipuiston ensimmäiset 11 voimalan rakennusluvut on myönnetty.

Helmikuussa järjestetty Sytykettä Lampilta -rekrytointitilaisuus herätti suurta kiinnostusta. Tapahtuma järjestetään uudelleen maaliskuussa. Yrityksillä on edelleen haasteita löytää työntekijöitä. Kausityöntekijöitä on palkattu myös ulkomailta.

Vuoden aikana Toholammille perustettiin 18 uutta yritystä. Yrityksille ja yhdistyksille on myönnetty tällä ohjelmakaudella vuonna 2019 käynnissä olleisiin investointi- ja kehittämishankkeisiin maaseuturahaston ja EAKR -rahoitusta yhteensä 1.093.751 euroa. Lisäksi suunniteltuja kehittämishankkeita on hyväksytty noin 1.048.000 eurolla

Toholammin kehitys Oy		
TULOSLASKELMA	2019	2018
Liikevaihto	379 844,34	470 070,71
Materiaalit ja palvelut		
Ostot tilikauden aikana		-7 385,16
Ulkopuoliset palvelut	-5 650,00	-48 940,00
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-61 834,90	-91 759,30
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-9 051,52	-16 045,02
Muut henkilösivukulut	-440,92	-576,60
	-71 327,34	-108 380,92
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-183 300,79	-183 300,24
Liiketoiminnan muut kulut	-82 805,93	-81 596,19
Liikevoitto (-tappio)	36 760,28	40 468,20
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korko- ja rahoitustuotot	78 626,25	85 612,25
Korko- ja rahoituskulut	-55 841,93	-78 914,12
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	22 784,32	6 698,13
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja satunnaisia eriä ja veroja	59 544,60	47 166,33
Tilikauden voitto (tappio)	59 544,60	47 166,33

VASTAAVAA	2019	2018	VASTATTAVAA	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineelliset hyödykkeet			Peruspääoma	2 115 000,00	2 115 000,00
Maa- ja vesialueet	401 015,62	396 794,62	Edellisten tilikausie	-448 394,92	-495 561,25
Rakennukset ja rakenn	2 711 641,40	2 882 890,40	Tilikauden yli-/alijä	59 544,60	47 166,33
Muut aineelliset hyödy	10 967,60	23 019,28		1 726 149,68	1 666 605,08
	3 123 624,62	3 302 704,30			
Sijoitukset			VIERAS PÄÄOMA		
Osuudet omistusyhtey	1 820,00	1 820,00	Pitkäaikainen		
Muut saamiset	962 642,51	962 642,51	Pääomalainat	625 000,00	625 000,00
	964 462,51	964 462,51	Lainat rahoitus- ja	1 993 886,00	2 223 792,00
			Velat saman konsernin yrityksille		0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT				2 618 886,00	2 848 792,00
Saamiset			Lyhytaikainen		
Myyntisaamiset	3 579,48	14 189,21	Lainat rahoitus- ja	229 906,00	229 906,00
Muut saamiset	1,93	1,93	Ostovelat	7 148,12	4 205,41
Siirtosaamiset	18 406,30	70 382,46	Muut velat	13 261,59	16 724,58
	21 987,71	84 573,60	Siirtovelat	53 485,41	49 770,10
			Lyhytaikainen yht	303 801,12	300 606,09
Rahat ja pankkisaamis	538 761,96	464 262,76	(vieras pääoma)	2 922 687,12	3 149 398,09
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 648 836,80	4 816 003,17	VASTATTAVAA YHTEI	4 648 836,80	4 816 003,17

Yhtiön toimitilatoiminnan liikevaihto on kehittynyt suunnitelman mukaisesti. Uusia kehittämishankkeita ei ole käynnistynyt kuluvana vuonna, joten hanketoiminnan liikevaihto ja myös kustannukset ovat alle suunnitellun. Lainojen korkokustannusten alentuminen on vaikuttanut myönteisesti yhtiön tilikauden tulokseen.

TOHOLAMMIN ENERGIA OY (96,66 %)

Vastuuhenkilö Toimitusjohtaja Toni Mäki-Asiala
Toholammin Energia Oy:n hallitus

Toiminta-ajatus: Tuottaa ympäristöystävällistä energiaa ja kehittää Toholampia.

TAVOITTEET 2019

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo	Toteutunut
Turvallisuuden parantaminen	Työtapaturmat	Ei yhtään työtapaturmaa	Yksi lievä työtapaturma
100 %:nen lämmöntoimitusvarmuus	Toimituskatkokset	Ei katkoksia lämmöntoimituksessa	4 enintään 4 tunnin katkosta.
Etäluettava mittari 60 %:lla asiakkaista.	Mittareiden määrä	12 etäluettavaa mittaria lisää.	Tavoite saavutettu.
Laitosten yleisen toimivuuden ylläpito ja parantaminen.	Hälytysten määrä	Max 50 hälytystä / vuosi	Tavoite saavutettu.
Aktiivisuuden lisääminen.	Yhteistyöpyyntöjen ja tarjousten tekeminen nykyisille ja potentiaalisille uusille asiakkaille.	Min. 10 yhteistyöpyyntöä.	Tavoite saavutettu.

Vuosi 2019 oli Toholammin Energia Oy:n 31. toimintavuosi.

Kylmästä alkuvuodesta ja hyvästä sähkön myyntihinnasta huolimatta yhtiön talous alitti edellisen vuoden tulossennusteen. Myyntitulot vähenivät kahden suuren asiakkaan lämmönkäytön muutosten sekä metsähakkeella tuotetun sähkön syöttötariffituen laskettua aikaisemmasta 18 eurosta megawattitunnilta nollaan euroon päästöoikeuden hinnan nousun myötä.

Kuluja syntyi edellisvuotta enemmän laitosten kunnossapitokuluista, henkilöstökuluista, öljysäiliömuutoksesta ja metsähakkeen hinnan noususta.

Lämmön myyntiä ja tulosta tasoittivat kuitenkin yksi uusi kaukolämpöliittymä ja yhden suuren kuluttajan lämmönkäytön kasvu.

Päivitimme vuoden aikana Kuljettajantien öljysäiliön varoaltaan ja tankkauspaikan vastaamaan valtioneuvoston asetusta ja siirryimme käyttämään raskaan polttoöljyn sijasta kevyttä polttoöljyä. Päivitimme lisäksi nettisivumme palvelemaan paremmin tarkoitustamme.

Tilivuoden aikana teimme paljon työtä voimalaitoksen ja kaukolämpöverkon energiatehokkuuden parantamiseksi. Verkoston paluulämpötila laski vuoden aikana noin 5 astetta parantaen verkoston hyötysuhdetta merkittävästi. Myös voimalaitoksen savukaasulämpöjä saatiin laskettua noin 10 astetta tietyillä muutoksilla ja parannuksilla. Liityimme samassa yhteydessä Motivan energiatehokkuussopimuksen piiriin, joka takaa eräille energiatehokkuusinvestoinneille avustuksia.

Henkilökuntaa koulutettiin oppisopimusjärjestelmän kautta voimalaitostekniikan ja kaukolämpöverkon kunnossapitoon liittyvillä koulutuksilla. Kesällä pitkäaikainen käytönvalvojamme jäi pois yhtiömme palveluksesta ja entinen varakäytönvalvojamme otti hänen tehtävän vastaan.

SUUNNITELMAVUOSIEN TAVOITTEET 2021 – 2022

Panostamme kuumaöljylämmön ja kaukolämmön myyntityöhön. Parannamme laitosten energiatehokkuutta ja varmuutta. Hyödynnämme omaa ja Toholammin potentiaalia edellisiä vuosia paremmin.

Henkilöstö	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Vakinaiset työsuhteiset	3,5	3,5	3,5
Määräaikaiset työsuhteiset			

Toholammin Energia Oy

TASE

VASTAAVAA	2019	2018	VASTATTAVAA	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat oikeudet	1 000,00	2 000,00	Peruspääoma	1 200 000,00	1 200 000,00
Aineelliset hyödykkeet			Arvonkorotusrahasto		
Maa- ja vesialueet	10 904,32	5 099,92	Muut omat rahastot	700 000,00	700 000,00
Rakennukset ja rakennelmat	1 195 885,40	1 246 471,04	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-1 541 527,15	-1 479 525,66
Koneet ja kalusto	3 811 203,65	3 997 374,35	Tilikauden yli-/alijäämä	-149 965,34	-62 001,49
Muut aineelliset hyödykkeet	260 809,07	279 438,29		208 507,51	358 472,85
	5 278 802,44	5 528 383,60			
Sijoitukset			VIERAS PÄÄOMA		
Muut osakkeet ja osuudet	3 306,64	3 306,64	Pitkäaikainen		
	3 306,64	3 306,64	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 839 636,00	4 139 636,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Muut velat	772 550,48	771 186,14
Aineet ja tarvikkeet	35 408,24	33 659,59		4 612 186,48	4 910 822,14
Keskenräiset ja valmiit tuotteet			Lyhytaikainen		
Valmiit tuotteet	49 860,58	41 581,74	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	300 000,00	300 000,00
Ennakkomaksut	50 964,52	51 617,65	Velat saman konsernin yrityksille	500 000,00	300 000,00
	136 233,34	126 858,98	Ostovelat	139 768,99	129 805,91
Saamiset			Muut velat	26 995,42	35 180,42
Pitkäaikaiset saamiset			Siirtovelat	24 791,28	31 619,51
Myyntisaamiset	4 425,98	11 069,41	Lyhytaikainen vieras po yht	991 555,69	796 605,84
Lyhytaikaiset saamiset			(vieras pääoma)	5 603 742,17	5 707 427,98
Myyntisaamiset	187 852,16	216 690,75			
Lainasaamiset			VASTATTAVAA YHTEENSÄ	5 812 249,68	6 065 900,83
Siirtosaamiset	5 619,48	8 339,07			
	193 471,64	225 029,82			
Rahat ja pankkisaamiset	195 009,64	169 252,38			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	5 812 249,68	6 065 900,83			

Toholammin Energia Oy	2019	2018
TULOSLASKELMA		
Liikevaihto	1 292 931,39	1 322 044,21
Liiketoiminnan muut tuotot	300,00	8 851,21
Materiaalit ja palvelut		
Ostot tilikauden aikana	-762 988,98	-693 634,64
Varastojen muutos	10 027,49	-15 447,09
Ulkopuoliset palvelut	-16 300,66	-26 442,70
	-769 262,15	-735 524,43
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-188 566,76	-179 125,85
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-33 421,35	-30 958,99
Muut henkilösivukulut	-7 750,65	-7 708,99
	-229 738,76	-217 793,83
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-292 988,73	-293 969,83
	-292 988,73	-293 969,83
Liiketoiminnan muut kulut	-130 235,42	-122 695,88
Liikevoitto (-tappio)	-128 993,67	-39 088,55
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korko- ja rahoitustuotot	1 973,17	935,77
Korko- ja rahoituskulut	-22 944,84	-23 848,71
	-20 971,67	-22 912,94
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	-149 965,34	-62 001,49
Voitto (tappio) tilinpäätössiirtoja ja veroja	-149 965,34	-62 001,49
Tilikauden voitto (tappio)	-149 965,34	-62 001,49

8 ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

TOHOLAMMIN KUNNAN VUODEN 2019 TILINPÄÄTÖS

Kh 30.3.2020 § 47

Tilinpäätöksen allekirjoitus

Toholammilla 30.3.2020

Toholammin kunnanhallitus

Ilkka Piispanen
puheenjohtaja

Virpi Ali-Haapala
jäsen

Minna Lankinen
jäsen

Jukka Lintilä
jäsen

Polso Kaija
jäsen

Jukka Rimpioja
jäsen

Ville Suomala
jäsen, vpj.

Jukka Hillukkala
kunnanjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitolaitoksen mukaisesti. Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Toholammilla xx.05.2020

BDO Audiator Oy

Asko Vanhatupa
JHTT

9 TILINPÄÄTÖSTÄ VARMENTAVAT ASIAKIRJAT

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista

Kunnan taloushallinnossa on käytössä sähköinen arkistointijärjestelmä Aditro Archive.

Päiväkirja	Sähköinen arkistointi
Pääkirja	Sähköinen arkistointi
Reskontrat	Sähköinen arkistointi
Palkkakirjanpito	Sähköinen arkistointi (Kuntien Hetapalvelut)
Tilinpäätösasiakirja	Sähköinen, Dynasty
Tase-erittelyt	Paperinen

Tositelajit:

- 1 pankkitositteet
- 4 palkkatapahtumat
- 7 lomituslaskut
- 10 muistiotositteet
- 12 käyttöomaisuus
- 25 ostoreskontra maksut Intime-Plus
- 26 ostoreskontra laskut Intime-Plus
- 29 myyntireskontra suoritukset Intime-Plus
- 30 myyntireskontra yleislaskutus Intime-Plus
- 50 myyntireskontra/luottotappiot Intime-Plus
- 96 kirjanpidon tulos

TOHOLAMMIN KUNNAN TOIMIELIMET KERTOMUSVUONNA 2019 / LIITE

KUNNANVALTUUSTO

Valtuutetut

Ranta-Nilkku Mika, pj. (kesk)
Järvenoja Antti, I vpj. (kesk)
Harju Ulla-Riitta, II vpj. (sdp)
Ali-Haapala Virpi (kd)
Hirvikoski Ville (kesk), ero 1.10.2019 alkaen
Hylkilä Marja (kesk)
Järvenoja Marko (kesk), Hirvikosken tilalle, kv 11.11.2019
Kivelä Hannu (kesk)
Laakeri Oskari (ps)
Lankinen Minna (kesk)
Lintilä Jukka (sdp)
Olkkola Timo (kesk)
Peltokangas Janne (kok)
Piispanen Ilkka (kesk)
Rimpioja Jukka (kok)
Seppälä Teppo (sdp)
Suomala Ville (kesk)
Syri Anna-Maija (kesk)

Varavaltuutetut (kutsumisjärjestyksessä puolueittain, kd ja kok vaaliliitossa)

Porkola Veijo (sdp)
Tervala Kosti (ps)
Wennström Abebe (ps)
Laakso Miia (kok)
Nylander Iida (kok)
Polso Kaija (kesk)
Tuikkanen Juho (kesk)
Kallio Raimo (kesk)
Karjalainen Heimo (kesk)
Kentala Jarkko (kesk)
Keskitalo Alpo (kesk)
Kopsala Kimmo (kesk)

KUNNANHALLITUS

jäsen

Piispanen Ilkka (kesk), pj.
Suomala Ville (kesk), vpj.
Lankinen Minna (kesk)
Polso Kaija (kesk)
Lintilä Jukka (sdp)
Rimpioja Jukka (kok)
Ali-Haapala Virpi (kd)

henkilökohtainen varajäsen

Kentala Jarkko (kesk)
Olkkola Timo (kesk)
Järvenoja Marko (kesk)
Kallio Raimo (kesk)
Seppälä Teppo (sdp)
Peltokangas Janne (kok)
Nylander Iida (kok)

VALTUUSTON SUHTEELLISTEN VAALIEN VAALILAUTAKUNTA

jäsen

henkilökohtainen varajäsen

Järvenoja Antti (kesk), pj.
Harju Ulla-Riitta (sdp), vpj.
Peltokangas Janne (kok)
Ali-Haapala Virpi (kd)

Laakeri Oskari (ps)

Lankinen Minna (kesk)
Lintilä Jukka (sdp)
Rimpioja Jukka (kok)
Hirvikoski Ville (kesk), ero 1.10.2019 alkaen
Järvenoja Marko (kesk), tilalle, kv 11.11.2019
Seppälä Teppo (sdp)

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

jäsen

Hukari Sakari (kesk), pj.
Rautiainen Mauri (sdp), vpj.
Rimpioja Katja (kok)
Hopeavuori Dagny (kd)
Lappi Seppo (ps)

varajäsen

(järjestys, jonka mukaan varajäsenet tulevat jäsenten sijaan)

1. Kopsala Kimmo (kesk)
2. Rautio Helena (sdp)
3. Hovila Seija (kok)
4. Snellman Ritvariitta (kd)
5. Lehtimäki Tuomas (ps)
6. Hietala Pekka (kesk)
7. Jämsä Sirpa (kesk)
8. Leppä-Aho Pentti (sdp)
9. Pahikainen Tuija (kesk)

RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

jäsen

henkilökohtainen varajäsen

Karjalainen Heimo (kesk), pj.
Ala-Kopsala Marjo (kesk), vpj.
Tuikkanen Juho (kesk)
Lintilä Minna (kesk)
Leppä-Aho Pentti (sdp)
Peltokangas Janne (kok)
Ahola Marika (ps)

Järvenoja Jarno (kesk)
Laakso Minna (kesk)
Keskitalo Alpo (kesk)
Polso Kaija (kesk)
Hirvinen Juha (sdp)
Laakso Miia (kok)
Wennström Abebe (ps)

SIVISTYSLAUTAKUNTA

jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Järvenoja Marko (kesk), pj.	Björkbacka Sari (kesk)
Nylander Iida (kok), vpj.	Rimpioja Jukka (kok)
Remesaho Laura (kesk)	Lintilä Minna (kesk)
Olkkola Timo (kesk)	Kentala Jarkko (kesk)
Rautiainen Piia (kesk)	Olkkola Päivi (kesk)
Lintilä Jukka (sdp)	Harju Ulla-Riitta (sdp)
Seppälä Teppo (sdp)	Porkola Veijo (sdp)

TARKASTUSLAUTAKUNTA

jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Hirvikoski Ville (kesk), pj., ero 1.10.19 alk.	Kivelä Elina (kesk)
Järvenoja Antti (kesk), pj., tilalle, kv 11.11.19	
Harju Ulla-Riitta (sdp), vpj.	Porkola Veijo (sdp)
Keskitalo Alpo (kesk)	Rautiainen Piia (kesk)
Laakso Miia (kok)	Virkkala Kimmo (kd)

TOHOLAMMIN VIEMÄRILIIKELAITOKSEN JOHTOKUNTA

jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Ahokas Raimo (kesk), pj.	Hietala Teemu (kesk)
Kinnunen Anselmi (kok), vpj. eronnut	Peltokangas Janne (kok)
Rimpioja Jukka (kok), vpj., tilalle, kv 26.8.19	
Kentala Jarkko (kesk)	Polso Eero (kesk)
Lintilä Vesa (kesk)	Lahnalampi Mika (kesk)
Harju Ahti (sdp)	Koivuranta Lasse (sdp) †
	Kaitola Veikko (sdp), Koivurannan tilalle, kv 10.6.2019

EDUSTUS KUNTAYHTYMISSÄ, YHTEISLAUTAKUNNISSA YM. KERTOMUSVUONNA 2019

KESKI-POHJANMAAN LIITTO

Maakuntavaltuusto

valtuutettu	henkilökohtainen varavaltuutettu
Syri Anna-Maija	Lankinen Minna
Peltokangas Janne	Rimpioja Jukka

Maakuntahallitus

jäsen

Harju Ulla-Riitta

Lankinen Minna

Tarkastuslautakunta

varajäsen

Suomala Ville

KESKI-POHJANMAAN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUKUNTAYHTYMÄ (SOITE)

Valtuusto

jäsen

henkilökohtainen varajäsen

Piispanen Ilkka (kesk)

Lintilä Jukka (sdp)

Hallitus

kunnan edustaja

kunnan varaedustaja

Lintilä Jukka

Suomala Ville

Tarkastuslautakunta

puheenjohtaja

Piispanen Ilkka

KESKI-POHJANMAAN KOULUTUSYHTYMÄ

Yhtymävaltuusto

jäsen

henkilökohtainen varajäsen

Suomala Ville (kesk)

Järvenoja Marko (kesk)

Lankinen Minna (kesk)

Hirvikoski Ville (kesk), ero 1.10.2019 alk.

Porkola Veijo (sdp)

Olkkola Timo (kesk), tilalle, kv 11.11.2019

Linnarinne Elisa (sdp)

Yhtymähallitus

varajäsen

Polso Kaija

Tarkastuslautakunta

puheenjohtaja

Porkola Veijo

KORPELAN VOIMA KUNTAYHTYMÄ

Yhtymäkokousedustajat

edustaja

Hannu Kivelä
Ville Suomala
Virpi Ali-Haapala

varaedustaja

Minna Lankinen
Timo Olkkola
Jukka Rimpioja

Hallitus

jäsen

Syri Anna-Maija

varajäsen

Lankinen Minna

KAUSTISEN SEUTUKUNTA, SEUTUVALTUUSTO

jäsen

Ranta-Nilkku Mika (kesk)
Piispanen Ilkka (kesk)
Harju Ulla-Riitta (sdp)
Ali-Haapala Virpi (kd)

henkilökohtainen varajäsen

Polso Kaija (kesk)
Lankinen Minna (kesk)
Seppälä Teppo (sdp)
Rimpioja Jukka (kok)

KANNUKSEN KAUPUNKI, KANSALAIISOPISTOJAOSTO (KanTo)

jäsen

Järvenoja Marko, vpj.
Päiviö Eeva
Lintilä Jukka

henkilökohtainen varajäsen

Nylander Iida
Peltokangas Jussi
Seppälä Teppo

KESKI-POHJANMAAN JA PIETARSAAREN ALUEEN PELASTUSLAUTAKUNTA

edustaja

Laakso Miia (kok)

varaedustaja

Rimpioja Jukka (kok)

LESTIJÄRVEN KUNTA, MAASEUTULAUTAKUNTA

jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Hietala Juha (kesk)	Järvenoja Elina (kesk)

KOKKOLAN KAUPUNKI, YMPÄRISTÖTERVEYSLAUTAKUNTA

jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Ala-Kopsala Marjo (kesk)	Järvenoja Elina (kesk)

YLIVIESKAN KAUPUNKI, JÄTELAUTAKUNTA

jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Hirvikoski Ville (kesk), ero 1.10.2019	Polso Kaija (kesk), 11.11.2019 asti
Polso Kaija (kesk), kv 11.11.2019 alk.	Anna-Maija Syri (kesk), kv 11.11.2019 alk.

VESTIA OY

Hallitus

jäsen
Piispanen Ilkka

POLIISIN NEUVOTTELUKUNTA

jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Kallio Raimo	Elamaa Terhi

KÄRÄJÄOIKEUDEN LAUTAMIEHET

Heikkilä Timo

KIINTEISTÖTOIMITUKSEN USKOTUT MIEHET

Ranta-Nilkku Mika
Olkola Timo
Hirvikoski Teijo
Halmetoja Mika
Kivelä Tapio
Hirvinen Juha
Säkkinen Esa